

Cand.merc.aud.-studiet
Aalborg Universitet
Februar 2006

Kandidatafhandling

Ophævelse af revisionspligten for B-virksomheder

Udarbejdet af:
Kristian Vinther
Brian Rasmussen

Vejleder:
Peter Thor Kellmer

Forord

Denne afhandling er udarbejdet indenfor fagområderne revision og regnskab i perioden november 2005 – februar 2006 og er udarbejdet som kandidatafhandling i forbindelse med afslutningen af cand.merc.aud. studiet ved Aalborg Universitet.

Vi vil gerne rette en særlig tak til de personer, som har bidraget til afhandlingen via diskussion, sparring m.v.

Afhandlingen indstilles hermed til eksamination.

Lemvig, den 26. februar 2006.

Kristian Vinther

Brian Rasmussen

Summary

The past year has witnessed an ongoing debate concerning the repeal of the audit duty in Denmark. One of the reasons for this debate is the fact that Denmark is one of the only countries in the EU that has not used the opt-out clause in EU's 4th directive about exemption from auditing for companies in reporting class B.

It is the opinion of the Danish Government that Danish companies should not be subjected to more severe and thereby more burdensome conditions than the EU judicial demands. The Government has had a number of reports drawn up, primarily focussing on savings in the costs of auditing, to support the considerations regarding the repeal of the audit duty for companies in reporting class B.

In November 2005 the Government presented a Bill concerning the repeal of the audit duty for smaller B-companies, partly based on these above mentioned reports. The Bill was not passed initially, and further reading is expected to take place in April 2006.

If the audit duty is repealed the following alternatives to auditing will become relevant:

- Review
- Agreed-upon procedures regarding financial information
- Compile financial information
- No procedures

The difference between auditing and the listed alternatives is to be found in the procedures carried out by the auditor and hence the stated certainty in the auditors opinion.

The stated certainty is falling from auditing with at high level of certainty to *review* with a limited level of certainty and further to the remaining alternatives with no certainty. The

auditor provides no assistance in *no procedures* and hence is incapable of making a statement.

The degree of certainty is dependent on the number of procedures and extends of each procedure done by the auditor.

The alternative *agreed-upon procedures regarding financial information* is not included in working with the issues of audit- and financial problem areas and savings, since the procedures can be agreed upon to be more or less extensive than auditing. Likewise the alternative *no procedures* gives no reason for further treatment.

Within the above mentioned areas we have selected three B-companies that set off the differences in the procedures. These companies have been selected as a qualitative sample for all smaller B-companies that will be affected by the repeal of the audit duty due to the latest Bill.

With the introduction of the new Danish Financial Statements Act of 2001 the main emphasis was put on measurement of assets, liabilities and equity in the balance sheet. Therefore, we have chosen to focus on balance sheet items and furthermore selected the items; debtors, stocks and trade creditors. This is done with regard to materiality and risk.

To illustrate the differences in the assistance of the auditor we have done a comparison of the procedures in the different alternatives to auditing.

In the alternative assistance in *compiling financial information* the auditors procedures concerning the chosen balance sheet items, such as whether Danish Financial Statements Acts conditions comply with regarding the true and fair view, quality requirements and the fundamental accounting principles. Including for example format requirements. A chosen procedure could be reconciliation of trial balance to annual report.

The next step is *review* where the above mentioned procedures are complemented with further procedures. In this case the chosen balance sheet items could concern inquiries concerning assessments for provision for bad debts, write-down for obsolescence on stocks and reconciliation of trade creditors.

The last step is auditing, where even more procedures are added. Significant for the procedures in auditing is the more thorough terms as for example confirmations and survey. In this case examples of procedures in the chosen balance sheet items could be confirmation of debts, physical control of stocks and review of vouchers after the balance sheet day with trade creditors.

Following a repeal of the audit duty the area concerning fraud will be no less interesting than earlier. It is an area of great societal interest and has hence played a large part in the debate. The repeal will to the individual company result in an increased risk of fraud.

The problem of fraud is not specifically a part of the procedures concerning assistance in *compiling financial information* and *review*, but it will be possible to detect fraud in the ordinary procedures of the auditor. As a result hereof the auditors chance of uncovering fraud in these cases is poor and will to a large degree be detected by chance.

As a starting point the procedures in auditing will be planned more with regards to uncovering fraud, such as unannounced examination of liquid funds. As a consequence hereof the exposure possibilities of the auditor are better than in the other alternatives. The presence of the auditor over the course of the year and in closing of the accounts will definitely have a pre-emptive effect.

Based on the above mentioned discussion we have set up time budgets that will be used as a basis for an average of all smaller B-companies. The time budgets show how the fee for each alternative is reached, when the procedures of the alternative has been made. Our analysis gave the following average fees:

Alternative	Average fee
Compile financial information	4.600
Review	9.180
Auditing	17.240

By repealing the audit duty the immediate saving will be dkr. 17.240. The saving will be less dependent on whether the company is imposed with or chooses one of the other alternatives.

In relation to the debate about the repeal of the audit duty and particularly the proposed Bill we have finally drawn in the opinions of different interest groups to the repeal.

It is our understanding that most interest groups are interested in savings in the administrative burdens, but meanwhile, they are sceptical as to whether the repeal of the audit duty for smaller B-companies is the best solution. They fear a rise in economic crimes and thereby a loss for society, and furthermore that the companies accounts will loose the increase in value that the auditor brings along.

The future will tell whether the audit duty will be repealed.

Indholdsfortegnelse

	Side
1. Indledning	9
1.1. Indledning	9
1.2. Problemformulering	10
1.3. Afgrænsning	12
1.4. Metodevalg og disponering	13
1.5. Definitioner	14
1.5.1. Regnskabsklasser	15
1.5.2. Øvrige definitioner	16
1.6. Væsentligste elementer fra lovforslag L50	17
2. Revisionens baggrund	19
2.1. Revisionens historiske udvikling	19
2.2. Agent/principalteorien	20
2.3. Revisorloven af 2003	21
2.4. Lovgrundlag for revision	24
2.5. Revisionsprocessen	28
2.5.1. Revisionsrisikoen	29
2.5.2. Accept af revisionsopgaven	31
2.5.3. Revisionsrisikomodellen	32
2.6. Delkonklusion	40
3. Relevante alternativer til lovpligtig revision	41
3.1. Review	41
3.2. Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger	44
3.3. Assistance med regnskabsopstilling	45
3.4. Ingen arbejdshandlinger	46
3.5. Delkonklusion	46
4. Forskelle i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed	48
4.1. Forskellen i arbejdshandlinger	48
4.1.1. Review	48

	Side
4.1.2. Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger	49
4.1.3. Assistance med regnskabsopstilling	50
4.2. Forskellen i udtrykt sikkerhed	51
4.3. Delkonklusion	53
5. Regnskabsmæssige problemområder	55
5.1. Mindre B-virksomheder og revisionsmål	56
5.2. Den regnskabsmæssige begrebsramme	60
5.3. De udvalgte virksomheder	64
5.3.1. Virksomhed X	65
5.3.2. Virksomhed Y	66
5.3.3. Virksomhed Z	67
5.4. Arbejdshandlingerne ved udvalgte balanceposter	68
5.4.1. Assistance med regnskabsopstilling	73
5.4.2. Review	74
5.4.3. Revision	76
5.5. Delkonklusion	85
6. Revisionsmæssig problemområde, besvigelser	87
6.1. Love og samfundets forventninger	87
6.2. Ajourført RS 240	89
6.3. Arbejdshandlinger ved besvigelser	95
6.3.1. Assistance med regnskabsopstilling	96
6.3.2. Review	97
6.3.3. Revision	99
6.4. Delkonklusion	101
7. Besparelser ved ophævelse af revisionspligten	103
7.1. Konklusioner fra rapporter fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	103
7.1.1. Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet ..	104
7.1.2. Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber)	106
7.2. Timebudgetter	108

	Side
7.2.1. Assistance med regnskabsopstilling	111
7.2.2. Review	111
7.2.3. Revision	114
7.3. Delkonklusion	117
8. Bemærkninger til lovforslag L50	119
8.1. Interessenternes synspunkter	119
8.2. Vores bemærkninger til seneste lovforslag	125
8.3. Delkonklusion	127
9. Konklusion og perspektivering	129
9.1. Konklusion	129
9.2. Perspektivering	133
10. Anvendte forkortelser	135
11. Litteraturfortegnelse m.v.	136
11.1. Litteratur	136
11.2. Figur- og tabeloversigt	138
Bilagsmateriale:	
Bilag 1. Uddrag årsrapport virksomhed X	139
Bilag 2. Uddrag årsrapport virksomhed Y	141
Bilag 3. Uddrag årsrapport virksomhed Z	143

Kapitel 1. Indledning

1.1. Indledning

Der har igennem det seneste år været ført en debat om ophævelse af revisionspligten i Danmark. Debatten var også fremme i midten af 1990'erne, da daværende erhvervsminister Mimi Jakobsen, som en af de første politikker, forsøgte at reducere de administrative byrder for små og mellemstore virksomheder. Siden dette tidspunkt har de administrative byrder været en politisk sag, som har været fremme ved flere lejligheder.

Det seneste års debat udspringer af regeringsgrundlaget "Nye mål" fra februar 2005, hvor regeringen fastslår, at de administrative byrder for erhvervslivet skal falde år for år og være reduceret med op til 25 % i 2010. Her fremgår det specifikt, at regeringen vil fremsætte lovforslag om en reduktion af revisionspligten for små virksomheder. Dette skete så den 16. november 2005 med lovforslag nr. L 50 (ændringer i årsregnskabsloven og bogføringsloven – med reduktion af revisionspligten som det væsentligste punkt) og L 51 (ændringer i selskabslovene).

Stik imod manges forventninger blev lovforslagene ikke vedtaget af folketinget. Regeringens parlamentariske grundlag, Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne samt De Radikale stemte ikke for forslagene under behandlingen ultimo november 2005. Som følge heraf trak regeringen lovforslagene tilbage, og den videre behandling heraf forventes at finde sted til april 2006.

Regeringen begrundede lovforslagene med danske virksomheders konkurrenceevne.

Danske virksomheder skal således efter regeringens opfattelse ikke være underlagt strengere og dermed mere byrdefulde betingelser end de EU-retlige krav, medmindre afgørende hensyn i særlige tilfælde tilsiger det¹.

Årsregnskabsloven har bl.a. baggrund i EU's 4. direktiv. Dette direktiv opstiller nogle undtagelsesmuligheder, bl.a. at virksomheder i regnskabsklasse B kan undtages fra revision.

¹ L 50. Bemærkninger til lovforslaget, almindelige bemærkninger, indledning.

Danmark er sammen med Sverige og Malta de eneste lande i EU der ikke i et eller andet omfang har benyttet sig af ovenstående undtagelsesmulighed.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har (bl.a. i samarbejde med rådgivnings- og/eller revisionsfirmaer) fået udarbejdet forskellige rapporter til støtte for overvejelser om ophævelse af revisionspligten, som f.eks. "AMVAB-rapporten", "Rapport om revisionspligten for B-virksomheder" og "Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet".

1.2. Problemformulering

I debatten har der været fokuseret meget på de 2 yder-poler med fuld revision på den ene side og ingen revision på den anden side. Vi vil i denne kandidatafhandling forsøge herudover at inddrage de mellemliggende muligheder/alternativer.

I forbindelse med gennemgangen af de forskellige alternativer finder vi det relevant at se nærmere på forskellen i revisors arbejdshandlinger og den deraf følgende udtrykte sikkerhed i erklæringen.

Indenfor det sidste år er der skrevet adskillige kandidatafhandlinger om revisionspligten, hvor der har været fokuseret meget på nytteværdien, interessenternes synspunkter og sammenligninger med udlandet.

Vi mener, der mangler en belysning af regnskabs- og revisionsmæssige områder. Dette vil ske med udgangspunkt i revisors arbejdshandlinger ved de forskellige alternativer og især forskellene heri.

Under behandlingen af de regnskabsmæssige områder har vi koncentreret os omkring balanceposter. Balanceposterne er udvalgt under hensyntagen til væsentlighed og risiko, samtidig med at formålet har været at få forskellene i de underliggende arbejdshandlinger

ved de forskellige alternativer til at fremstå tydeligst. Forskellene består i antal af arbejdshandlinger og omfanget af den enkelte arbejdshandling.

I gennemgangen belyses hvilke revisionsmål, der er de centrale ved de udvalgte balanceposter.

Under behandlingen af det revisionsmæssige område har vi udvalgt området besvigelser. Udvælgelsen heraf skyldes bl.a., at der er kommet skærpede krav til revisor som følge af en opdateret revisionsstandard. Generelt har besvigelser væsentlig samfundsmæssig interesse og har derfor indgået meget i debatten.

Med udgangspunkt i forskellene i arbejdshandlinger vil besparelsen i eksterne revisoromkostninger ved ophævelse af revisionspligten forsøges klarlagt. Dette vil ske ved brug af nogle eksempler af udvalgte B-virksomheder.

Slutteligt inddrages forskellige interessenters synspunkter til ophævelse af revisionspligten for bl.a. at tydeliggøre hvilke modsatrettede interesser de enkelte interessenter har.

Ovenstående giver anledning til følgende spørgsmål, som vil blive besvaret i afhandlingen:

- Hvilke relevante alternativer er der til lovpligtig revision?
- Hvad er forskellen i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed ved de forskellige alternativer?
- Hvorledes kommer forskelle i arbejdshandlinger til udtryk i udvalgte balanceposter?
- Hvorledes påvirkes muligheden for at opdage besvigelser såfremt revisionspligten ophæves?
- Hvilke besparelser i eksterne revisoromkostninger vil ophævelsen af revisionspligten medføre?
- Hvad er B-virksomhederne og deres interessenters syn på ophævelse af revisionspligten?

Med udgangspunkt i ovenstående spørgsmål vil afhandlingen afslutningsvis fremkomme med vores stillingtagen til ophævelse af revisionspligten.

1.3. Afgrænsning

Vores afhandling forudsætter et vist kendskab til områderne revision og regnskab, hvorfor vi ikke har kunnet behandle alle revisions- og regnskabsmæssige begreber udtømmende.

Vi har sat en deadline søndag den 5. februar 2006 mht. informationsindsamling via bøger, internet og artikler m.v.

Af hensyn til begrænsning af opgaven har vi valgt ikke at behandle de selskabsretlige sider af ophævelsen af revisionspligten.

Tilsvarende har vi ikke diskuteret nytteværdien samt foretaget sammenligninger med erfaringer fra udlandet. Vi har valgt ikke at gå ind i en dybere diskussion af virkningerne af en eventuel ophævelse af revisionspligten på samfundsniveau.

Vor behandling vil ikke inddrage revision af etiske regnskaber, miljø- og videnregnskaber m.v.

Antallet af revisionsstandarder (RS'er) er efterhånden meget omfattende, hvorfor vi alene har valgt de RS'er, som vi anser for mest relevante i forhold til vor afhandling. Vi har endvidere ikke fundet det hensigtsmæssigt at behandle de udvalgte RS'er til mindste detalje, idet dette ikke tilfører afhandlingen væsentlig merværdi.

Som et eksempel herpå har vi derfor ikke behandlet RS 800 – Den uafhængige revisors erklæring på revisionsopgaver med særligt formål. Her kan der være tale om en del af et fuldstændigt regnskab, hvor revisor kan foretage revisionslignende handlinger og fremkomme med en konklusion med høj grad af sikkerhed. Der er tale om en ”videreudvikling” af RS 4400, hvorpå der nu gives en sikkerhed.

1.4. Metodevalg/Disponering

Metodevalget består i en teoretisk gennemgang af revisionsprocessen og de relevante alternativer til lovpligtig revision. Vi har valgt at gennemgangen skal være generel, således at der her ikke skelnes mellem de forskellige regnskabsklasser, hvorfor vi bl.a. har beskrevet agent/principalteorien som oftest ikke er relevant i mindre B-virksomheder samt interne kontroller, som typisk ikke vil være tilstede i mindre B-virksomheder. Vi mener, dog ikke at vi kan gennemgå revisionsteorien uden at have disse punkter med.

Efterfølgende foretages en analyse af udvalgte balanceposter og besvigelser bl.a. med udgangspunkt i udvalgte B-virksomheder. I forlængelse heraf analyseres en evt. besparelse med ophævelse af revisionspligten for B-virksomheder.

Slutteligt foretages en diskussion af ophævelsen af revisionspligten for B-virksomheder bl.a. med udgangspunkt i forskellige interessenters synspunkter.

Afhandlingen er udarbejdet i fællesskab, men da studieordningen kræver en ansvarsfordeling for de enkelte afsnit er opdelingen således:

Kapitel 1 Kristian Vinther og Brian Rasmussen

Kapitel 2 Brian Rasmussen

Kapitel 3 Brian Rasmussen

Kapitel 4 Brian Rasmussen

Kapitel 5 Kristian Vinther

Kapitel 6 Kristian Vinther

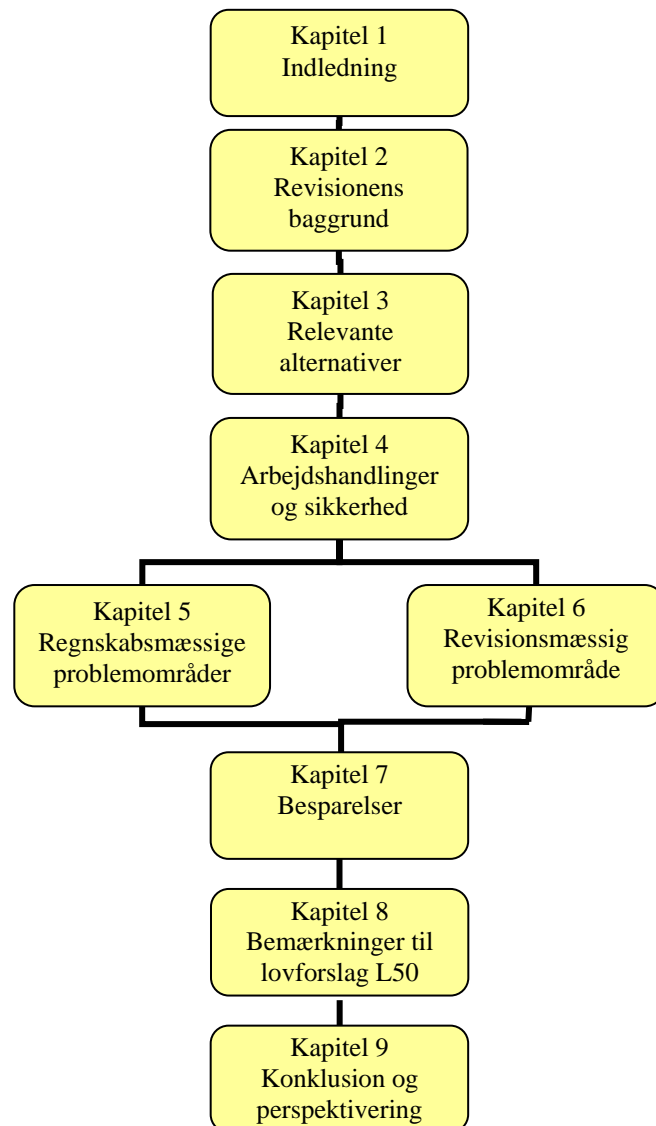
Kapitel 7 Kristian Vinther

Kapitel 8 8.1. Brian Rasmussen

8.2. Kristian Vinther og Brian Rasmussen

Kapitel 9 Kristian Vinther og Brian Rasmussen

Afhandlingens struktur kan grafisk illustreres som nedenfor:



Figur 1:Afhandlingens struktur

1.5. Definitioner

Vi vil indledningsvis have nogle definitioner og begreber sat på plads, således at baggrunden for vores videre behandling er fastlagt.

1.5.1. Regnskabsklasser

Byggeklodsmodellen blev indført i forbindelse med den nye ÅRL og indeholder en opdeling i regnskabsklasser. Opdelingen i regnskabsklasser sker på baggrund af 3 faktorer/størrelsesgrænser:

- Balancesum
- Nettoomsætning
- Antal ansatte

Formålet med byggeklodsmodellen var en forenkling af regnskabsaflæggelsen, idet den gamle ÅRL omfattede alle selskaber, hvortil der blev knyttet nogle undtagelsesbestemmelser for de mindre selskaber og nogle yderligere bestemmelser for de større selskaber. Dette gjorde den gamle ÅRL meget uoverskuelig.

I forbindelse med den nye ÅRL kom regnskabsaflæggelsen for personligt erhvervsdrivende (regnskabsklasse A) også med i loven. Alle erhvervsdrivende virksomheder, der ønsker årsrapporten offentliggjort, med undtagelse af finansielle virksomheder og virksomheder, der er underlagt statens eller kommunernes regnskabsregler, er omfattet af den nye ÅRL. Som følge heraf er de personligt erhvervsdrivende ikke omfattet af den nye ÅRL hvis årsrapporten alene er til brug for skattemyndighederne, idet dette ikke anses som en offentliggørelse.

Nedenstående størrelsesgrænser ved regnskabsklasse A gælder kun for virksomheder omfattet af LVEV og ikke for andre virksomheder omfattet af klasse A.

Kapitalselskaber, herunder aktie- og anpartsselskaber, omfattes som minimum af regnskabsklasse B.

Klasse	A	B	C	C	D
	Virksomhed m/personligt ansvar m.fl	Små	Mellemstore	Store	Børsnoterede og statslige aktieselskaber
Balancesum (mio.kr)	0-6	0-29	29-119	>119	Alle
Nettoomsætning (mio.kr)	0-12	0-58	58-238	>238	uanset
Antal ansatte	0-10	0-50	50-250	>250	størrelse

Tabel 1: Byggeklodsmodellen²

Virksomhederne skal overstige, henholdsvis ikke længere overstige, mindst to af størrelserne i to på hinanden følgende regnskabsår, før der skiftes klasse.

Opbygningen betyder, at virksomhederne som minimum skal overholde reglerne i den regnskabsklasse, de tilhører, samt de foregående klasser. Der er mulighed for at følge alle eller nogle af reglerne i en af de efterfølgende klasser, såfremt dette sker systematisk og konsekvent.

1.5.2. Øvrige definitioner

Vi har indplaceret RS 910 – 930 i den nye begrebsramme, hvilket vil sige, at vi har benyttet deres nye nummersystem, selv om den endelige redaktionelle ændring af den eksisterende RS ikke er foretaget på nuværende tidspunkt.

<u>Nuværende nr.</u>	<u>Det nye nr. (som vi har anvendt)</u>
RS 910	RS 2400
RS 920	RS 4400
RS 930	RS 4410

² KPMG, side 41.

Tilsvarende har vi anvendt betegnelsen ”begrænset grad af sikkerhed”, selvom RS 910 anvender ”moderat grad af sikkerhed”. Dette vil blive rettet i forbindelse med de redaktionelle ændringer og de nye RS-numre.

Vi har anvendt betegnelsen små eller mindre samt B-virksomheder eller B-selskaber. Betegnelserne skal forstås som ens, hvorfor der ikke skal skelnes her imellem.

1.6. Væsentligste elementer fra lovforslag L50

Nedenfor har vi valgt kort at skitsere de væsentligste elementer i lovforslag L50, som blev fremsat af Økonomi- og Erhvervsministeren den 16. november 2005. Vi har valgt ikke at se nærmere på L51, idet dette vedrører selskabslovgivningen.

Vi er bevidste om, at lovforslagene ikke blev vedtaget, og at behandlingen blev udskudt til april 2006, men det er på nuværende tidspunkt, det tætteste vi er på en endelig vedtagelse på området.

Der foreslås, at revisionspligten ophæves for de B-virksomheder som ikke overskrider to af nedenstående størrelser i to på hinanden følgende år (disse virksomheder bliver benævnt ”små” virksomheder):

- Balancesum 1,5 mio.
- Nettoomsætning 3 mio.
- 12 heltidsbeskæftigede

I samme forbindelse anføres, at virksomheder, der øver betydelig indflydelse over en anden virksomheds driftsmæssige eller finansielle ledelse (holdingselskaber m.v.) samt erhvervsdrivende fonde, ikke er omfattet af ophævelsen.

De øvrige elementer i L50 vedrører ikke specifikt revisionspligten men vil i en eller anden grad påvirke revisors arbejdsopgaver. Elementer, der berører B-virksomheder, er oplistet nedenfor i punktform og vedrører for hovedpartens vedkommende ændringer i ÅRL:

- Undlade oplysning om nettoomsætning
- Fritagelse for regnskabsklasse B for indregning af leasingaktiver m.v. i balancen
- Frivillighed for regnskabsklasse B, C og D for anvendelse af den indre værdis metode ved måling af kapitalandele i datterselskaber og associerede virksomheder
- Fritagelse for regnskabsklasse B for anvendelse af produktionsmetoden
- Frivillighed for små B-virksomheder imellem en summarisk eller den nuværende egenkapitalopgørelse
- Fritagelse for regnskabsklasse B for udarbejdelse af anlægsnote
- Fritagelse for regnskabsklasse B og mellemstor C for oplysning om karakteren og værdien af eventualaktiver
- Fritagelse for regnskabsklasse B for oplysninger om nærtstående parter
- Fritagelse for regnskabsklasse B for ledelsesberetningen medmindre ekstraordinære ændringer sker. Hovedaktiviteten skal så oplyses i noter til årsrapporten eller i en valgfri ledelsesberetning.
- Fritagelse for kravet om udarbejdelse af systembeskrivelser, hvis der anvendes et standardssystem uden væsentlige tilretninger (bogføringsloven)

Kapitel 2. Revisionens baggrund

2.1. Revisionens historiske udvikling

Danmarks revisionshistorie kan føres mange år tilbage i tiden. De første mange år var der ingen lovregulering på området, hvor der indenfor den statslige sektor blev gennemført revision på grundlag af kongelige forordninger, og siden 1837 har der været krav om revision indenfor den kommunale sektor. Inden for den private sektor kan det for større virksomheder registreres helt tilbage til 1732, hvor Det Asiatiske Compagni indførte krav om revision.

Revisionsprofessionen opstår i begyndelsen af 1900-tallet, hvor de første revisionsvirksomheder etableres i årene omkring 1900. Men allerede tilbage i 1872 i forbindelse med Konkursloven, kunne skifteretten beskikke handelskyndige revisorer, hvorefter revisorpligten udbredte sig til forskellige speciallove, såsom sparekasselovgivningen og lov om livsforsikringselskaber.

Revisionspligten blev indført ved lov i 1917 i forbindelse med den første aktieselskabslov. I 1973 blev anpartsselskaberne ligeledes omfattet af revisionspligten ved indførelse af den første anpartsselskabslov af 13. juni 1973.

I 1909 kom den første revisorlov for autoriserede revisorer, hvor det blev fastlagt, at revisor skulle have de fornødne praktiske og teoretiske færdigheder, være myndig og uberygtet. Først i 1970 kom der en lov omkring registrerede revisorer, da denne gruppe af revisorer ønskede offentlig anerkendelse, og hvilket medførte at der blev stillet krav til uddannelse m.v. Gennem årene er der blevet foretaget en del ændringer til lovgivningen, og den seneste lovændring er foretaget i 2003 med den nye revisorlov.

Revisorlovgivningen indeholder ikke nogen egentlig formålsparagraf for revisorerhvervet, men efter en gennemgang af motiverne til lovgivningen opgør Mogens Christensen formålet med revisorlovgivningen således³:

- Samfundets interesse i, at der aflægges retvisende, troværdige regnskaber
- Samfundets interesse i, at misligheder hindres, vanskeliggøres eller afsløres, og
- Samfundets interesse i, at der er kvalificeret bistand til rådighed for virksomhederne inden for revision, regnskabsassistance, skatteassistance og økonomisk rådgivning m.m.

2.2. Agent/principalteorien

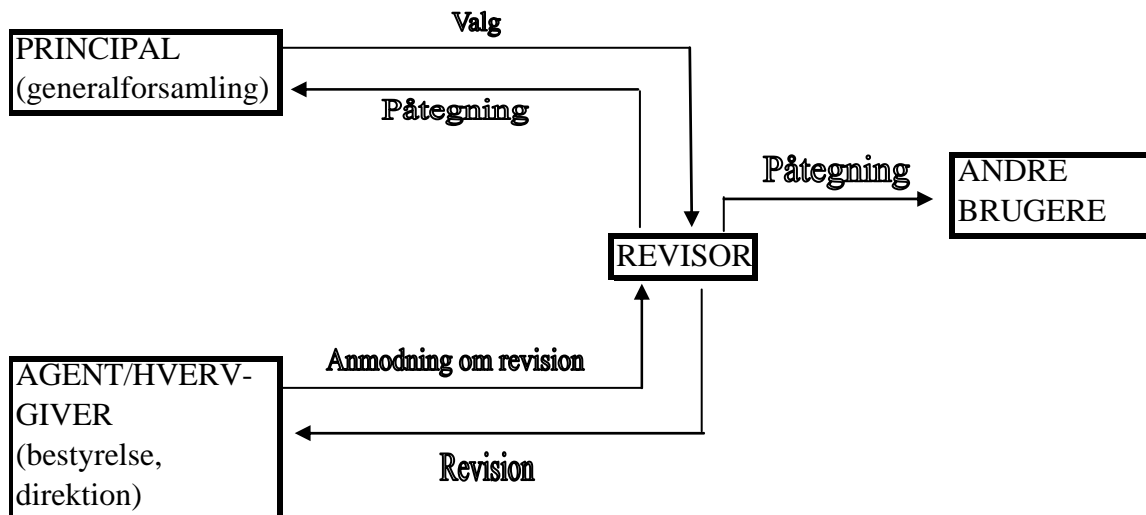
I revisionsteorien bliver agent/principalteorien ofte anvendt som begrundelse for, at der er revisionspligt. Som ovenfor nævnt har en virksomheds regnskab flere forskellige brugere, men den væsentlige er aktionærene (principalen). De bruger regnskabet til vurdering af virksomhedens økonomiske udvikling og som beslutningsgrundlag for fremtidige dispositioner. Regnskabet bruges endvidere til at vurdere ledelsens (agentens) evne til at administrere aktionærens indskudte kapital. Det er her, revisor kommer ind i billedet.

I forbindelse med aflæggelse af regnskabet afgiver revisor sin erklæring på, om regnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat af virksomhedens aktiviteter. Revisor er således med til at øge pålideligheden af det aflagte regnskab.

Men det er ikke kun aktionærene, der er bruger af virksomhedens regnskab. De øvrige brugere, specielt finansieringsinstitutter, leverandører og myndigheder har også behov for, at regnskabet har en erklæring fra en uafhængig tredjepart.

³ Revision – koncept og teori, side 22.

Sammenhængen mellem aktionærer, ledelse og andre brugere kan illustreres ved hjælp af nedenstående figur:



Figur 3: Dansk agentteori⁴

Årsagen, til at figuren kaldes dansk agentteori er, at der i den danske agentteori er medtaget andre brugere. I erklæringsbekendtgørelsen § 1, stk. 4 fremgår det at:

”Modtagerne forudsættes i denne bekendtgørelse at være de personer, virksomheder og offentlige myndigheder mv., hvis beslutninger normalt må forventes at blive påvirket af erklæringerne eller rapporterne.”

Derudover fremgår det af figuren, at agenten er revisors hvervgiver⁵, og ikke principalen. Rent formelt vælges revisor af generalforsamlingen.

2.3. Revisorloven af 2003

Den nye revisorlov, lov nr. 302 af 30. april 2003 om statsautoriserede og registrerede revisorer, omfatter betingelserne for beskikkelse af statsautoriserede og registrerede

⁴ Revision, koncept og teori, side 15.

⁵ Vejledning til erklæringsbekendtgørelse, pkt. 1.3

revisorer samt vilkårene for revisors udførelse af arbejdsopgaverne. Loven gælder for revision og revisors erklæringsopgaver over for tredjemand, hvilket fremgår af § 1 stk. 2:

”Loven finder anvendelse ved revisors revision af regnskaber m.v. og supplerende beretninger samt ved revisors afgivelse af erklæringer og rapporter, der i øvrigt kræves i henhold til lovgivningen eller ikke udelukkende er bestemt til hvervgiverens eget brug.”

Den nye revisorlov er en markant ændring i forhold til den måde, hvor man tidligere havde foretaget retlig regulering af revisors gerning. Tidligere forbød man revisor, at drive anden erhvervsmæssig virksomhed end revisionsvirksomhed, hvor det nu alene er i de tilfælde hvor revisor fungerer som erklæringsafgiver, at revisor er omfattet af reguleringen⁶

Den enkelte revisor har således mulighed for at sidde i bestyrelser for erhvervsvirksomheder, have eget rådgivningsfirma m.v. Selvom lovgivningen tillader revisor, at drive anden erhvervsmæssig virksomhed, er det vores opfattelse af de fleste revisionsvirksomheder har indført interne regler for deres revisorer, såsom at de ikke må sidde i andre virksomheders bestyrelser, eje aktier m.m.

RL § 11, stk. 1, opstiller kravene til revisor omkring uafhængighed ved erklæringsopgaver:

”Revisor må ikke udføre opgaver som omhandlet i § 1 stk. 2, når der foreligger omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand om revisors uafhængighed.”

Der er i RL § 11, stk. 2 opstillet en række tilfælde, hvor der hos en tredjemand kan vækkes tvivl om revisors uafhængighed, som f.eks. tætte familiebånd, økonomisk interesse i virksomheden m.v.

⁶ Revisor – regulering & rapportering, side 32.

Derudover stilles der krav om rotation af revisor i store virksomheder, hvor revisor efter 7 års tilknytning ikke må underskrive i minimum de 2 efterfølgende år. Følgende virksomheder er omfattet af kravet om rotation⁷:

- Børsnoterede selskaber
- Statslige aktieselskaber
- Virksomheder underlagt tilsyn af Finanstilsynet
- Virksomheder der i 2 på hinanden følgende regnskabsår opfylder 2 af følgende kriterier:
 - En medarbejderstab på 2.500 personer
 - En balancesum på 5 mia. kr. eller
 - En nettoomsætning på 5 mia. kr.

Ovenstående krav er utvivlsomt afledt af de mange erhvervsskandaler som i de senere år er indtruffet i flere lande, såsom Enron og Parmalat, hvor revisorerne kritiseres for mangelfuld revision og derved ikke have opdaget, at ledelsen i selskaberne foretog bevidst regnskabsmanipulation.

Som noget nyt er der i RL kap. 9 indført Revisortilsyn, dvs. krav om kvalitetssikring og – kontrol af revisionsvirksomhederne. Tidligere havde revisorforeningerne, FSR og FRR, kvalitetskontrol i eget regi. Revisortilsynet har ansvaret for, at kvalitetskontrollen finder sted og gennemføres af statsautoriserede eller registrerede revisorer. Revisortilsynet består af både revisorer og repræsentanter for regnskabsbrugerne.

Kvalitetskontrollen kontrollerer udførelsen af og revisors uafhængighed i forbindelse med de erklæringsopgaver, som revisionsvirksomhederne udfører. Kontrollen af revisionsvirksomhedernes rådgivnings- og assistanceopgaver foretages fortsat i foreningsregi, dvs. af FSR og FRR.

⁷ RL. § 10 stk. 2.

Revisortilsynet skal hvert år udgive en redegørelse om tilsynets arbejde, bl.a. indeholdende antallet af foretagne kontroller og resultaterne heraf. Revisortilsynet skal, hvis der er fundet fejl eller mangler hos den kontrollerede virksomhed, tage stilling til, om der skal⁸:

- gives påtale uden yderligere opfølgning
- gives påtale med efterfølgende kontrolbesøg eller
- ske indbringelse for Disciplinærnævnet.

2.4. Lovgrundlag for revision

Kravene om revision af aktieselskaber fremgår af ASL kapitel 11, hvor det angives hvorledes revisor vælges af selskabet og revisors grundlæggende opgaver, og for anpartsselskaber af APSL kapitel 5.

Det fremgår af ÅRL § 135, at virksomheder er revisionspligtige, når de har pligt til at udarbejde årsrapport efter reglerne for klasse B, C og D. Ligeledes fremgår det af ÅRL § 135, hvem der kan revidere virksomhedernes årsrapporter.

Revisionen foretages med baggrund i de danske revisionsstandarder. Revisionsstandarderne (RS) i Danmark er oversat fra de internationale standarder og tilføjet nødvendige tilpasninger til dansk lovgivning. I de enkelte RS'er er ændringerne i forhold til de internationale standarder fremhævet. RS er inddelt efter et hierarkisk nummersystem som fremgår af figur 2.

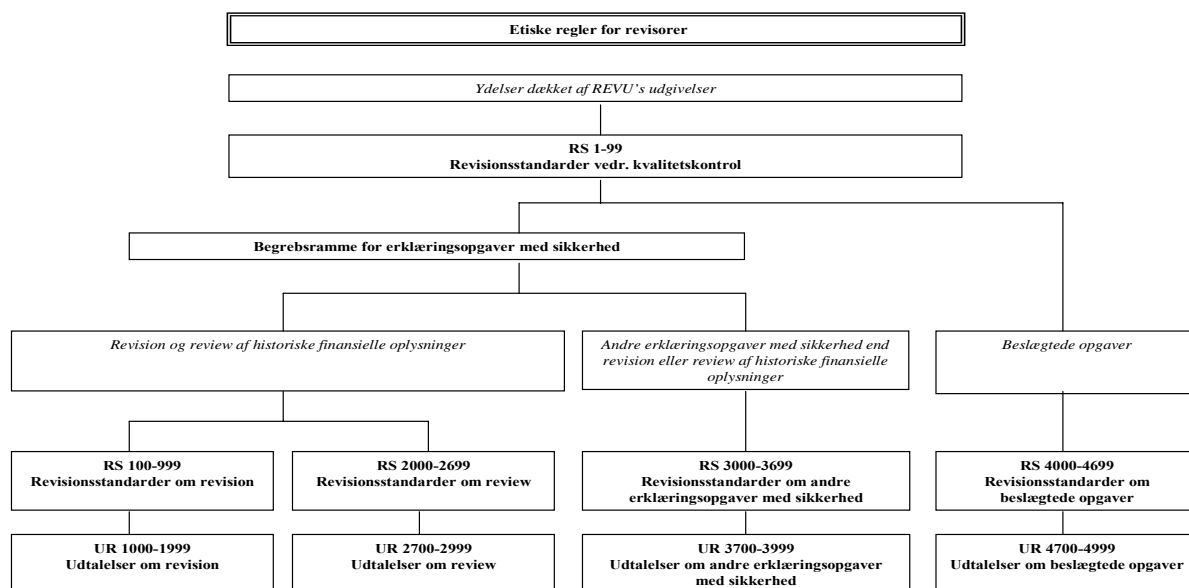
Revisionsstandarderne indeholder en begrebsramme for alle revisors erklæringsopgaver med sikkerhed. Begrebsrammen fastlægger, at RS'erne skal anvendes ved revision af regnskaber. Under særlige omstændigheder kan revisor finde det nødvendigt at fravige en RS for mere effektivt at nå målet med revisionen. I disse tilfælde skal revisor kunne begrunde hvorfor RS'er er blevet fraveget.

⁸ RL § 16 stk. 5

Begrebsrammen omfatter således ikke revisors rådgivningsopgaver, f.eks. skatterådgivning, som kun er til brug og nytte for klienten, samt opgaver omfattet af RS for beslægtede opgaver, såsom aftalte arbejdshandlinger og opstilling af finansielle oplysninger.

Ovenstående er dog stadig omfattet af RS-systemet, for så vidt angår de etiske regler for revisorer og RS'er vedr. kvalitetskontrol, hvilket alle revisors opgaver skal overholde.

Det samlede overblik over RS-systemet fremgår af nedenstående figur. RS'erne er ikke gældende i alle situationer og forhold som revisor i sit virke vil støde på, da det vil være umuligt i praksis at etablere standarder for alle opgaver. Revisor skal derfor betragte de vedtagne RS'er som grundlæggende principper for arbejdets udførelse og anvende sin professionelle vurdering for at fastslå, hvilke procedurer der er nødvendige for at anvende disse standarder⁹.



Figur 2: RS-systemet¹⁰

⁹ Forord til revisionsstandarder, afsnit I.

¹⁰ Begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed, bilag 2

Som det fremgår af figuren, er RS-systemet opdelt i 2 hovedgrupper. RS'er der ligger henholdsvis indenfor og udenfor begrebsrammen for erklæringsopgaver med sikkerhed. Udenfor begrebsrammen ligger RS om beslægtede opgaver, såsom aftalte arbejdshandlinger, hvor der ikke afgives nogen konklusion på opgaven, og hvor der ingen grad af sikkerhed er.

Indenfor begrebsrammen findes revision og review af historiske finansielle oplysninger, samt andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger. Revision og review giver henholdsvis høj grad af sikkerhed og begrænset grad af sikkerhed i konklusionen på en årsrapport. Andre erklæringsopgaver med sikkerhed anvendes ved erklæringer på andet end regnskaber, f.eks. grønne regnskaber og forskellige selskabsretlige erklæringer.

Når der ovenfor nævnes forskellige grader af sikkerhed ved revisors erklæring, kan disse opdeles i følgende 3 grader:

- Høj grad af sikkerhed, positiv udtrykt konklusion
- Begrænset grad af sikkerhed, negativ udtrykt konklusion
- Ingen grad af sikkerhed, ingen konklusion

Revisors positive konklusion på en revision af en årsrapport er formuleret således: ”Det er vor opfattelse at årsrapporten giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver og finansielle stilling, samt af resultatet af virksomhedens aktiviteter i overensstemmelse med årsregnskabsloven.”

En negativ udtrykt konklusion på et review af en årsrapport er formuleret således: ”Ved det udførte review er vi ikke blevet bekendt med forhold, der afkræfter, at årsrapporten giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver og finansielle stilling samt af resultatet af virksomhedens aktiviteter i overensstemmelse med årsregnskabsloven.”

Det er den almindelige opfattelse ved høj grad af sikkerhed, at revisionsrisikoen ligger på 0 – 5 %, og at der ved begrænset grad af sikkerhed, er en revisionsrisiko på mellem 0 – 20 %¹¹.

For at revisor kan gennemføre en revision skal følgende principper overholdes¹²:

- Revisor skal efterleve de relevante etiske krav i relation til opgaven. De etiske regler er som følgende¹³:
 - Uafhængighed
 - Integritet
 - Objektivitet
 - Professionel kompetence og fornøden omhu
 - Fortrolighed
 - Professionel adfærd
 - Tekniske standarder

- Udføre revisionen i overensstemmelse med gældende RS'er
- Planlægge og udføre revisionen med professionel skepsis og skal herunder være opmærksom på, at der kan forekomme omstændigheder, som kan medføre, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation

Revisionen er som ovenfor vist i figur 2 omfattet af RS'erne i intervallet 100-999, samt de enkelte danske revisionsvejledninger der fortsat er gældende. De gældende revisionsvejledninger er nr. 3, 11, 15, 16 og 20.

¹¹ Revision – koncept og teori, side 689

¹² RS 200 pkt. 4, 5, 6

¹³ FSR Marts 2005, Ethiske regler for revisorer.

2.5. Revisionsprocessen

Virksomhederne har mange interessenter, såsom kunder, finansieringsinstitutter, leverandører m.fl., der har økonomisk interesse i, hvordan virksomheden drives. For A-virksomheder er der ikke krav om offentliggørelse af årsrapporter, hvorfor det kræver henvendelse til de enkelte virksomheder, hvis der ønskes oplysninger om økonomiske forhold. For virksomheder i selskabsform, er der pligt til at offentliggøre årsrapporten, ÅRL § 138. Interessenterne kan således indhente de reviderede årsrapporter hos Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

For at kunne anvende årsrapporterne til analyse formål er det nødvendigt, at årsrapporterne er aflagt efter de samme principper, at oplysningerne er pålidelige og alle relevante oplysninger er medtaget. Heri ligger revisors opgave.

Revision kan defineres som indsamling og vurdering/analysering af beviser om kvantitativ information (årsrapport) for en virksomhed, for at være i stand til at kunne konkludere på graden af overensstemmelse mellem informationerne og etablerede kriterier (årsregnskabslovens bestemmelser, revisionsstandarder og vejledninger m.v.) og sluttelig rapportere herom (revisionspåtegning).

Revisionen skal foretages af en kompetent og uafhængig person¹⁴.

Målet med revision er at sætte revisor i stand til at udtale sig om, hvorvidt regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med en bestemt regnskabsmæssig begrebsramme. Den betegnelse, som revisor bruger til at udtrykke sin konklusion om et materiale, som f.eks. et regnskab, er: ”giver et retvisende billede”¹⁵.

Revisors konklusion på regnskabet fremgår af revisionspåtegningen.

¹⁴ Revisionspligt for små selskaber, side 19

¹⁵ RS 200 pkt. 2.

Det er vigtigt i denne forbindelse at nævne, at revisor udover påtegningen på regnskabet skal udarbejde en revisionsprotokol til brug for virksomhedens bestyrelse. Det følger af RL § 10, stk. 4 og erklæringsbekendtgørelsens § 22. Revisionsprotokollen er yderligere reguleret i RS 265. I revisionsprotokollen rapporterer revisor blandt andet om observerede forhold, som revisor anser for væsentlige for bestyrelsens udførelse af sit hverv.

Revisionsprotokollen indeholder omtale af den udførte revision og resultatet heraf, herunder mangler vedrørende virksomhedens bogholderi m.v. Derudover anføres omtale af forhold som af hensyn til bestyrelsens ansvar er relevant, men ikke har givet anledning til modifikationer i revisionspåtegningen. Desuden har revisor mulighed for at henlede bestyrelsens opmærksomhed på forhold omkring virksomhedens økonomiske stilling, som ikke direkte fremgår af årsrapporten.

Revisionsprotokollen er således en væsentlig del af revisors kommunikation med virksomhedens bestyrelse og ledelse, og anvendes kun i forbindelse med revisionsopgaver.

2.5.1. Revisionsrisikoen

Selvom revisor har udført revision i henhold til de gældende standarder og vejledninger, har revisor ikke opnået beviserne uden en vis usikkerhed, og som følge heraf kan revisor have afgivet en fejlagtig påtegning på regnskabet.

Usikkerheden opstår på grund af, at revisor ikke kan foretage en 100 % gennemgang af alle kontroller og bilag i virksomheden, det vil være for tidskrævende og omfangsrigt i langt de fleste virksomheder.

Det er derfor revisors opgave at formindske risikoen for en fejlpåtegning mest muligt, som sker ved hjælp af et styringsværktøj, risikovurderingsmodellen.

Risikovurderingsmodellen er opbygget således:

$$RR = OR \times IR \times KR$$

RR = Revisionsrisikoen

RR er risikoen for, at revisor afgiver en forkert påtegning på regnskabet

OR= Opdagelsesrisikoen

OR er risikoen for, at revisor ikke opdager væsentlige fejl ved den udførte revision

IR= Iboende risiko

IR er risikoen for, at der begås fejl når der ikke forefindes kontroller på de enkelte områder

KR= Kontrol risiko

KR er risikoen for væsentlige fejl, der kan opstå, ikke forebygges eller opdages og rettes i tide ved de interne kontroller og forretningsgange.

Som anført tidligere skal revisor ved revisionsopgaver med høj sikkerhed opnå en revisionsrisiko på max. 5 %. Risikomodellen skal forstås sådan, at det er de 3 elementer OR, IR og KR der tilsammen skal medvirke til at opnå revisionsrisikoen. Har virksomheden gode interne kontroller og dermed en lav iboende risiko, kan revisor som udgangspunkt foretage mindre arbejde, OR, uden revisionsrisikoen forøges.

Ved mindre virksomheder, B-virksomheder, er der ofte ingen eller få interne kontroller, hvorfor revisor er nødsaget til at foretage yderligere revisionshandlinger, f.eks. regnskabsanalyse og bilagskontrol, og derved sandsynligvis øge omkostningerne til revisionen, for at mindske revisionsrisikoen og derved gøre OR tilstrækkelig lav til at opveje den øgede KR.

2.5.2. Accept af revisionsopgaven

Revisor kan ikke påbegynde en revisionsopgave før der er foretaget accept af opgaven.

Revisor skal vurdere, om han har de nødvendige kompetencer og ressourcer til at påtage sig revisionsopgaven, og om klienten vil kunne påføre revisionsvirksomheden unødigt risiko. Det kan f.eks. være, om klienten er i en branche som revisionsvirksomheden ikke vil forbindes med.

Begrebsrammen opstiller krav til revisor om, at der kun må accepteres en revisionsopgave, hvis følgende områder vurderes tilfredsstillende¹⁶:

- Relevante etiske krav, såsom uafhængighed og professionel kompetence, kan opfyldes
- Opgaven besidder alle de følgende karakteristika:
 - Erklæringsemnet er passende
 - Kriterierne, der tænkes anvendt, er egnede og er tilgængelig for de tiltænkte brugere
 - Revisor har adgang til tilstrækkeligt og egnet bevis som grundlag for sin konklusion
 - Revisors konklusion indgår i en skriftlig erklæring i den form, der passer til en opgave med høj grad af sikkerhed eller en opgave med begrænset grad af sikkerhed
 - Revisor bedømmer, at der er et fornuftigt formål med opgaven.

Har revisor accepteret revisionsopgaven med høj grad af sikkerhed, må revisor ikke efterfølgende ændre revisionsopgaven til begrænset grad af sikkerhed eller uden sikkerhed uden en rimelig begrundelse. En rimelig begrundelse kunne være ændringer i omstændigheder, som ændrer de tiltænkte brugeres behov¹⁷.

¹⁶ Begrebsrammen for erklæringsopgaver med sikkerhed, pkt. 17.

¹⁷ Begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed, pkt. 19.

2.5.3. Revisionsrisikomodel

”Den nye revisionsproces” eller med andre ord ”den nye revisionsrisikomodel”, der er beskrevet i RS 315, RS 330, og RS 500, griber gennemgående ind i de eksisterende RS’er.

Den nye revisionsrisikomodel (fremover forkortet DNR) træder i kraft for revision af regnskaber med perioder, der begynder efter den 15. december 2004, dvs. f.eks. kalenderårsregnskaber for 2005.

DNR introducerer et sæt kernestandarder:

- RS 315: Forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risiciene for væsentligt fejlinformation
- RS 330: Revisors handlinger som reaktion på vurderede risici
- RS 500: Revisionsbeviser

Disse kernestandarder erstatter de tidligere revisionsvejledninger RV 1, RV 14 og RV 17.

Kernestandarder indeholder bl.a. følgende nyheder¹⁸:

- Bedre forståelse af selve virksomheden, dens omgivelser og interne kontroller
- Enhver revision skal indeholde en risikovurdering
- Revisor skal koble art, tidsmæssig placering og omfang af yderligere arbejdshandlinger til de vurderede risici
- Test af kontroller kræves i øget omfang
- Flere og mere specifikke krav til dokumentationen

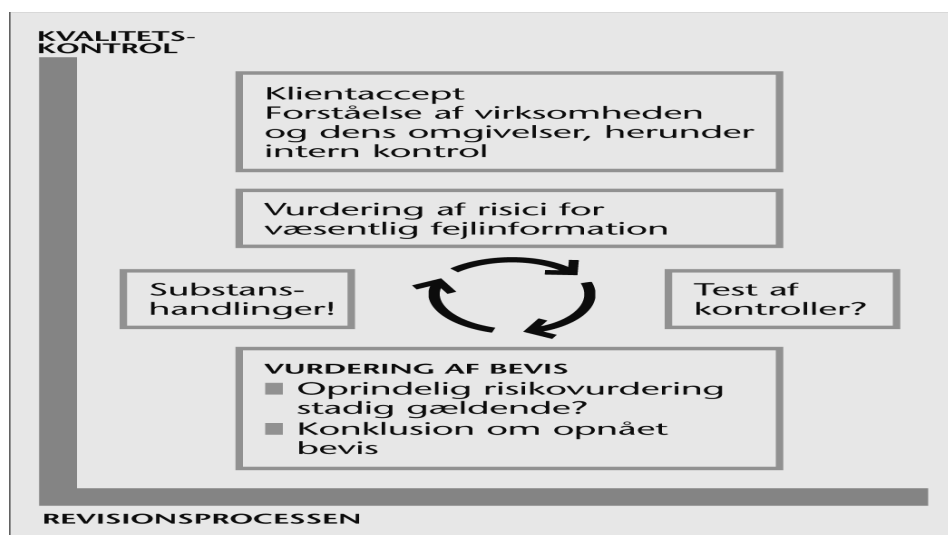
¹⁸ Ny revisionsrisikomodel, Anders Bisgaard, R&R nr. 6 2005, side 6-7.

Som følge af ovenstående yderligere krav til revisor har der været forskellige udmeldinger omkring revisionshonoraret fremover. De udmeldte stigninger i revisionshonoraret svinger fra 10 % - 40 % afhængig af revisionsfirma eller interessegruppe.

DNR medfører ikke nye eller ændrede risikobegreber, men en væsentligt mere detaljeret beskrivelse af begreber og arbejdshandlinger. DNR er imidlertid karakteriseret ved i højere grad end tidligere at være risikostyret og baseret på revisors dybere kendskab til virksomheden, herunder dens interne kontrol¹⁹.

Revisor skal opnå en forståelse af virksomheden og dens omgivelser, herunder den interne kontrol, der er tilstrækkelig til at identificere og vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation i regnskabet.²⁰

Revision er en løbende og iterativ proces. Processen indebærer, at revisor vurderer, om den oprindelige risikovurdering stadig er gældende, før der træffes endelig konklusion om, hvorvidt det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt som grundlag for at drage en konklusion om revisionen²¹. Revisionsprocessen er vist i nedenstående figur.



Figur 4: Revisionsprocessen²²

¹⁹ Kompendium RS 315, afsnit 2.

²⁰ RS 315, pkt. 2

²¹ R&R nr. 6 2005, side 7

²² R&R nr. 6 2005, side 7

Revisors større kendskab til virksomheden, dens branche og interne kontroller vil give revisor bedre mulighed mht. vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation. Dette stiller krav om, at forståelsen af virksomheden er dokumenteret i større omfang end tidligere.

Forståelsen af virksomheden og dens omgivelser indebærer for det første følgende informationsindsamling og risikovurderingshandlinger²³:

- Forespørgsler til ledelse og andre i virksomheden
- Analytiske handlinger
- Observation og undersøgelse

Derudover kan det være nyttigt for revisor at indhente informationer fra eksterne kilder såsom virksomhedens advokat, banker m.fl.

Af RS 315 fremgår det, at revisors forståelse af virksomheden og dens omgivelser omfatter nedenstående punkter:²⁴

- Branche, lovgivning og andre eksterne faktorer
- Virksomhedens art
- Mål og strategier samt de tilknyttede forretningsrisici, der kan medføre væsentlig fejlinformation i regnskabet
- Måling og kontrol af virksomhedens finansielle resultater
- Den interne kontrol i virksomheden

Revisors handlinger på ovenstående punkter vil selvfølgelig afhænge af virksomhedens størrelse og opbygning. Forståelsen af virksomheden og dens omgivelser er ikke nyt i forhold til tidligere, da revisor normalt har et udmærket kendskab til virksomheden, men at

²³ RS 315, pkt. 7

²⁴ RS 315, pkt. 20

der nu er et krav om dokumentation for kendskabet vil kræve et øget tidsforbrug de første år.

Det 5. punkt i forståelsen af virksomheden og dens omgivelser, den interne kontrol, er ligeledes blevet mere detaljeret og består af følgende elementer:²⁵

- Kontrolmiljøet
- Virksomhedens risikovurderingsproces
- Informationssystemet
- Kontrolaktiviteter
- Overvågning af kontroller

Revisors kendskab til det interne kontrolsystem i virksomheden kan, lige som den øvrige del af forståelsen af virksomheden, ikke baseres på forespørgsler. Det kræves, at forespørgslerne suppleres med gennemgang af relevant materiale, observation af kontroller og at følge nogle transaktioner gennem informationssystemet.

Revisor skal opnå en tilstrækkelig forståelse af kontrolaktiviteterne til at kunne vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau og for at udforme yderligere revisionshandlinger som reaktion på vurderede risici.

Revisors forståelse af den interne kontrol omfatter vurdering af udformningen af den interne kontrol. Vurderingen omfatter, om kontrollen effektivt forebygger eller opdager og korrigerer væsentlige fejlinformationer. Derfor skal revisor sikre sig, at kontrollen er blevet implementeret korrekt i virksomheden²⁶.

Der skal foretages en identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Risikovurderingen skal opdeles på henholdsvis regnskabs- og

²⁵ RS 315, pkt. 43.

²⁶ RS 315, pkt. 54.

revisionsmålsniveau²⁷. I relation til risikovurdering på regnskabsniveau kan der være tale om risici af generel karakter og omfatte regnskabet som helhed eller flere elementer heraf.

Risici på regnskabsniveau kan f.eks. være²⁸:

- Going concern-problemer
- Køb eller salg af aktiviteter
- Væsentlige transaktioner med nærstående parter
- Svagheder i intern kontrol
- Nye regnskabsregler
- Væsentlige regnskabsmæssige skøn eller usikkerhed ved måling
- Udestående retssager og eventualforpligtelser

Ovenstående eksempler viser, at risiciene på regnskabsniveau er forskelligartet, hvilket gør at revisor i planlægningen skal tage højde for risiciene i de enkelte revisionsager og tage forholdsregler i relation hertil. Revisor skal, hvis han vurderer, der er væsentlige risici på regnskabsniveau foretage følgende²⁹:

Revisionsteamet:

- Præcisere nødvendigheden af professionel skepsis ved indsamling og vurdering af beviser
- Tilknytte mere erfarne medarbejdere, medarbejdere med særlig kompetence eller specialister
- Inddrage den statsautoriserede revisor yderligere i sagen

²⁷ Revisionsmål er gennemgået i kapitel 5

²⁸ R & R nr. 6 2005, side 10.

²⁹ RS 330, pkt. 4-6.

Ved svagheder i kontrolmiljøet:

- Udføre flere revisionshandlinger ved årsafslutningen i stedet for ved løbende revision
- Anvende substanshandlinger i stedet for test af kontroller
- Ændre revisionshandlinger for at opnå stærkere revisionsbeviser

Revisionsstrategi:

- Ændre strategi fra test af kontroller til øget brug af substanshandlinger eller en kombineret strategi af begge
- Ændre den tidsmæssige placering og omfanget af revisionen

Revisor vil i revisionsprocessen foretage følgende vurdering af risici³⁰:

- Identificere risici gennem hele revisionsprocessen
 - Forståelse af virksomheden og dens omgivelser, herunder intern kontrol
 - Vurdere transaktionstyper, balanceposter og oplysninger
- Relatere risici til, hvad der kan gå galt på revisionsmålsniveau
- Kan risiciene medføre væsentlig fejlinformation
- Hvad er sandsynligheden for, at risici medfører væsentlig fejlinformation

Når revisor finder risici i forbindelse med udførelse af revisionen, skal der foretages yderligere arbejdshandlinger. Der skal være en klar sammenhæng mellem risikovurderingen og arbejdshandlingerne, den tidsmæssige placering og omfanget af de yderligere arbejdshandlinger. Det er arten af de yderligere arbejdshandlinger, der er de mest betydningsfulde ved reaktionen på de vurderede risici³¹.

³⁰ RS 315, pkt. 100.

³¹ RS 330, pkt. 7.

Arten af de yderligere arbejdshandlinger henviser til ³²:

- Formålet med revisionshandlingerne
 - Test af kontroller
 - Substanshandling
- Typen af revisionshandling
 - Undersøgelse
 - Observation
 - Forespørgsel
 - Bekræftelse
 - Efterregning
 - Genudførelse
 - Analytiske handlinger

Den tidsmæssige placering er tidspunktet for, hvornår revisionen udføres, eller den periode eller dato, som revisionsbeviset vedrører. Revisor kan udføre revisionen ved den løbende revision eller ved statusrevisionen ³³.

Omfanget af arbejdshandlingerne omfatter stikprøvestørrelsen eller antallet af observationer af en kontrolaktivitet. Forøgelse af arbejdshandlinger er kun effektiv, hvis revisionshandlingen i sig selv er relevant i forhold til risikoen. Det er derfor, at arten af arbejdshandlingerne er den vigtigste overvejelse ³⁴.

Det er fastlagt, at revisor uanset den foretagende risikovurdering for væsentlig fejlinformation, skal foretage substanshandling for alle væsentlige transaktionstyper, balanceposter og oplysninger ³⁵. I forbindelse med afslutningen på regnskabsudarbejdelsen skal revisor foretage følgende substanshandling ³⁶:

³² RS 330, pkt. 10.

³³ RS 330, pkt. 14.

³⁴ RS 330, pkt. 18.

³⁵ RS 330, pkt. 49.

³⁶ RS 330, pkt. 50.

- Afstemning af regnskabet til bogføringen
- Undersøgelse af væsentlige efterposter og andre reguleringer foretaget i forbindelse med regnskabsaflæggelsen.

Før afslutningen af revisionen skal revisor foretage en vurdering af, om risikoen for væsentlig fejlinformation stadig er passende ud fra udførte revisionshandlinger og opnået revisionsbevis. Revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen³⁷.

Revisionsbevisets pålidelighed påvirkes af kilden og arten og afhænger af de individuelle omstændigheder, under hvilke revisionsbeviset er opnået³⁸. Der kan opstilles følgende oversigt over RS 500's vurdering af styrken af forskellige typer af revisionsbevis:

	Stærk	Svag
Kilde	Uafhængig person uden for virksomheden	Internt materiale
Relevant intern kontrol	Effektiv	Ineffektiv/ ej kontrolleret
Revisors involvering	Direkte, f.eks. observation	Indirekte, f.eks. forespørgsel
Bevisets form	Skriftligt	Mundtligt
Ægthed	Original	Kopi

Tabel 2: Styrke af revisionsbevis³⁹

Som afslutning på revisionen skal revisor konkludere, om der er opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at reducere risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet til et acceptabelt lavt niveau⁴⁰. Det er revisor, der ud fra sin professionelle bedømmelse vurderer, om revisionsbeviset er tilstrækkeligt og egnet.

³⁷ RS 500, pkt. 2.

³⁸ RS 500, pkt. 9.

³⁹ Undervisningsmateriale Anders Bisgaard, februar 2005

⁴⁰ RS 330, pkt. 70.

Vurderer revisor, at revisionsbeviset ikke er tilstrækkeligt og egnet, skal revisor forsøge at opnå yderligere revisionsbevis. Formår revisor ikke, at opnå yderligere revisionsbeviser skal revisor afgive en modificeret konklusion i sin påtegning.

2.6. Delkonklusion

Revision er som nævnt et velkendt begreb i forbindelse med aflæggelse af selskabers regnskaber.

Revisionen er som følge af, at den har været et lovkrav gennem mange år været omfattet af mange regulativer, der beskriver hvorledes revisionen foretages. Omfanget er ikke blevet mindre efter indførelsen af internationale revisionsstandarder, RS'er, i Danmark.

Den nye revisionsproces som omfatter RS 315, RS 330 og RS 500, indeholder bl.a. øgede krav til revisors dokumentation af kendskabet og forståelsen af virksomheden, risikovurdering og tilhørende arbejdshandlinger, der afdækker de vurderede risici og øget kendskab til virksomhedens interne kontroller og test heraf.

Før revisionen afsluttes foretages en vurdering af de opnåede revisionsbeviser, samt en vurdering af, om risikoen for væsentlig fejlinformation er afdækket ved de foretagne revisionshandlinger.

Afslutningen på en revisionsopgave er revisors påtegning på regnskabet. Påtegningen ved revision afgives med høj grad af sikkerhed, dvs. med højst 5 % risiko for fejl i regnskabet. Det er revisors opgave ved planlægningen og gennemførelsen af revisionsopgaven, at fremskaffe dokumentation, der understøtter konklusionen på regnskabet.

Kapitel 3. Relevante alternativer til lovpligtig revision

SPØRGSMÅL: Hvilke relevante alternativer er der til lovpligtig revision?

I det efterfølgende vil der blive gennemgået alternativer til den lovpligtige revision.

En ophævelse af revisionspligten er en nødvendighed, for at disse alternativer er lovlige at anvende for virksomhederne som alternativ til revision.

Gennemgangen vil omfatte følgende alternativer:

- Review
- Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger
- Assistance med regnskabsopstilling
- Ingen arbejdshandlinger

3.1. Review

Review betyder gennemgang af virksomhedens regnskab og er det alternativ der ligger sig mest op ad den lovpligtige revision.

Review-begrebet er allerede i dag et kendt begreb ved personligt ejede virksomheder (A-virksomheder), hvor revisor foretager en gennemgang af regnskabet, før det forsynes med en erklæring om det udførte arbejde.

Målet med revisors gennemgang af regnskaber er defineret i RS 2400 ”Review af regnskaber”⁴¹:

⁴¹ RS 2400, pkt. 3

”.. at sætte revisor i stand til at erklære, om revisor på basis af handlinger, som ikke giver samme grad af sikkerhed som ved revision, er blevet opmærksom på forhold som afkræfter, at regnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med en fastlagt regnskabsmæssig begrebsramme (begrænset grad af sikkerhed)”.

I forhold til revision er regnskabserklæringen negativ formuleret ved et review. Ved revision erklærer revisor, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation, mens revisor ved et review skal oplyse om, at han ikke er blevet bekendt med forhold, der afkræfter rigtigheden af regnskabet.⁴²

Som nævnt i ovenstående skal revisor opnå en begrænset grad af sikkerhed ved gennemgang af regnskabet. Denne sikkerhed opnår revisor primært gennem forespørgsler og analyser⁴³, men revisor kan dog vælge at kræve yderligere dokumentation for enkelte poster i regnskabet, hvis revisor finder det begrundet for at kunne afgive erklæringen med den nødvendige sikkerhed.

Selvom revisor afgiver erklæring med begrænset grad af sikkerhed, skal revisor ved gennemgangen fastsætte niveauet for væsentlige fejl ud fra revisors normale retningslinjer.

Revisor skal ved review overholde ”Ethiske regler”, jf. kapitel 2. Regnskaber aflagt efter review er i lighed med revision omfattet af offentlighedens interesse, hvorfor kravene til revisor ikke bliver formindsket ved review.

I lighed med revision skal der ved review udarbejdes aftalebrev om opgavens indhold⁴⁴.

Formålet med aftalebrevet er at få klarhed omkring omfanget af reviewet, da en mundtlig aftale er vanskelig at dokumentere indholdet af efterfølgende. Aftalebrevet bekræfter revisors accept af opgaven og vilkårene for reviewet, dvs. hvad skal klienten levere af materiale og efterfølgende revisors adgang til information og dokumenter.

⁴² RS 2400, bilag 3

⁴³ RS 2400, pkt. 7

⁴⁴ RS 2400, pkt. 10

Revisors væsentlighedsbetragtninger er de samme som, hvis revisor skulle afgive en revisionskonklusion på regnskabet, dvs. at revisor som ved revision skal fastlægge et væsentlighedsniveau for det samlede regnskab. Væsentlighedsbegrebet relaterer sig således ikke til den begrænsede grad af sikkerhed i konklusionen på reviewopgaver, men til de forventninger en regnskabsbruger stiller til regnskabet.

Som ved revision skal revisor ved et review af et regnskab gennemføre arbejdshandlinger, der gør, at revisor fremkommer med en erklæring på regnskabet. Revisor skal planlægge arbejdet, så opgaven hurtigt og effektivt bliver udført. Planlægning omfatter i lighed med revision, at revisor skal opnå overblik og forståelse af virksomheden, herunder overvejelser omkring virksomhedens organisation, regnskabssystemer, særlige driftsforhold samt overblik over arten af de enkelte aktiver og passiver⁴⁵.

Revisor vil ud fra denne forståelse af virksomheden bedre kunne foretage en vurdering af de spørgsmål, der er nødvendige for at få den ønskede information. Ligeledes vil denne forståelse medvirke til at vurdere, om virksomhedens resultatopgørelse og balanceposter er som forventet. Denne forståelse af virksomheden er en vigtig del af et review og dermed en stor del af erklæringsgrundlaget.

Den væsentlige fordel ved review er, at der opnås begrænset grad af sikkerhed for, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation, og vil dermed give virksomheden og virksomhedens interessenter en vis sikkerhed ved indgåelse af engagementer m.v.⁴⁶.

Review bliver ligesom ved revision udført af uddannede revisorer, og da der stilles krav til arbejdsopgaverne medfører det, at et review er værdiskabende for virksomheden og dens interessenter, samt at revisor vil kunne bibeholde sin rolle som rådgiver for virksomheden i kraft af sit kendskab til virksomheden.

⁴⁵ RS 2400, pkt. 13 og 14.

⁴⁶ R & R 2005, nr. 4, side 16

3.2. Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger

Skal virksomheden ikke have foretaget revision eller review, vil virksomheden ofte blive mødt med krav fra sine interessenter om dokumentation på udvalgte regnskabsposter.

Til det formål kan virksomheden og revisor indgå aftaler omkring opgaven ved hjælp af RS 4400, Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger. De aftalte arbejdshandlinger kunne være⁴⁷:

- Udvalgte dele af regnskab (debitorer, kreditorer, omsætning m.v.)
- Et regnskabskomponent (resultatopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse)
- Et fuldstændigt regnskab

Revisors erklæring ved aftalte arbejdshandlinger er kun baseret på de faktiske resultater for den aftalte opgave, og revisor tager ikke stilling til væsentligheden af opståede differencer i opgaven, hvilket medfører at revisors erklæring ikke udtrykker nogen grad af sikkerhed. Det er i stedet op til virksomheden og dens interessenter, at drage konklusion på revisors arbejde ud fra de aftalte arbejdshandlinger. Får andre kendskab til revisors erklæring, kan de misfortolke resultaterne, da de ikke er bekendt med de mellem parterne aftalte arbejdshandlinger.

Selvom revisors erklæring ikke udtrykker nogen sikkerhed, vil brugeren af de aftalte arbejdshandlinger kunne opnå en større sikkerhed end ved revision og review, idet det kan aftales, at der foretages yderligere kontroller udover, hvad der er indeholdt i revision og review. Det kan f.eks. aftales en fuldstændig bilagsrevision eller en totalafstemning af kreditorerne. Revisor kan dog ikke udtrykke dette i erklæringen, da denne ikke indeholder noget konklusionsafsnit, men brugeren kan udlede dette af revisors rapportering⁴⁸.

⁴⁷ RS 4400, pkt. 3.

⁴⁸ R & R 2005, nr. 5, Opdateringer til erklæringsbekendtgørelsen set ud fra en praktisk synsvinkel.

3.3. Assistance med regnskabsopstilling

Assistance med regnskabsopstilling er et andet alternativ til den lovpligtige revision. Formålet med assistance ved regnskabsopstilling fremgår af RS 4410⁴⁹:

”Målet med en assistanceopgave er, at revisor anvender regnskabsmæssig ekspertise i modsætning til revisionsekspertise til at indsamle, klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger.”

Som det fremgår af ovenstående, består opgaven således i, at revisor med baggrund i de udleverede oplysninger fra virksomheden, skal opstille regnskabet i henhold til revisors faglige kompetence samt revisors fornødne omhu. Revisor skal ikke foretage analyser af eller foretage forespørgsler til det modtagne materiale fra virksomheden, hvilket medfører at revisor ikke kan afgive en erklæring med nogen form for sikkerhed.

Det fremgår af RS 4410 pkt. 17, at ledelsen har ansvaret for den passende præsentation af de regnskabsmæssige oplysninger og dens godkendelse af de regnskabsmæssige oplysninger. Revisor skal have en sådan erklæring fra virksomhedens ledelse, hvilket kan ske i form af ledelsens regnskabserklæring, som dækker nøjagtigheden og fuldstændigheden af de underliggende regnskabsdata og den fuldstændige oplysning om alle væsentlige og relevante forhold.

Regnskabsbrugerne får som nævnt ovenfor ikke nogen sikkerhed for, at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation, men ved at revisor har opstillet regnskabet, vil det følge den gældende lovgivnings krav til opstillingen og sammenhængen til det foregående regnskabsår.

⁴⁹ RS 4410, pkt. 3.

3.4. Ingen arbejdshandlinger

Et sidste alternativ til revision er det stik modsatte – ingen arbejdshandlinger. Dette kunne måske blive et relevant alternativ for B-virksomhederne.

Ophæves kravet om at ingen tredjepart skal gennemgå regnskabet, dvs. der heller ikke bliver pålagt virksomheder at foretage review eller assistance med regnskabsopstilling, vil dette alt andet lige give en markant lettelse af de administrative byrder som ikke vil kunne opnås tilsvarende ved de andre alternativer til revision.

For regnskabsbruger vil det i lighed med assistance med regnskabsopstilling ikke give nogen sikkerhed for, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Ved assistance med regnskabsopstilling har regnskabsbruger en klar tilkendegivelse om, at regnskabet er opstillet efter de gældende love, og at der er kontinuitet i regnskabet, men det tilsvarende vil ikke være gældende ved dette alternativ.

3.5. Delkonklusion

Ovenstående kapitel indeholder fire alternativer til den lovpligtige revision, som kun er relevante under forudsætning af, at revisionspligten bliver ophævet.

Det alternativ, som ligger sig mest opad revision, er review, dvs. en gennemgang af virksomhedens regnskab. Review-begrebet kendes fra personligt ejede virksomheder, hvor revisor foretager en gennemgang af regnskabet.

Review er reguleret af RS 2400, der angiver de arbejdshandlinger, der skal foretages i forbindelse med et review. I lighed med revision skal der udarbejdes aftalebrev om opgavens indhold, adgang til informationer og materialer m.v., samt revisor skal opnå overblik og have en forståelse af virksomheden.

Ved afslutningen af reviewet skal revisor afgive en negativ formuleret konklusion, der angiver, at revisor ikke er blevet bekendt med forhold der afkræfter rigtigheden af regnskabet.

Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger er en aftale indgået med virksomheden og som ofte en tredjemand omkring udvalgte dele af et regnskab. Aftalte arbejdshandlinger er reguleret af RS 4400. Revisor udfører de aftalte arbejdshandlinger og rapporterer de faktiske resultater til virksomheden og tredjemand uden at tage stilling til de opnåede resultater. Det er herefter op til modtagerne, at drage konklusioner af resultaterne. Revisors rapportering er således ikke brugbar for andre, da de ikke kender aftalegrundlaget for de opnåede resultater.

Assistance med regnskabsopstilling udføres af revisor med udgangspunkt i RS 4410. Ved dette alternativ er brugerne sikret, at revisor anvender den gældende lovgivning ved opstilling af regnskabet, og at f.eks. regnskabsposterne er klassificeret korrekt. Revisor skal indhente en ledelseserklæring, der omfatter nøjagtigheden og fuldstændigheden af regnskabsdata, og at alle væsentlige og relevante forhold er oplyst.

Yder-polen til revision er ingen arbejdshandlinger. Ingen arbejdshandlinger vil give en markant besparelse for virksomheden på de administrative byrder, men nedsætte brugsværdien for brugerne af regnskabet, da det aflagte regnskab ikke er påført en erklæring fra en kompetent og uafhængig person i forhold til virksomheden.

Kapitel 4. Forskelle i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed

SPØRGSMÅL: Hvad er forskellen i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed ved de forskellige alternativer?

4.1. Forskellen i arbejdshandlinger

Revisors arbejdshandlinger relateres til den arbejdsopgave revisor har accepteret at udføre for virksomheden, og som er beskrevet ved afgivelse af aftalebrevet.

Arbejdshandlingerne ved revision af regnskabet er tidligere gennemgået i kapitel 3, hvortil henvises. Nedenfor gennemgås de væsentlige forskelle i arbejdshandlinger ved henholdsvis review, aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger og assistance med regnskabsopstilling.

4.1.1. Review

Review af regnskaber er omfattet af RS 2400, hvor review-processen er gennemgået. Arbejdshandlingerne ved review omfatter primært forespørgsler og analyser, men enkelte poster i regnskabet kan være så fejlbehæftede, at revisor må fortage yderligere handlinger, for at kunne afgive en erklæring med begrænset grad af sikkerhed.

I forhold til revision omfatter review ikke de kontrol- og substanshandlinger, der er kendetegnede ved revision⁵⁰:

- Inspektion af registreringer eller dokumenter
- Fysisk kontrol af aktiver
- Observation

⁵⁰ R & R nr. 4 2005, Opdateringer til erklæringsbekendtgørelsen set ud fra en praksis synsvinkel

- Bekræftelser
- Efterregning
- Gentagelse af handlinger eller kontroller.

Et review indeholder normalt ikke de såkaldte stærke revisionsbeviser – beviser, der kommer fra uafhængige parter til klienten, hvis regnskab der skal gennemgås. De handlinger, der normalt ikke indgår i et review, er f.eks.:

- Engagementsforespørgsel til pengeinstitut
- Ting-, bil- og personbogsoplysninger
- Saldomeddelelser
- Uanmeldt beholdningseftersyn
- Advokatbreve

Ovenstående områder kan dog indlemmes i revisors arbejde, hvis der ikke skaffes nok beviser til at afgive en erklæring med begrænset grad af sikkerhed, eller revisor ikke tror på virksomhedens oplysninger⁵¹.

Som afsluttende arbejdshandlinger skal revisor forespørge til begivenheder efter regnskabsdatoen, der kan medføre rettelser eller yderligere oplysninger i regnskabet⁵². Får revisor formodning om, at oplysninger, der modtages, er væsentlig fejlbehæftede, skal der foretages yderligere arbejdshandlinger. En konsekvens heraf kan blive, at revisor er nødsaget til at afgive en modificeret erklæring.

4.1.2. Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger

Aftalte arbejdshandlinger vedrører ofte specifikke regnskabsposter, f.eks. kreditorer, tilgodehavender etc. Arbejdshandlingerne svarer nogenlunde til handlinger foretaget ved

⁵¹ Revisor – regulering og rapportering, side 238.

⁵² RS 2400, pkt. 21.

revision og review, men fører ikke frem til nogen konklusion. I RS 4400 pkt. 4 fremgår det at:

”Målet med en opgave om aftalte arbejdshandlinger er, at revisor udfører revisionslignende arbejdshandlinger, som revisor, virksomheden og enhver relevant tredjepart er blevet enige om, og erklærer sig om de faktiske resultater”.

Arbejdshandlingerne der anvendes ved udførelse af aftalte arbejdshandlinger, kan omfatte⁵³:

- Forespørgsler og analyser
- Efterregning, sammenligning og andre kontroller af talmæssige sammenhænge
- Observation
- Undersøgelse
- Indhentelse af bekræftelser.

Revisor udfører alene de aftalte arbejdshandlinger og rapporterer de fremkomne resultater. Revisor skal ikke tage stilling til væsentligheden af de fremkomne resultater, og det er således virksomheden, der skal vurdere væsentligheden i forbindelse med deres beslutningsproces.

4.1.3. Assistance med regnskabsopstilling

Arbejdshandlingerne ved assistance med regnskabsopstilling består i at indsamle, klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger. Revisor skal opnå en generel viden om virksomheden og dens aktiviteter, samt kende til regnskabspraksis i branchen.

⁵³ RS 4400 pkt. 15.

Revisor skal normalt ikke⁵⁴:

- Foretage forespørgsler hos ledelsen for at vurdere troværdigheden og fuldstændigheden af de afgivne oplysninger
- Vurdere interne kontroller
- Efterprøve forhold, eller
- Efterprøve forklaringer.

Selvom der ovenfor er beskrevet, at revisor normalt ikke skal foretage ovenstående, skal revisor alligevel være kritisk overfor de oplysninger revisor modtager fra virksomheden. Bliver revisor klar over, at de modtagne oplysninger er forkerte, ufuldstændige eller på anden måde utilfredsstillende skal revisor overveje at foretage ovennævnte handlinger. Nægter virksomheden adgangen til yderligere information, skal revisor trække sig fra opgaven og meddele virksomheden årsagen hertil.

Derudover skal revisor vurdere, om de opstillede oplysninger indeholder væsentlig fejlinformation og i samarbejde med virksomheden foretage de nødvendige rettelser. I lighed med ovenstående skal revisor også i dette tilfælde trække sig fra opgaven, såfremt virksomheden ikke vil foretage de nødvendige rettelser.

4.2. Forskellen i udtrykt sikkerhed

Revisors påtegninger og erklæringer på ovennævnte områder afgives med forskellig grad af sikkerhed, som beskrevet i tidligere afsnit. De forskellige former for sikkerhed og deres placering i forhold til de ovennævnte områder fremgår af nedenstående tabel.

⁵⁴ RS 4410 pkt. 13.

	Høj grad af sikkerhed	Begrænset grad af sikkerhed	Ingen sikkerhed
Revision	x		
Review		x	
Aftalte arbejdshandlinger			x
Assistance med regnskabsopstilling			x

Tabel 3: Alternativer og sikkerhed (egen tilvirkning)

Som det fremgår af tabellen, giver revision en høj grad af sikkerhed, hvilket vil sige, at revisor afgiver en påtegning med 0-5 % risiko for fejl (dvs. en sikkerhed på 95-100 %). Påtegningen, som revisor afgiver i forbindelse med revision, er således en positiv udtrykt konklusion, hvor revisor erklærer sig om, at regnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, den finansielle stilling samt resultat⁵⁵.

Ved review afgiver revisor en erklæring med begrænset grad af sikkerhed, hvilket vil sige en risiko på 0-20 % (dvs. en sikkerhed over 80 %). Revisors erklæring ved review er en negativ udtrykt konklusion på den foretagne gennemgang af regnskabet, hvor revisor erklærer sig om, at revisor ikke er bekendt med forhold, som afkræfter, at regnskabet er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelsen eller giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, den finansielle stilling samt resultat.

Revisors erklæringer på aftalte arbejdshandlinger og assistance med regnskabsopstilling er uden nogen sikkerhed. Det skal fremgå af revisors erklæring, at der hverken er foretaget en revision eller et review, og at der derfor ikke udtrykkes nogen sikkerhed om de regnskabsmæssige oplysninger.

⁵⁵ Revision – koncept & teori, side 689.

4.3. Delkonklusion

Review er primært forespørgsler og analyser af regnskabs poster. Det kan dog blive nødvendigt for revisor med yderligere arbejdshandlinger, såfremt der findes eller er mistanke om en eller flere regnskabsposter, der kan være fejlbehæftede, således at revisor ikke kan afgive en erklæring med begrænset grad af sikkerhed.

Review indeholder således normalt ikke fysisk kontrol af aktiver, udsendelse af saldomeddelelser, uanmeldt beholdningseftersyn m.v. Dog kan revisor inddrage disse områder, hvis det findes nødvendigt. I lighed med revision kan revisor modificere erklæringen på regnskabet.

Ved aftalte arbejdshandlinger udfører revisor arbejdshandlinger svarende til revision og review. Revisor udfører kun de arbejdshandlinger, der er aftalt med virksomheden og tredjepart, og rapporterer de faktiske resultater til modtagerne. Revisor skal ikke erklære sig om de fremkomne resultater og afgiver derfor en erklæring uden nogen sikkerhed.

Assistance med regnskabsopstilling omfatter, som det fremgår, at assistere virksomheden med at indsamle, klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger. Revisor skal således normalt ikke efterprøve regnskabsposterne m.v., men dog alligevel anvende sin faglige ekspertise, og være kritisk overfor de modtagne oplysninger. Revisors erklæring er som nævnt uden nogen sikkerhed, og revisor skal trække sig fra opgaven, hvis virksomheden ikke vil give uddybende informationer på forespørgsler på enkelte regnskabsposter.

Som det fremgår af ovenstående kapitel afgiver revisor forskellige grader af sikkerhed i erklæringen overfor virksomheden, afhængig af hvilken type af assistance som revisor bliver bedt om at udføre.

Revisor afgiver en erklæring med høj grad af sikkerhed ved revision, mens reviewerklæringen giver en begrænset grad af sikkerhed. Ved aftalte arbejdshandlinger og assistance med regnskabsopstilling indeholder revisorerklæringen ingen sikkerhed.

Kapitel 5. Regnskabsmæssige problemområder

SPØRGSMÅL: Hvorledes kommer forskelle i arbejdshandlinger til udtryk i udvalgte balanceposter?

I forlængelse af kapitel 4's beskrivelse af forskellene i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed ved revision, review, aftalte arbejdshandlinger og assistance med regnskabsopstilling vil dette kapitel belyse nogle udvalgte regnskabsmæssige områder, der specielt vil blive berørt, når forskellene i arbejdshandlinger tages i betragtning.

Den tidligere årsregnskabslov fra 1981 var transaktionsbaseret, dvs. hovedvægten var lagt på måling af indtægter og omkostninger i resultatopgørelsen. Balancen var sekundær, idet denne var en residual af periodiseringerne i resultatopgørelsen.

Ved indførelsen af den nye årsregnskabslov fra 2001, som er værdibaseret, bliver hovedvægten lagt på måling af aktiver, forpligtelser og egenkapital i balancen. Aktuelle værdier frem for historiske kostpriser. Resultatopgørelsen bliver her sekundær, afspejlet som forskellen mellem egenkapital primo og ultimo.

Med andre ord er fokus i disse tider på balancen.

Det interessante vil derfor være at gennemløbe en B-virksomheds balance og udvælge de balanceposter, hvor forskellen i arbejdshandlinger mellem alternativerne er størst.

Til illustration af en B-virksomhed har vi udvalgt 3 forskellige virksomheder, som vi vil anvende i vor behandling. Disse udvalgte virksomheder vil blive anvendt under dette kapitel samt kapitel 6 for at få nogle faktiske og konkrete tal i analysen. I kapitel 7 vil de udvalgte virksomheder blive anvendt som grundlag for et timebudget, som skal fremkomme med besparelsen ved ophævelsen af revisionspligten under de forskellige alternativer til den lovpligtige revision.

5.1. Mindre B-virksomheder og revisionsmål

I kapitel 2-4 er revisionsteorien gennemgået mere overordnet, hvilket skal forstås således, at der ikke er taget hensyn til om virksomheden er en B- eller D-virksomhed.

Det er her væsentligt at bemærke, at de yderligere krav, der kommer som følge af den nye revisionsrisikomodel, ikke vil gøre sig gældende for B-virksomheder i samme udstrækning som f.eks. for D-virksomheder.

B-virksomhederne og især de mindre er ofte kendetegnet ved:

- få ansatte og derfor ikke mulighed for en effektiv funktionsadskillelse
- manglende beskrivelser af rutiner
- ingen uafhængige personer i den øverste ledelse
- daglig ledelse synlig og tilgængelig, dvs. deltager aktivt i mange processer og fører samtidig tilsyn.

Dette medfører selvsagt, at test af kontroller er vanskeligt i B-virksomheder.

Det skyldes, at der oftest under kontrolmiljøet ikke er noget nedskrevet regelsæt, og at risikovurderingsprocessen, informationssystemet, kontrolaktiviteterne og overvågning af kontrollerne er uformelle eller ikke eksisterende.

Bogføringslovens § 14 kræver, at virksomheder har udarbejdet en systembeskrivelse. I praksis er det ikke alle, der opfylder dette krav. Men har en B-virksomhed en sådan systembeskrivelse kan det være et godt udgangspunkt for revisor for at opnå forståelse for virksomhedens informationssystem, kontrolaktiviteter og overvågning af kontroller.

I lovforslag L50 omkring bl.a. reduktion af revisionspligten foreslås kravet om systembeskrivelser for standardbogføringssystemer ophævet. Dette kan medvirke til at gøre revisors arbejde mere besværligt.

Kan revisionsbeviserne ikke fremskaffes ved test af kontroller, må det ske ved brug af substanshandlinger. Substanshandlinger kan opdeles i analytiske handlinger og detailrevision.

Revisor skal altid udføre substanshandlinger rettet mod en betydelig risiko. Bl.a. som følge af RL § 2, stk. 2 som kræver omhu, nøjagtighed og hurtighed i de opgaver, som revisor udfører.

Normalt antager man, at revision ikke kan udføres udelukkende ved brug af substansrevision, så der skal fremkomme revisionsbeviser ved test af kontroller.

Revisors mål med revisionen er, at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, som kan danne baggrund for revisionskonklusionen eller sagt på en anden måde at reducere risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet til et acceptabelt lavt niveau. Dette niveau vil så blive fastlagt alt efter erklæringsopgavens art, f.eks. revision eller review.

Revisionsbeviser fremkommer på baggrund af revisionshandlinger. Her er det vigtigt at erindre, at nogle revisionshandlinger dækker flere revisionsmål og kan disse revisionshandlinger inddrages, bør de selvfølgelig vælges.

Revisionsmålene, som revisor benytter, kan opdeles i følgende kategorier⁵⁶:

- a) Revisionsmål for transaktionstyper og begivenheder i den periode, der revideres:

⁵⁶ RS 500, pkt. 17.

1. Forekomst – transaktioner og begivenheder, som er bogført, eksisterer og vedrører virksomheden
2. Fuldstændighed – alle transaktioner og begivenheder, som bør registreres, er blevet registreret
3. Nøjagtighed – beløb og andre data vedrørende bogførte transaktioner og begivenheder er bogført behørigt
4. Periodisering – transaktioner og begivenheder er blevet bogført i den rigtige regnskabsperiode
5. Klassifikation – transaktioner og begivenheder er blevet bogført på de rigtige konti

b) Revisionsmål for balanceposter ved periodens slutning:

1. Tilstedeværelse – aktiver, forpligtelser og egenkapital er til stede
2. Rettigheder og forpligtelser – virksomheden har eller kontrollerer rettighederne til aktiver, og forpligtelser påhviler virksomheden
3. Fuldstændighed – alle aktiver, forpligtelser og egenkapitalposter, som bør registreres, er blevet registreret
4. Værdiansættelse og fordeling – aktiver, forpligtelser og egenkapitalposter er medtaget i regnskabet med de passende beløb, og eventuelle værdiansættelses- eller fordelingsreguleringer er passende bogført

c) Revisionsmål for præsentation og oplysning:

1. Forekomst samt rettigheder og forpligtelser – oplyste begivenheder, transaktioner og andre forhold er indtruffet og vedrører virksomheden
2. Fuldstændighed – alle oplysninger, som bør medtages i regnskabet, er blevet medtaget
3. Klassifikation og forståelighed – finansiel information er passende præsenteret og beskrevet, og oplysninger er udtrykt klart

4. Nøjagtighed og værdiansættelse – finansiell og anden information er oplyst nøjagtigt og med de passende beløb.

Revisionsmålene kan fordeles på de 3 kategorier af regnskabsinformation som illustreret nedenfor.

	Periodens transaktioner og begivenheder	Balanceposter	Præsentation og oplysning
Forekomst	x		x
Fuldstændighed	x	x	x
Nøjagtighed	x		x
Periodisering	x		
Klassifikation (og forståelighed)	x		x
Tilstedeværelse		x	
Rettigheder og forpligtelser		x	x
Værdiansættelse (og fordeling)		x	x

Tabel 4: Revisionsmål⁵⁷

Skal et revisionsmål foretrækkes frem for et andet? Her er det almindeligt anerkendt, at et af de vigtigste revisionsmål ved aktiver er tilstedeværelse, mens det for forpligtelsernes vedkommende er fuldstændighed.

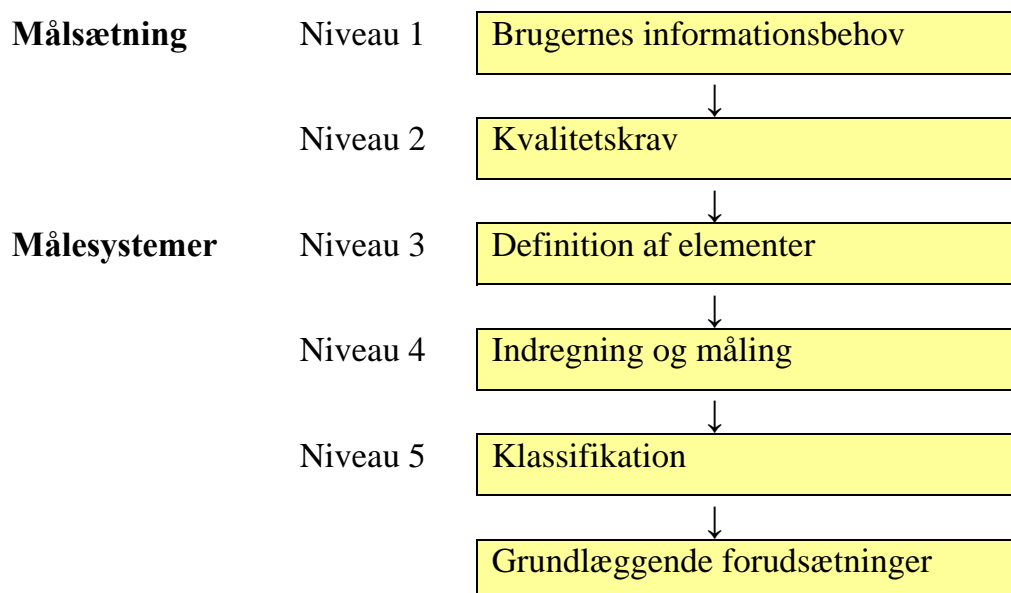
⁵⁷ Ny revisionsrisikomodel, Anders Bisgaard, R&R nr. 6 2005, side 12.

5.2. Den regnskabsmæssige begrebsramme

Den nye ÅRL er en rammelov, som udfyldes via regnskabsstandarder på regnskabsområder af særlig teknisk karakter eller for særlige virksomhedstyper. Det kan være de danske RVL'er udgivet af Regnskabsteknisk Udvalg under FSR eller de internationale IAS.

Begrebsrammens grundide er at give generelle retningslinjer for, hvordan årsrapporterne bør udformes af virksomheden for at opnå størst mulig nytteværdi for brugerne.

Begrebsrammen er sammensat af 5 niveauer, som angivet nedenfor.



Figur 5: Begrebsrammens 5 niveauer⁵⁸

Den regnskabsmæssige begrebsramme er bl.a. fastlagt i ÅRL kapitel 3 omkring de grundlæggende krav til årsrapporten. Kapitel 3 består af §§ 11-13.

⁵⁸ Årsrapporten – teori og regulering, side 161.

Niveau 1.

ÅRL § 12 definerer regnskabsbrugerne og angiver hvilke informationer årsrapporten skal bidrage regnskabsbrugerne med i deres beslutningsproces. De økonomiske beslutninger, som regnskabet skal understøtte, er:

- Placering af regnskabsbrugerens egne ressourcer = Forudsigelsesformålet
- Ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer = Kontrolformålet
- Fordeling af virksomhedens ressourcer = Fordelingsformålet

Forudsigelsesformålet refererer bl.a. til investorer/aktionærer og långivere. Mange er dog skeptiske mht. regnskabets evne til at opfylde forudsigelsesformålet, idet historisk regnskabsinformation ikke nødvendigvis påvirker aktiekursen.

Kontrolformålet refererer til virksomhedens ledelse, dvs. hvordan klarer ledelsen opgaven, som f.eks. er resultatet godt nok, og lever det op til det budgettede? For at have nogen værdi for virksomheden bør regnskabet være færdigt forholdsvis hurtigt efter statusdagen.

Fordelingsformålet refererer til virksomhedens kapitalforhold, dvs. hvor stort et udbytte skal der udloddes, eller evt. hvor meget kapital skal der tilføres (bl.a. under hensyntagen til kapitaltabsreglerne). Fremtiden skal selvfølgelig også medtages i denne vurdering.

Niveau 2.

ÅRL § 11 er årsrapportens generalklausul, som anfører, at årsrapporten skal give et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultatet. Med andre ord at give regnskabsbruger den rigtige helhedsindtryk af virksomhedens finansielle stilling og udvikling. Bestemmelsen om det retvisende billede er videreført fra den gamle ÅRL fra 1981.

Det retvisende billede kommer før alt andet, dvs. at ÅRL's øvrige bestemmelser skal fraviges, hvis det ikke giver et retvisende billede af virksomheden, jf. ÅRL § 11, stk. 3.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget forventes denne situation kun at opstå yderst sjældent.

ÅRL § 12 indeholder også kvalitetskravene til årsrapporten. Kravene er relevans og pålidelighed og må siges at være afledt af det overordnede krav om et retvisende billede.

Niveau 3.

Elementerne i årsrapporten er bl.a. aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger, jf. ÅRL's bilag 1 C. I bilaget følger desuden en definition af hvert enkelt element.

Niveau 4.

ÅRL § 33 fastlægger det grundprincip, at indregning skal ske, når definitionskravene til, at der er et aktiv/en forpligtelse, er opfyldt, og måling er mulig.

ÅRL § 33 angiver 2 kriterier, der skal være opfyldt for, at indregning kan foretages.

- Det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde eller fragå virksomheden.
- Posten skal kunne måles pålideligt til kostpris eller værdi.

De forskellige værdibegreber, der anvendes ved måling, er bl.a. amortiseret kostpris, dagsværdi, genanskaffelsesværdi, kostpris, nettorealisationsværdi og salgsværdi, jf. ÅRL's bilag 1 D. Her følger ligeledes en definition af hvert enkelt værdibegreb.

Niveau 5.

Når de 4 niveauer er passeret, mangler blot retningslinjerne for, hvordan informationen klassificeres og præsenteres i årsrapporten.

Til brug for klassifikation og præsentation kan bl.a. anvendes ÅRL § 13, hvori årsrapportens grundlæggende forudsætninger er oplistet⁵⁹:

- Klarhed: Regnskabet skal præsenteres så klart og overskueligt som muligt.
- Substans frem for formalia: Der skal tages hensyn til de reelle forhold, og ikke til rene formaliteter.
- Væsentlighed: Alle værdier, værdiændringer og forhold skal medtages, medmindre de tilsammen med andre tilsvarende værdier, værdiændringer og forhold er af uvæsentlig betydning.
- Going concern: Årsregnskabet skal udarbejdes ud fra den formodning, at virksomheden fortsætter sin drift, medmindre driften ikke kan eller skal fortsætte.
- Neutralitet: Enhver værdiændring skal vises, uanset indvirkningen på egenkapital og resultatopgørelse.
- Periodisering: Værdiændringer skal indregnes, når de indtræffer, uanset tidspunkt for betaling.
- Konsistens/Reel kontinuitet: Regnskabsmetoder skal anvendes ensartet på samme kategori af forhold – dvs. ens regnskabsmetoder over tid og samme metoder på ens forhold.
- Bruttoangivelser: Der må ikke foretages modregning mellem aktiver og forpligtelser eller mellem indtægter og omkostninger.
- Formel kontinuitet: Primobalancen for regnskabsåret skal svare til ultimobalancen for det foregående regnskabsår.

Disse forudsætninger er i stort omfang videreført fra den gamle ÅRL og er umiddelbart forståelige. I den gamle lov var betegnelsen grundlæggende regnskabsprincipper. Dette er nu ændret til forudsætninger og må siges at være en nedgradering⁶⁰. Samtidig er det gamle ”forsigtighedsprincip” udgået, idet den nye ÅRL har nedtonet forsigtigheden på nogle områder.

⁵⁹ Håndbog i årsrapport, side 55.

⁶⁰ Håndbog i årsrapport, side 54.

Der er krav om at årsrapportens balance og resultatopgørelse skal præsenteres i skematisk form, dvs. standardskemaerne i ÅRL's bilag 2 skal anvendes. Der er dog mulighed for en individuel tilpasning, såfremt sammenligneligheden tilbage i tid og mellem virksomheder sikres.

For balancens vedkommende er der følgende muligheder:

- Kontoform
- Beretningsform

For resultatopgørelsens vedkommende eksisterer kun beretningsformen. Kontoformen blev afskaffet ved indførelsen af den nye ÅRL.

Resultatopgørelsen skal opstilles efter en af nedenstående muligheder:

- Artsopdelt
- Funktionsopdelt

Forskellen her går på om omkostningernes art eller funktion, er det overordnede princip. Generelt er artsopdelingen mere specificeret.

5.3. De udvalgte virksomheder

For at give et så realistisk talgrundlag som muligt er der, som tidligere omtalt, udvalgt 3 B-virksomheders årsrapporter. Årsrapporterne er komprimeret således, at de kun indeholder resultatopgørelse og balance samt tilføjelse omkring antal ansatte (se bilag 1-3). Samtidig er de anonymiseret, dvs. afslørende tekster, årstal m.v. er slettet. De udvalgte B-virksomheder vil fremover blive kaldt X, Y og Z.

Disse 3 B-virksomheder er bevidst udvalgt således, at forskellen imellem virksomhedernes branche, type, alder, kapitalsammensætning, økonomiske situation m.v. kommer til udtryk.

Med andre ord er de 3 B-virksomheder udtaget som en kvalitativ stikprøve, da vi mener, de repræsenterer de mindre B-virksomheder glimrende.

Slutteligt – og meget væsentligt - er alle 3 B-virksomheder eksempler på selskaber, som ikke længere skal have foretaget revision, såfremt lovforslag L50 for november 2005 omkring bl.a. ophævelse af revisionspligten for mindre B-virksomheder bliver vedtaget i den oprindelige form. Tiden vil vise om lovforslaget ændrer form i forbindelse med den videre behandling i april 2006.

Nedenstående beskrivelse af virksomhederne er udarbejdet således, at kun relevant information til brug for den senere behandling af områderne udvalgte balanceposter og besvigelser er nævnt.

5.3.1. Virksomhed X

Virksomhed X er en produktionsvirksomhed, der har eksisteret i mange år. Selskabet ejes 100 % af et moderselskab, hvor direktøren fra X er ene-anpartshaver. X lejer bygningerne af moderselskabet. Selskabet beskæftiger sig med køb af enheder såvel nye som brugte, som bliver enten istandsat eller eftermonteret diverse udstyr. Nogle enheder bliver solgt med det samme, mens andre bliver udlejet.

Der foregår ingen kontante kassebevægelser, idet næsten alle betalinger og indbetalinger foregår via indbetalingskort eller bankoverførsel. Enkelte checks bliver dog udstedt og modtaget. Modtagelse af checks sker kun til direktøren/anpartshaveren, som sørger for, at de bliver indsat hurtigst muligt.

Omsætningen består af salg af nye og brugte enheder, som i år 1 er i alt på tkr. 4.016, hvilket udgør 78 % af omsætningen. Desuden er der udlejning af enheder i år 1 på tkr. 527, hvilket udgør 10 % af omsætningen. Den resterende omsætning består af salg af

værkstedstimer og reservedele. I år 0 udgjorde salg af nye og brugte enheder i alt kun tkr. 1.580, hvorimod den øvrige omsætning var stort set identisk med år 1.

Tilgodehavende for salg ved udgangen af år 1 på tkr. 640 består af 26 debitorer, hvoraf 1 af debitorerne udgør tkr. 250. I debitorsaldoen er fratrukket tkr. 34 til hensættelse til imødegåelse af tab. Ifølge anvendt regnskabspraksis måles tilgodehavender til amortiseret kostpris, der sædvanligvis svarer til nominel værdi. Værdien reduceres med nedskrivning til imødegåelse af forventet tab.

Varebeholdninger ved udgangen af år 1 på tkr. 2.933 består af henholdsvis brugte enheder (tkr. 1.787), nye enheder (tkr. 400) samt øvrig varelager (tkr. 746). Ifølge anvendt regnskabspraksis er nye enheder og øvrig varelager målt til kostpris efter FIFO-metoden. I tilfælde, hvor nettorealisationseværdien er lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi. Kostprisen omfatter kostpris for råvarer, hjælpematerialer, direkte løn og direkte produktionsomkostninger. Brugte enheder herunder enheder til udlejning er vurderet til dagsværdi, således at der ved salg vil kunne opnås dækning for salgskomkostninger m.v. Netto-realisationseværdi for varebeholdninger opgøres som salgspris med fradrag af omkostninger, der afholdes for at effektuere salget, og fastsættes under hensyntagen til omsættelighed, ukurans og udvikling i forventet salgspris.

Varekreditorer ved udgangen af år 1 på tkr. 470 består af 11 kreditorer, hvoraf 1 af kreditorerne udgør tkr. 376. Ifølge anvendt regnskabspraksis måles gæld til amortiseret kostpris svarende til nominel værdi.

5.3.2. Virksomhed Y

Virksomhed Y er en handelsvirksomhed der har eksisteret i mange år. Selskabet ejes 100 % af et moderselskab og indgår sammen med flere andre selskaber i en større koncern. Selskabets aktivitet er indenfor butiksbranchen, hvor salget består af forbrugsvarer og

underholdning til hovedsageligt private. Hovedparten af forbrugsvarerne må betragtes som hurtigt omsættelige og med begrænset holdbarhed.

Der foregår mange kassebevægelser, idet hovedparten af salget sker ved personlig ekspedition. Kundebetalingerne foregår enten ved kontanter, checks eller dankort. Dagligt afleveres kontanter og checks i bankens døgnboks.

Omsætningen af forbrugsvarer er i år 1 i alt på tkr. 5.025, hvilket udgør 87 % af omsætningen. Desuden er der provisioner i år 1 på tkr. 203, hvilket udgør 4 % af omsætningen. Den resterende omsætning vedrører underholdning.

Tilgodehavender for salg ved udgangen af år 1 på tkr. 49 består af 1 debitor og vedrører omsætning i forbindelse med underholdning. Der er ikke hensat til tab herpå. Tilgodehavender i øvrigt vedrører hovedsageligt mellemregning med tilknyttet virksomhed. Som i virksomhed X måles tilgodehavender til amortiseret kostpris.

Varebeholdninger ved udgangen af år 1 på tkr. 635 består udelukkende af forbrugsvarer. Som i virksomhed X måles varebeholdninger til kostpris efter FIFO-metoden med den enkelte afvigelse, at kostprisen her omfatter anskaffelsespris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger og med fradrag af varerabatter, bonus og lignende.

Varekreditorer ved udgangen af år 1 på i alt tkr. 255 består af leverandørgæld på tkr. 31 fordelt mellem 7 kreditorer og gæld til tilknyttet virksomhed på tkr. 224, som vedrører varegæld til 1 kreditor indenfor koncernen. Som i virksomhed X måles gæld til amortiseret kostpris svarende til nominel værdi.

5.3.3. Virksomhed Z

Virksomhed Z er en produktionsvirksomhed, der har eksisteret i nogle år. Selskabet ejes af flere aktionærer. Selskabet beskæftiger sig med udvikling, produktion og salg af større

forbrugsvarer. Salget sker hovedsageligt til større indkøbskæder og med størsteparten til udlandet. Markedet, hvorpå selskabet befinder sig, er meget konkurrencebetonet, og det er nødvendigt hele tiden at følge med udviklingen og kunne udbyde et bredt sortiment.

Der er meget begrænsede kassebevægelser, idet næsten alle betalinger og indbetalinger foregår via indbetalingskort eller bankoverførsel. Selskabets dårlige likviditetsmæssige situation gør også, at kassebeholdning undgås.

Omsætningen til udlandet er i år 1 på tkr. 3.303, hvilket udgør 85 % af omsætningen. Den resterende omsætning er indenfor Danmarks grænser.

Tilgodehavender for salg ved udgangen af år 1 på tkr. 368 består af 18 debitorer, hvori der er fratrukket tkr. 8 til hensættelse til imødegåelse af tab. Som i virksomhed X måles tilgodehavender til amortiseret kostpris.

Varebeholdninger ved udgangen af år 1 på tkr. 774 består af henholdsvis råvarer og hjælpematerialer (tkr. 500), varer under fremstilling (tkr. 160) og færdigvarer (tkr. 114). Som i virksomhed X måles varebeholdninger til kostpris efter FIFO-metoden.

Varekreditorer ved udgangen af år 1 på tkr. 1.055 består af 65 kreditorer, hvoraf 1 af kreditorerne udgør tkr. 331. Som følge af den dårligere likviditetsmæssige situation er der indgået aftale med nogle af kreditorerne om indefrysning af gælden. Som i virksomhed X måles gæld til amortiseret kostpris svarende til nominal værdi.

5.4. Arbejdshandlingerne ved udvalgte balanceposter

I relation til indledningen til dette kapitel kunne det nu være interessant at udvælge nogle balanceposter, hvori forskellen i revisors arbejdshandlinger mellem de forskellige alternativer fremkommer tydeligst.

Vi har udvalgt følgende balanceposter:

- Tilgodehavender
- Varebeholdninger
- Varekreditorer

Tilgodehavender og varebeholdninger er udvalgt under hensyntagen til væsentlighed og risiko. Det er balanceposter, som normalt indeholder begge elementer og er derfor vigtig for revisor at kontrollere. Posten varekreditorer indeholder ikke samme grad af risiko som førnævnte, men er alligevel udvalgt, så passivsideen også er repræsenteret i vores behandling.

Som nævnt i kapitel 4 indeholder review ikke de kontrol- og substanshandlinger, der er kendetegnet ved revision, som f.eks. fysisk kontrol af aktiver, bekræftelser og inspektion af registreringer eller dokumenter. Det samme gør sig gældende ved alternativerne aftalte arbejdshandlinger og assistance med regnskabsopstilling jf. gennemgangen i kapitel 3 og 4.

Alternativet aftalte arbejdshandlinger er ikke medtaget i den efterfølgende gennemgang, idet arbejdshandlingerne kan aftales til at være mere eller mindre omfangsrige end ved revision. Dette medfører, at en sammenligning med de øvrige alternativer i denne sammenhæng, er meningsløs.

Ved review kan revisor dog foretage yderligere arbejdshandlinger end forespørgsler og analyse i de situationer, hvor det er nødvendigt for at kunne opnå tilstrækkelig grad af overbevisning for at kunne afgive en erklæring med begrænset grad af sikkerhed.

Der findes utallige arbejdshandlinger ved revision som revisor kan udføre. Vi har taget følgende med i betragtning under udvælgelsen af arbejdshandlingerne:

- Må gerne dække flere revisionsmål samtidig
- Den pågældende arbejdsopgave er for en mindre B-virksomhed
- Er relevante i forhold til de udvalgte virksomheder
- Ligelig fordeling mellem balanceposterne

Ovenstående betragtninger har medført, at følgende arbejdshandlinger er blevet foretrukket:

Tilgodehavender:

- Saldomeddelelser
- Vurdering af tabshensættelser (gerne ud fra aldersfordelt saldoliste)
- Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle saldolisten

Varebeholdninger:

- Fysisk kontrol
- Priskontrol herunder ukurans
- Afstem lagerlisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle lagerlisten

Varekreditorer:

- Gennemgang af bilag efter statusdagen
- Afstemning til kontoudtog/fakturaer
- Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle saldolisten

Dette har medført at normalt ”gode” arbejdshandlinger (dvs. dækker flere revisionsmål / stærkt revisionsbevis) ved revision som f.eks. ekstern lagerbekræftelse ikke er medtaget, da dette næppe er aktuelt i en mindre B-virksomhed.

Ligeledes er periodiseringsproblematikken omkring varebeholdninger i forbindelse med "svømmende" varer og de deraf følgende arbejdshandlinger heller ikke medtaget, idet omfanget vil blive for stort og overblikket dermed kan mistes.

For god orden skyld skal nævnes, at ovenstående arbejdshandlinger alle hører under substanshandlinger, men at der under revision, review og assistance med regnskabsopstilling selvfølgelig i en eller anden grad suppleres med regnskabsanalytisk revision.

Til at afspejle forskellene i arbejdshandlingerne under revision, review og assistance ved regnskabsopstilling har vi udarbejdet en "omvendt byggeklodsmodel".

Systematikken med den omvendte byggeklodsmodel er, at der startes fra bunden af, og det første alternativ er her ingen arbejdshandlinger, dvs. revisor foretager ingen handlinger, hvilket bl.a. medfører, at kunden selv udarbejder og indsender årsrapporten til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Dette alternativ er på nuværende tidspunkt ikke muligt, men vil blive aktuelt hvis revisionspligten bliver ophævet.

Næste alternativ er assistance (med regnskabsopstilling), hvor revisor foretager nogle enkelte arbejdshandlinger, her kun illustreret ved én arbejdshandling. Næste alternativ er review, hvor revisor foretager nogle yderligere arbejdshandlinger enten i form af flere enkeltstående arbejdshandlinger eller omfanget af den enkelte arbejdshandling udvides. Sidste alternativ er revision, hvor antallet eller dybden af arbejdshandlingerne udvides endnu engang.

Modellen er ikke konsekvent hele vejen igennem, idet nogle arbejdshandlinger op igennem modellen helt bliver erstattet af andre i stedet for bare at blive suppleret.

Arbejdshandlingerne under review sker med baggrund i bilag 2 fra RS 2400, mens arbejdshandlingerne under assistance med regnskabsopstilling er fra egne erfaringer på baggrund af god revisorskik. De er udvalgt således, at en videreførelse af disse

arbejdshandlinger i sidste ende vil resultere i ovenstående 9 udvalgte arbejdshandlinger under revision af de 3 balanceposter.

Arbejdshandlingerne under de enkelte balanceposter vil indgå som en del af en samlet instruks/arbejdsplan for kunden. Vi mener ikke det vil bibringe yderligere information i forhold til byggeklodsmodellen at opstille en instruks/arbejdsplan for hvert af alternativerne og har derfor fravalgt dette.

Byggeklodsmodel med arbejdshandlinger ved tilgodehavender

Revision	Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle saldolisten	Vurdering af tabshensættelser via bekræftelser bl.a. advokatbrev, incasso- og konkursager	Saldomeddelelser
Review	Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport	Vurdring af tabshensættelser via forespørgsler	
Assistance	Afstem råbalance med årsrapport		
Ingen handlinger			

Tabel 5: Arbejdshandlinger ved tilgodehavender (egen tilvirkning)

Byggeklodsmodel med arbejdshandlinger ved varebeholdninger

Revision	Afstem lagerlisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle lagerlisten	Priskontrol til faktura el. lign samt ukurans via inspektion	Fysisk kontrol
Review	Afstem lagerlisten med råbalance og årsrapport	Ukurans via forespørgsler	
Assistance	Afstem råbalance med årsrapport		
Ingen handlinger			

Tabel 6: Arbejdshandlinger ved varebeholdninger (egen tilvirkning)

Byggeklodsmodel med arbejdshandlinger ved varekreditorer

Revision	Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport samt eftertælle saldolisten	Afstemning til kontoudtog samt efterfølgende betalinger via inspektion	Gennemgang bilag efter status
Review	Afstem saldolisten med råbalance og årsrapport	Afstemning til kontoudtog via forespørgsler	
Assistance	Afstem råbalance med årsrapport		
Ingen handlinger			

Tabel 7: Arbejdshandlinger ved varekreditorer (egen tilvirkning)

Gennemgangen vil starte ved byggeklodsmodellens begyndelse, dvs. med assistance med regnskabsopstilling fulgt af review og revision.

5.4.1. Assistance med regnskabsopstilling

Som nævnt i kapitel 3 anvender revisor kun sin regnskabsmæssige ekspertise i forbindelse med en sådan assistanceopgave. Revisor skal henholde sig til ÅRL, hvilket vil sige, at den årsrapport, som revisor assisterer med, skal opfylde lovens bestemmelser, mht. til bl.a. det retvisende billede, kvalitetskravene og de grundlæggende forudsætninger.

Revisor ville her skulle sikre sig, at ÅRL's skemakrav er opfyldt, hvilket vil sige, de udvalgte balanceposter, dvs. tilgodehavender, varebeholdninger og varekreditorer skal være præsenteret i årsrapporten som henholdsvis omsætningsaktiver for de første 2 posters vedkommende og gældsforpligtelse (kortfristet) for varekreditorers vedkommende.

I forbindelse med indregning og måling kan revisor kun henholde sig til beskrivelsen under anvendt regnskabspraksis.

I forbindelse med en assistance (med regnskabsopstilling) vil en af revisors arbejdshandlinger være at afstemme råbalancen med balanceposten i årsrapporten. Her vil revisor samtidig være opmærksom på, at årsrapportens tal er bruttoangivelser, jf. ÅRL § 13.

Revisor vil som supplement til substanshandlingerne anvende regnskabsanalytisk revision bl.a. i form af omsætningshastigheder, sammenholdelse til budgetter eller tidligere årsrapporter.

Da der ikke er tale om en revisionsopgave, kan der ikke knyttes revisionsmål til arbejdshandlingerne.

For virksomhederne X, Y og Z vil der ikke være nogen større forskel i arbejdshandlingerne for de enkelte balanceposter under dette alternativ.

5.4.2. Review

Review ligger sig i byggeklodsmodellen "ovenpå" assistance (med regnskabsopstilling), hvilket vil sige, at revisor skal opfylde arbejdshandlinger nævnt i ovenstående afsnit samt nogle yderligere arbejdshandlinger.

Fra kun at indsamle, klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger skal revisor nu også foretage forespørgsler og analyser.

For de udvalgte balanceposters vedkommende vil det betyde, at arbejdshandlingen omkring afstemning imellem råbalance og årsrapport vil blive udvidet til også at omfatte en afstemning mellem underliggende saldo- eller lagerliste og til råbalancen.

I forlængelse af ovenstående foretages endnu en arbejdshandling, som for tilgodehavenders vedkommende består i vurdering af tabshensættelser via forespørgsler. Her forespørger revisor kunden, om der er hensat til imødegåelse af tab. Revisor vil have stor gavn af en aldersfordelt saldoliste.

En yderligere arbejdshandling vil for varebeholdningers vedkommende bestå i ukurans via forespørgsler. Revisor vil her forespørge kunden, om der er foretaget nedskrivning for

langsomt omsættelige og ukurante varer. Formålet hermed er bl.a. ÅRL's § 46, stk. 2 om nedskrivning til nettorealiseringsværdi.

For varekreditorens vedkommende vil en yderligere arbejdshandling bestå i afstemning til kontoudtog via forespørgsler. Revisor vil her forespørge kunden, om der er foretaget afstemning af kontoudtog modtaget fra kreditorer.

Revisor skal ifølge teorien ikke knytte revisionsmål til arbejdshandlinger udført i forbindelse med review. Dette skyldes, at revisionsmålene er nævnt i RS 500, som ikke dækker review. Imidlertid har praksis dog udviklet sig således, at revisionsmålene, måske i mere begrænset omfang, indgår som en del af en reviewopgave.

Virksomhed X

De 3 udvalgte balanceposters beløbsstørrelse gør dem væsentlige i denne virksomhed.

Ved tilgodehavender er der hensat tkr. 34 til imødegåelse af tab. Dette indikerer i hvert fald, at virksomheden har gjort sig nogle overvejelser på dette område. Forespørgsel bør dog stadig foretages.

Ved varebeholdninger er det ikke muligt ud fra balancen at se, om der har været taget hensyn til ukurans. Virksomheden må forespørges nærmere herom.

Ved varekreditorer forespørges der til afstemning af kreditorer til kontoudtog. Her udgør 1 kreditor tkr. 376 ud af i alt tkr. 470, så såfremt denne er afstemt, er den væsentligste varekreditorpost på plads.

Virksomhed Y

Her er kun 2 af de udvalgte balanceposter væsentlige. Tilgodehavenders beløbsstørrelse på tkr. 49 ud af en balancesum på tkr. 1.109 må anses for uvæsentlig og vil derfor ikke blive berørt nærmere.

Ved varebeholdninger er det heller ikke her muligt ud fra balancen at se, om der har været taget hensyn til ukurans. Virksomheden må forespørges nærmere herom. Det må tages med i betragtning, at hovedparten af varebeholdningen er med begrænset holdbarhed.

Ved varekreditorer forespørges der til afstemning af kreditorer til kontoudtog. Hovedparten af kreditorerne tkr. 224 ud af i alt tkr. 255 består dog i gæld til tilknyttet virksomhed, så er denne post afstemt, er det væsentligste på plads.

Virksomhed Z

De 3 udvalgte balanceposters beløbsstørrelse gør dem væsentlige i denne virksomhed.

Ved tilgodehavender er der hensat tkr. 8 til imødegåelse af tab. Om end beløbet er meget beskedent, så indikerer det i hvert fald, at virksomheden har gjort sig nogle overvejelser på dette område. Forespørgsel bør dog stadig foretages.

Ved varebeholdninger er det heller ikke her muligt ud fra balancen at se, om der har været taget hensyn til ukurans. Virksomheden må forespørges nærmere herom. Virksomhedens økonomiske situation bør dog skærpe revisors sanser.

Ved varekreditorer forespørges der til afstemning af kreditorer til kontoudtog. Aftaler om indfrysning af gæld bør foreligges. Igen bør virksomhedens økonomiske situation, væsentligst som følge af den store gældsbyrde, medvirke til øget fokus fra revisor.

5.4.3. Revision

Revision ligger sig i byggeklodsmodellen nu ”ovenpå” assistance (med regnskabsopstilling) og review, hvilket vil sige, at revisor skal opfylde arbejdshandlinger nævnt i begge ovenstående afsnit samt nogle yderligere arbejdshandlinger.

Fra at skulle klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger og foretage forespørgsler og analyser skal revisor nu gå mere i dybden.

For de udvalgte balanceposters vedkommende vil det betyde, at den oprindelige arbejdshandling omkring afstemning imellem råbalance og årsrapport som blev udvidet til også at omfatte en afstemning mellem underliggende saldo- eller lagerliste og til råbalancen vil blive udvidet endnu engang, således at den underliggende saldo- eller lagerliste også eftertælles. Revisionsmålene fuldstændighed og værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med eftertælling, idet fejlslag, dobbeltslag og overspring vil blive opdaget. Ovenstående 3 fejlmuligheder i forbindelse med eftertælling refererer normalt til en manuelt udarbejdet liste, men fejl kan også ske i forbindelse med lister genereret via EDB.

Arbejdshandlingen under tilgodehavender i form af vurdering af tabshensættelser via forespørgsler erstattes og suppleres nu af den dyberegående arbejdshandling vurdering af tabshensættelser via bekræftelser. Her ”nøjes” revisor ikke med forespørgsler, men tager fat i den pågældende aldersfordelte saldolist og gennemgår den nærmere. Revisor vil især rette fokus på gamle forfaldne saldi. Til brug for gennemgangen vil revisor gerne se advokatbrev samt incasso- og konkurssager m.v., hvis sådanne haves.

Advokatbrev har en høj bevismæssig værdi, idet der er tale om et stærkt revisionsbevis.

Kunden vil også kunne bibringe med nogle oplysninger i forbindelse med uenigheder omkring en faktura, f.eks. med hensyn til pris, kvalitet, fejl m.v.

Revisor foretager sluttelig en vurdering af, om kundens eventuelle afsatte hensættelse til imødegåelse af tab er passende. Revisionsmålet værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med vurdering af tabshensættelser.

I forlængelse af ovenstående foretages endnu en arbejdshandling, som for tilgodehavenders vedkommende består i udsendelse af saldomeddelelser. Saldomeddelelser anses som et

stærkt revisionsbevis. Udsendelse af saldomeddelelser til debitorer anses jf. bl.a. responsum 724, som en del af god revisionsskik⁶¹.

Revisor udvælger nogle debitorer med udgangspunkt i den aldersfordelte saldoliste. Udvælgelsen af stikprøverne fra saldolisten kan ske statistisk eller ikke-statistisk. I mindre B-virksomheder vil udvælgelsen normalt ske ikke-statistisk, idet saldolisten er forholdsvis begrænset. Revisor udsender saldomeddelelserne, og eventuelle bemærkninger hertil fra debitorerne skal meldes direkte til revisor og ikke virksomheden.

Indikatorer der kan påvirke revisor i udvælgelsen af den enkelte debitor:

- Stor beløbsstørrelse
- Overforfalden
- Ikke udvalgt tidligere år

Samlet set kan revisor have et mål om, at udvalgte debitorer og efterfølgende udsendte saldomeddelelser tilsammen skal udgøre en vis procentdel af den totale saldoliste, som f.eks. 30 %.

Udsendelse af saldomeddelelser kan ske i løbet af året, og det vil typisk være i forbindelse med uanmeldt beholdningseftersyn eller i forbindelse med statusdagen. I den følgende behandling er forudsat, at udsendelsen sker i forbindelse med statusdagen, bl.a. som følge af at kunden er en mindre B-virksomhed og deraf følgende svagheder i forretningsgange og interne kontroller. Revisionsmålene tilstedeværelse, rettigheder og forpligtelser samt delvis fuldstændighed og værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med udsendelse af saldomeddelelser, idet returnerede saldomeddelelser bekræfter debitorens tilstedeværelse og dermed virksomhedens rettighed hertil. Fuldstændighed kan kun dækkes delvis, idet revisor tager udgangspunkt i en given debitormasse og har derfor ingen muligheder for at fange udeholdte debitorer. Ligeledes må værdiansættelse kun anses som delvis dækket, idet det

⁶¹ Revifora, revisionsorientering marts 2003, A.6.3., Revision af debitorer, side 14.

ikke må forventes, at debitor reagerer på en saldomeddelelse, hvis saldomeddelelsen angiver et beløb, der er mindre, end det burde være (undervurdering).

Arbejdshandlingen under varebeholdninger i form af ukurans via forespørgsler erstattes og suppleres nu af den dyberegående arbejdshandling priskontrol til faktura eller lignende samt ukurans via inspektion. Evt. konstatering af ukurans skal nu ske via inspektion og ikke forespørgsler, hvilket indebærer, at revisor skal se noget dokumentation fra virksomheden på den foretagne eller ikke foretagne nedskrivning. Som erstatning eller supplement til ovenstående dokumentation kan revisor i forbindelse med fysisk kontrol af varebeholdningen holde øje med ukurante varer (såfremt disse dog er synlige). Revisionsmålet værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med ukuranthedsnedskrivningen.

Priskontrol til fakturaer eller lignende indebærer, at revisor med udgangspunkt i lagerlisten tager nogle stikprøver af de anførte priser. Samme forhold som nævnt under tilgodehavender omkring statistisk og ikke-statistisk stikprøve vil gøre sig gældende her. Normalt vil priskontrol blive foretaget over til fakturaer, men som et alternativt kunne kalkulationer anvendes. Revisionsmålet værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med priskontroller.

I forlængelse af ovenstående foretages endnu en arbejdshandling, som for varebeholdningers vedkommende består i fysisk kontrol. Det foregår oftest således, at revisor kommer på lagerkontrol omkring statusdagen, hvor kunden i forvejen har optalt lageret. Revisor får udleveret lagerlisterne, hvorefter der bliver foretaget nogle stikprøver. Stikprøverne kan være med udgangspunkt i lagerlisterne, hvor revisor beder kunden om at finde de på listen anførte varer på selve lageret. Stikprøverne kan også vende den anden vej, således revisor finder nogle varer på selve lageret, som kunden skal finde på lagerlisterne. Revisionsmålene tilstedeværelse samt delvis værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med fysisk lagerkontrol, idet varernes fysiske tilstedeværelse kan kontrolleres.

Værdiansættelse må kun anses som delvis dækket, idet revisor ikke ved en kontrol kan fange eller identificere alle ukurante varer.

Arbejdshandlingen under varekreditorer i form af afstemning til kontoudtog via forespørgsler erstattes og suppleres nu af den dyberegående arbejdshandling afstemning til kontoudtog samt efterfølgende betalinger via inspektion. Der skal fremlægges noget dokumentation ved inspektion i modsætning til forespørgsler. Revisor vil her bede om at få fremvist kontoudtog fra kreditorer, som er markeret afstemt til saldolisten. Har den pågældende kreditor ikke udsendt kontoudtog, kan afstemning være foretaget til fakturaer. Revisionsmålene tilstedeværelse, rettigheder og forpligtelser samt delvis fuldstændighed og værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med afstemning til kontoudtog, idet kontoudtog bekræfter kreditorens tilstedeværelse og dermed virksomhedens forpligtelse hertil. Fuldstændighed kan kun dækkes delvis, idet revisor tager udgangspunkt i en given kreditormasse og har derfor ingen mulighed for at fange udeholdte kreditorer. Ligeledes må værdiansættelse kun anses som delvis dækket, idet det ikke kan forventes, at samtlige kreditorer udsender kontoudtog. Dette kan afhjælpes, hvis revisor udsender saldobekræftelser til kreditorerne.

Efterfølgende betaling er en anden måde at kontrollere kreditorer på. Her gennemgår revisor med saldolisten foran sig betalinger efter statusdagen for at se de enkelte kreditorens mellemværende bliver udlignet. Revisionsmålene fuldstændighed, tilstedeværelse, rettigheder og forpligtelser samt værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med kontrol til efterfølgende betaling, idet beløbs betaling vil indikere kreditorens fuldstændighed, tilstedeværelse, forpligtelse og korrekte værdiansættelse.

I forlængelse af ovenstående foretages endnu en arbejdshandling, som for varekreditorens vedkommende består i gennemgang af bilag efter statusdagen. Denne arbejdshandling følger i naturlig forlængelse af ovenstående omkring efterfølgende betaling. Revisor vil foretage en bilagsgennemgang af alle bilag (kasse- og købsbilag) for perioden efter statusdagen til kontrol af, at alle kreditorer vedrørende det pågældende regnskabsår er

medtaget. Revisionsmålene fuldstændighed, tilstedeværelse, rettigheder og forpligtelser samt værdiansættelse vil blive dækket i forbindelse med bilagsgennemgang efter statusdagen, idet ikke medtagne forpligtelser på statusdagen kan identificeres og efterfølgende ansættes til den korrekte værdi.

De udvalgte arbejdshandlinger under de 3 balanceposter dækker forskellige revisionsmål. Oversigten nedenfor samler ovenstående gennemgangs dækning af revisionsmålene, samtidig illustreres det også, hvorledes nogle arbejdshandlinger dækker flere revisionsmål.

	Fuldstændighed	Tilstedeværelse	Rettigheder og forpligtelser	Værdiansættelse (og fordeling)
Saldomeddelelser	(x)	x	x	(x)
Tabshensættelser				x
Eftertælle	x			x
Fysisk kontrol		x		(x)
Priskontrol				x
Ukurantheds- nedskrivning				x
Bilagsgennem- gang efter status	x	x	x	x
Afstemning til kontoudtog	(x)	x	x	(x)
Efterfølgende betalinger	x	x	x	x

Tabel 8: Revisionsmål ved arbejdshandlinger (egen tilvirkning)

Revisionsbevis opnået i forbindelse med udførte arbejdshandlinger under periodens transaktioner og begivenheder kan støtte revisionsbeviser i forbindelse med balanceposter. En måde at kontrollere fuldstændighed på ved tilgodehavender kunne for eksempel være ved nummerkontrol af salgsfakturaer. Opnået revisionsbevis herved kan støtte

revisionsbeviset ved tilgodehavender under balanceposter, jf. Salg/Indbetaling/Debitor (SID-cyklusen)

Tilsvarende er der også en forbindelse mellem varebeholdninger og varekreditorer, jf. det dobbelte bogholderis princip, afspejlet i f.eks. Køb/Udbetaling/Kreditor (KUK-cyklusen). Det kunne f.eks. være varer, der er købt på kredit, som er tilgået lageret på statusdagen. Dette køb skal også figurere på kreditorlisten.

Virksomhed X

I lighed med review er alle 3 udvalgte balanceposter væsentlige.

Ved tilgodehavender, vil hensættelsen til imødegåelse af tab på tkr. 34, blive gennemgået nærmere. Revisor vil rette sin opmærksomhed på forfaldne poster jf. den aldersfordelte saldoliste. Ved brug af diverse eksternt materiale, hvis det findes, som f.eks. advokatbrev samt en dialog med virksomheden vil revisor danne sin overbevisning om postens størrelse.

I forbindelse med udsendelse af saldomeddelelser vil revisor udvælge 5-10 debitorer ud af det samlede antal på 26. Det vil være naturligt at udvælge den debitor, som skylder tkr. 250 og derved udgør 39 % af det samlede tilgodehavende. De resterende udvælges ud fra de øvrige indikatorer som nævnt tidligere.

Ved varebeholdninger vil lagerlisten blive gennemgået nærmere med henblik på ukuranthedsnedskrivning. Brugte enheder incl. enheder til udlejning udgør tkr. 1.787 af varebeholdningen svarende til 61 % og er ifølge anvendt regnskabspraksis opført til dagsværdi. I forbindelse med den fysiske kontrol vil det være nærliggende at besigtige disse enheder, såfremt de er hos virksomheden. Udlejning kan godt være hårdt ved materiellet, og som følge deraf kan en hårdere nedskrivning være nødvendig.

Ved nye enheder og øvrig varelager kan revisor foretage nogle priskontroller. For nye enheder og noget af det øvrige varelagers vedkommende vil der være fakturaer at holde op imod. Noget af det øvrige varelager består af udstyr m.v., som kunden har viderebearbejdet.

Her vil det være naturligt for revisor at inddrage kalkulationer, timesedler m.v. i priskontrollen.

I forbindelse med den fysiske kontrol vil revisor med udgangspunkt i lagerlisten gå en tur med en repræsentant for virksomheden for at kontrollere optællingen. Varebeholdningen i alt udgør 76 % af balancesummen og er langt den væsentligste i virksomheden, hvorfor revisor må være ekstra påpasselig og evt. foretage flere stikprøver end normalt. I forbindelse med rundgangen har revisor ukurantedskrivningen liggende i baghovedet.

Ved varekreditorer vil revisor med udgangspunkt i saldolisten foretage nogle stikprøver til kreditorkontoudtog for at kontrollere, om afstemning har fundet sted. Revisor vil som en af stikprøverne afstemme kreditoren på tkr. 376, idet den udgør 80 % af saldolisten.

Som et supplement til ovenstående kan revisor gennemgå betalinger foretaget efter statusdagen.

I forbindelse med gennemgang af betalinger vil det være naturligt for revisor også at kigge øvrige bilag efter statusdagen igennem, således at både kasse- og købsbilag gennemgås. Dette er en god kontrol af, om virksomheden skulle have overset nogle gældsposter på statusdagen.

Virksomhed Y

I lighed med under review er kun 2 af de udvalgte balanceposter væsentlige, hvorfor tilgodehavender ikke behandles yderligere.

Ved varebeholdninger vil der være fokus på ukurans, idet hovedparten er med begrænset holdbarhed. Dette medfører bl.a., at revisor i forbindelse med den fysiske kontrol vil være opmærksom på holdbarhedsdatoer. Varebeholdningen er ifølge anvendt regnskabspraksis opgjort til kostpris. Rent faktisk har virksomheden optalt lageret til udsalgspris og dernæst fratrukket en gennemsnitlig avance for hver af varegrupperne. Dette vil dog stadig kunne falde ind under begrebet kostpris. Priskontrollen vil foregå ved, at der i forbindelse med den

fysiske kontrol foretages stikprøver til lagerlistens udsalgspriser. Efterfølgende kontrolleres den anvendte gennemsnitlige avance eller de fremkomne kostpriser til købsfakturaer.

Revisor vil ved den fysiske kontrol, i lighed med virksomhed X, foretage en stikprøvekontrol af den foretagne optælling med udgangspunkt i lagerlisten. Varebeholdningen udgør tkr. 635 svarende til 57 % af balancesummen og er klart den største balancepost, hvorfor denne prioriteres højt.

Ved varekreditorer henvises til beskrivelsen ved virksomhed X.

Virksomhed Z

I lighed med under review er alle 3 udvalgte balanceposter væsentlige.

Generelt vil revisor dog grundet virksomhedens indtjening, soliditet m.v. være mere påpasselig end ved X og Y.

Ved tilgodehavender henvises til beskrivelsen ved virksomhed X. Ved virksomhed Z skal det tages med i betragtning, at 85 % af omsætningen foregår til udlandet, og derfor må en stor del af tilgodehavendet også være til udlandet. Det bør derfor kontrolleres, at tilgodehavender er opført til børskursen på statusdagen og at kursreguleringer er blevet bogført.

Der må ikke påregnes den store respons på udsendte saldomeddelelser, idet mange virksomheder i udlandet opfatter en saldomeddelelse fra revisor som en rykker, og derfor ikke reagerer herpå. Det må revisor tage hensyn til under fastlæggelsen af omfanget af udsendelserne og udvælgelsen af debitorerne.

Ved varebeholdninger henvises til beskrivelsen ved virksomhed X. I forhold til X er Z på et meget konkurrencepræget marked, hvor udvikling og nytænkning er fremtrædende parameter. I forbindelse med ukurans vil dette have en stor betydning, idet varer på lager,

der måske er 1 år gamle, er forældet og prisen dermed betragtelig lavere. Ellers foretages priskontroller nogenlunde som angivet under virksomhed X.

Ved varekreditorer henvises til beskrivelsen ved virksomhed X. Revisor bør dog i Z's tilfælde se nogle af de indgåede indefrysningssaftaler med kreditorerne. Ligeledes bør revisor have meget stor opmærksomhed ved bilagsgennemgang efter statusdagen.

5.5. Delkonklusion

Forskellene i arbejdshandlinger kommer til udtryk på forskellig vis afhængig af, hvilken balancepost der fokuseres på.

Vi valgte balanceposterne tilgodehavender, varebeholdninger og varekreditorer. Balanceposterne er udvalgt således, at de skulle indeholde så høj grad af væsentlighed og risiko som muligt om end varekreditorer har en lavere grad af risiko. Varekreditorer er alligevel udvalgt for også at have passivside/forpligtelserne repræsenteret.

Skal revisionsmålene prioriteres er det almindelig anerkendt, at et af det vigtigste revisionsmål ved aktiver er tilstedeværelse, mens det for forpligtelsernes vedkommende er fuldstændighed. Revisionsmålene anvendes ikke i forbindelse med assistance (med regnskabsopstilling) modsat ved revision, hvor de er helt centrale.

Arbejdshandlingerne i forbindelse med assistance (med regnskabsopstilling) er udarbejdet således, at revisor kontrollerer, at årsrapporten opfylder ÅRL's bestemmelser mht. til bl.a. det retvisende billede, kvalitetskravene og de grundlæggende forudsætninger.

Mere specifikt, at balanceposterne opfylder ÅRL's skemakrav mht. præsentationen i årsrapporten, som henholdsvis omsætningsaktiver og gældsforpligtelse samt, at der anvendes bruttoangivelser. Revisor foretager bl.a. en kontrol af, at råbalancen stemmer overens med årsrapporten.

Arbejdshandlingerne i forbindelse med review vil også indeholde ovenstående arbejdshandlinger ved assistance. Men for at opfylde bl.a. RS 2400 skal der suppleres med yderligere arbejdshandlinger. Dette vil primært bestå i forespørgsler og analyser. Ved de udvalgte balanceposter kunne det være forespørgsler til vurdering af tabshensættelser ved tilgodehavender, ukurans ved varebeholdninger og kreditorafstemninger ved varekreditorer.

Ved revision vil arbejdshandlingerne fra assistance og review blive suppleret af endnu yderligere arbejdshandlinger for at opfylde bestemmelserne i RS 100 – 999. Fra at foretage forespørgsler og analyser vil revisor nu gå mere i dybden ved f.eks. bekræftelser og inspektion. Ved de udvalgte balanceposter kunne det være udsendelse af saldomeddelelser ved tilgodehavender, fysisk kontrol af lager ved varebeholdninger og bilagsgennemgang efter statusdagen ved varekreditorer.

Forskellene i arbejdshandlinger følger som tidligere nævnt graden af sikkerhed i revisorerklæringen. Der udføres meget begrænsede arbejdshandlinger i forbindelse med assistance modsat omfattende arbejdshandlinger ved revision. Review ligger et sted midt imellem.

Kapitel 6. Revisionsmæssig problemområde, besvigelser

SPØRGSMÅL: Hvorledes påvirkes muligheden for at opdage besvigelser såfremt revisionspligten ophæves?

Efter i kapitel 5 at have beskrevet forskellene i arbejdshandlinger ved revision og de øvrige alternativer ved nogle udvalgte regnskabsmæssige balanceposter vil dette kapitel tage fat i revisionsområdet besvigelser og se nærmere på forskellene i mellem revision og de øvrige alternativer.

Jf. PricewaterhouseCoopers seneste rapport om økonomisk kriminalitet fra september 2005, så har 21 % af de danske virksomheder været udsat for besvigelser inden for de seneste 2 år. Tilsvarende målinger fra i 2003 var på 33 % og 2001 på 21 %.

Generelt konkluderer rapporten, at Danmark ligger på et lavere besvigellesniveau end øvrige lande i verden. Forklaringen herpå kunne ifølge rapporten være Danmarks mindre virksomhedsstørrelser, færre globale aktiviteter og en reelt lavere besvigellesadfærd.

”På trods af faldet i antallet af besvigelser i Danmark, som afsløres, er der altid personer eller grupper, som har incitament til og mulighed for at omgå eller tilsidesætte kontroller. Virksomhederne bør ikke slække på agtpågivenheden, men skal hele tiden udvikle nye kontroller og bygge på medarbejdernes loyalitet, således at der ikke skabes et miljø, hvori besvigelser kan blomstre”⁶². Ovenstående udtalelse stammer fra Søren Primdahl Jakobsen, som er leder af den danske afdeling af Dispute Analysis & Investigations.

6.1. Love og samfundets forventninger

Over RS-systemet ligger flere love og forventninger som revisor skal tage med i betragtning, når emnet er besvigelser. De væsentligste af disse er beskrevet nedenfor.

⁶² PWC-rapport, økonomisk kriminalitet, nov. 2005

Jf. erklæringsbekendtgørelsens § 1 er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant. Dette indebærer en forventning fra samfundets side om, at revisor i sin revision (og øvrige erklæringsafgivelse) varetager hensynet til offentligheden. Revisor skal altså ikke kun tænke på kundens bedste – men også samfundets.

Jf. samme bekendtgørelses § 7, stk. 2 skal revisor ved revision afgive supplerende oplysninger om forhold, som revisor er blevet bekendt med under sit arbejde, og som giver en begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar. Bl.a. derfor skal revisor, jf. § 20 under arbejdets tilrettelæggelse være opmærksom på forhold, der kan tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder, og som er af betydning for regnskabsbrugerne.

Nogenlunde tilsvarende anmeldelsespligt har revisor også jf. RL § 10, stk. 5 og hvidvasklovens § 10.

Ovenstående lovkrav samt samfundets forventninger kan stille revisor i en ubehagelig situation. Revisor er hyret af kunden til f.eks. at udføre en revision, som indebærer en tavshedspligt fra revisors side. Tavshedspligten skal dog brydes, såfremt revisor bliver opmærksom på besvigelser. Revisor skal ikke konsekvent anmelde besvigelser, men kun ”de grovere”. Dette kan give nogle dilemmaer for den pågældende revisor og kan medføre, at kunden mistes.

Overholder revisor ikke sin anmeldelsespligt, er der minimum bødestraf samt risiko for disciplinærsanktioner m.v.

Det primære ansvar for forebyggelse og opdagelse af besvigelser påhviler ledelsen, mens revisor har et sekundært ansvar, som relaterer sig til opdagelse og rapportering.

Revisor kan ved sin tilstedeværelse i virksomheden bl.a. som følge af der skal foretages revision være en forebyggende faktor.

Besvigelser er nærmere reguleret i RS 240. Vor behandling vil tage udgangspunkt i den ajourførte RS 240 – Revisors pligt til at overveje besvigelser ved revision af regnskaber, som trådte i kraft i januar 2006 og gældende for revision af regnskaber for perioder der begynder efter den 1. januar 2006. Den ajourførte RS 240 er meget inspireret af SAS 99, som er fremkommet bl.a. på baggrund af flere erhvervsskandaler i USA.

6.2. Ajourført RS 240

I forhold til den tidligere RS 240 omfatter den ajourførte kun besvigelser, dvs. tilsigtede fejlinformationer. Dermed er fejl, dvs. utilsigtede fejlinformationer udgået af RS 240. Disse fejl indgår andetsteds i RS-systemet, f.eks. i RS 260 og RS 580.

Den ajourførte RS 240 er ligeledes bragt i overensstemmelse med de nye revisionsprocesstandarder, RS 315, RS 330 og RS 500 som er blevet gennemgået nærmere i kapitel 2.

Yderligere forskelle i forhold til den tidligere RS 240 kan opstilles i følgende hovedpunkter⁶³:

- En tydeligere integrering af besvigelserrelaterede overvejelser i hele revisionsprocessen
- Reorganiseringen af besvigelserrisikofaktorer efter deres grundlæggende forudsætninger
- Øget fokus på revisors professionelle skepsis
- Krav om udvidede forespørgsler til ledelsen og andet relevant personale under risikovurderingshandlingerne
- Fokus på indregning af indtægter som en sædvanligvis betydelig besvigelserisikofaktor

⁶³ Følgrebrev til RS 240 (ajourført)

- Krav om udførelse af særlige revisionshandlinger som reaktion på risici for ledelsens tilsidesættelse af kontroller, der altid er en betydelig besvigelsesrisikofaktor
- Mere detaljerede krav til ledelsens regnskaberklæring og til planlægningsmødet i opgaveteamet
- Mere specifikke dokumentationskrav

Nogle af ovenstående hovedpunkter vil, i forskelligt omfang, blive berørt nærmere i den følgende behandling.

Betegnelsen ”besvigelser” anvendes om en bevidst handling udført af en eller flere personer blandt den daglige ledelse, den øverste ledelse, medarbejdere eller tredjeparter, hvor vildledning for at opnå en uberettiget eller ulovlig fordel er involveret⁶⁴.

Besvigelser anvendes bl.a. indenfor revision, mens man indenfor jura anvender begrebet økonomisk kriminalitet. Bl.a. derfor er besvigelsen ikke strafbelagt, men derimod det underliggende gerningsindhold, som f.eks. straffelovens § 278 om underslæb.

Revisor koncentrerer sig om besvigelser, der medfører væsentlig fejlinformation i regnskabet.

Besvigelser kan opdeles i 2 grupper:

- Ledelsesbesvigelser
- Medarbejderbesvigelser

Ledelsesbesvigelser involverer et eller flere medlemmer af den daglige eller øverste ledelse, mens medarbejderbesvigelser involverer virksomhedens ansatte. I begge tilfælde kan der forekomme sammensværgelser med tredjepart udenfor virksomheden.

⁶⁴ RS 240, pkt. 6

Tilsligtede fejlinformationer er relevante for revisor, bestående af nedenstående 2 typer:

- Regnskabsmanipulation
- Misbrug af aktiver

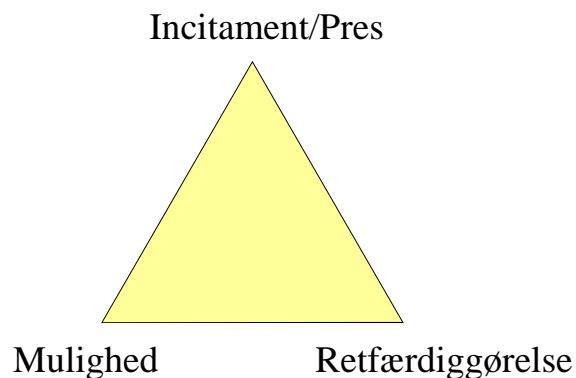
Regnskabsmanipulation er, som det ligger i ordet, et forsøg på vildledning af regnskabsbrugerne ved hjælp af regnskabet, f.eks. ved udeladelse af beløb eller oplysninger. Med andre ord at give regnskabsbrugerne et ikke-retvisende billede af virksomheden. Regnskabsmanipulation er typisk en ledelsesbesvigelser.

Misbrug af aktiver er tyveri af virksomhedens aktiver og vil typisk være en medarbejderbesvigelser. Der kan dog også være tale om en ledelsesbesvigelser.

3 betingelser skal være opfyldt for, at der kan forekomme besvigelser:

- Incitament/Pres
- Mulighed
- Retfærdiggørelse

Disse betingelser indgår i besvigelsestrekanter som illustreret nedenfor:



Figur 6: Besvigelsestrekanter

Betingelserne kaldes også besvigelsesrisikofaktorer. ”Incitament/Pres” og ”mulighed” er umiddelbart forståelige begreber, mens ”retfærdiggørelse” kræver uddybning.

Personer kan være i stand til at retfærdiggøre, at de foretager en besvigelse. Nogle personer har en holdning, en karakter eller etiske værdier, som tillader dem at foretage en uærlig handling bevidst og tilsigtet⁶⁵.

Nedenstående tabel er et eksempel på besvigelsesrisikofaktorer.

Faktor	Regnskabsmanipulation	Misbrug af aktiver
Incitament/Pres	Ambitiøse resultatmål	Dårlig privatøkonomi
Mulighed	Ledelsestilsidesættelse	Salgbart aktiv & svag kontrol
Retfærdiggørelse	”Hen om næste hjørne”	”For lidt i løn”

Tabel 9: Besvigelsesrisikofaktorer⁶⁶

Den daglige ledelses regnskabsmanipulation foregår oftest ved tilsidesættelse af interne kontroller, hvis sådanne findes.

Som eksempler på regnskabsmanipulation kan nævnes⁶⁷:

- Bogføring af fiktive registreringer for at manipulere driftsresultatet eller opnå andre formål, især tæt på regnskabsperiodens afslutning.
- Undladelse, fremskyndelse eller udskydelse af indregning i regnskabet af begivenheder og transaktioner, som er indtruffet i regnskabsperioden.

I forbindelse med misbrug af aktiver er der ofte falske eller vildledende registreringer eller dokumenter for at skjule, at f.eks. aktiverne ikke er tilstede.

⁶⁵ RS 240, pkt. 12

⁶⁶ Følgebrev til udkast til RS 240

⁶⁷ RS 240, pkt. 9

Som eksempler på misbrug af aktiver kan nævnes⁶⁸:

- Underslæb (for eksempel misbrug af debitorers indbetalinger eller overførsel af indbetalinger fra afskrevne konti til private bankkonti).
- Tyveri af fysiske aktiver eller immaterielle rettigheder (for eksempel tyveri af varelager til privat anvendelse eller videresalg).

Revisor skal ved planlægningen og udførelsen af revisionen med henblik på at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau overveje risici for væsentlig fejlinformation i regnskabet som følge af besvigelser⁶⁹.

Ovenstående kan betragtes som RS 240's "hovedbestemmelse".

I den resterende del af RS 240 er der underafsnit, som hver især berører væsentlige punkter i forbindelse med revisors arbejde omkring besvigelser ved en revision. Vi har valgt kun at nævne nogle af de væsentligste, bl.a. med henvisning til tidligere nævnte forskelle i forhold til den tidligere RS 240.

Revisor skal uanset hidtidige positive erfaringer med virksomheden og ledelsen opretholde sin professionelle skepsis gennem hele revisionen, dvs. besvigelserisikofaktorerne er stadig tilstede.

Revisorteamet i forbindelse med revisionsopgaven skal drøfte indbyrdes, hvor udsat virksomheden er for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser. Eksisterer der ikke et team på den pågældende sag, hvilket kan være tilfældet ved mindre B-virksomheder, må den pågældende selv foretage disse overvejelser.

⁶⁸ RS 240, pkt. 11

⁶⁹ RS 240, pkt. 3

Der skal foretages forespørgsler hos den øverste ledelse med henblik på risikovurdering og risikostyring og tilsynet med den daglige ledelse. Ligeledes forespørges om kendskab til besvigelser, mistanker m.v. Denne forespørgsel kan også rettes til andre i virksomheden. I mindre B-virksomheder vil den øverste og den daglige ledelse oftest være sammenfaldende.

Revisor skal i forbindelse med forståelsen af virksomheden overveje om den indhentede information tyder på tilstedeværelsen af en eller flere besvigelserisikofaktorer. I revisors forståelse af virksomheden indgår bl.a. den interne kontrol. Som nævnt tidligere er den interne kontrol oftest mangelfuld i mindre B-virksomheder, men dette kan kompenseres ved ledelsens godkendelse og/eller involvering. Dette løser problemet i forhold til virksomhedens medarbejdere men ikke til ledelsen selv.

Revisor skal fastlægge generelle reaktioner for at adressere de vurderede risici for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser på regnskabsniveau og skal udvikle og udføre yderligere revisionshandlinger, hvis art, tidsmæssige placering og omfang er reaktion på de vurderede risici på revisionsmålsniveau⁷⁰.

Her tænkes mere specifikt bl.a. på, at der indarbejdes et element af uforudsigelighed i revisionen. Som eksempler herpå kan nævnes⁷¹:

- Substansrevision af konti og/eller revisionsmål, som ellers ikke burde revideres som følge af beløbsmæssig uvæsentlighed eller ingen/begrænset risiko.
- Revisionshandlinger på andre tidspunkter end forventet af virksomheden.
- Øget anvendelse af uanmeldte besøg, herunder f.eks. uanmeldt deltagelse i varelageroptælling.

RS 330 kræver, at revisor udfører substanshandlinger som specifikke reaktioner på risici, der er vurderet som betydelige risici⁷², dvs. at revisor ikke kan nøjes med test af kontroller.

⁷⁰ RS 240, pkt. 61

⁷¹ ISA 240, Brian Christiansen m.fl., R&R nr. 7 2004

I lighed med revisionsprocesstandarderne stilles der større krav til revisors dokumentation end tidligere. Revisor skal have dokumentation for hele revisionsopgaven, startende med forståelsen af virksomheden og vurdering af risici m.v. til revisors reaktioner herpå og foretagende konklusioner.

Der har været meget diskussion af revisors rolle i forbindelse med afsløring af besvigelser og især i revisionssituationen. Brydenholtudvalgets betænkning fra 1999, hvoraf det fremgik, at revisor kun står for 2 % af anmeldelserne af besvigelser i danske selskaber, har været taget frem mange gange i diskussionen. Vi mener dog, at revisor rent faktisk forebygger besvigelser bare ved sin tilstedeværelse i virksomheden og sørger dermed for, at besvigelserne ikke opstår.

Siden 1999 er der sket meget på besvigelsesområdet, så værdien af betænkningen kan efterhånden diskuteres.

6.3. Arbejdshandlinger ved besvigelser

I henhold til ovenstående skal revisor ved en revision have fokus på indregning af indtægter som en sædvanligvis betydelig besvigelsesrisikofaktor, dvs. det er blevet tydeliggjort at omsætning er et væsentligt revisionsområde.

Bl.a. på baggrund af ovenstående har vi valgt følgende arbejdshandlinger som eksempler på arbejdshandlinger, der kunne udføres i forbindelse med besvigelser:

- Uanmeldt beholdningseftersyn
- Indtægter (fiktive)
- Kontrollere klassifikationen

⁷² RS 240, pkt. 62

Alternativet aftalte arbejdshandlinger er ikke medtaget i gennemgangen efter samme begrundelse som i kapitel 5. Ligeledes er arbejdshandlingerne under review og assistance med regnskabsopstilling udvalgt med samme baggrund som i kapitel 5.

De udvalgte virksomheder X, Y og Z vil blive inddraget under de forskellige alternativer

Til illustration af forskellene under revision, review og assistance med regnskabsopstilling anvendes igen den ”omvendte byggeklodsmodel”.

I modsætning til byggeklodsmodellerne i kapitel 5, hvor den enkelte arbejdshandling konsekvent blev udvidet op igennem modellen, har vi her valgt at holde fast i arbejdshandlingen ”kontrollere klassifikationen”.

Byggeklodsmodel med arbejdshandlinger ved besvigelser

Revision	Kontrollere klassifikationen	Indtægter via inspektion	Uanmeldt beholdningseftersyn
Review	Kontrollere klassifikationen	Indtægter via forespørgsler	
Assistance	Kontrollere klassifikationen		
Ingen handlinger			

Tabel 10: Arbejdshandlinger ved besvigelser (egen tilvirkning)

Gennemgangen vil også her starte i byggeklodsmodellens bund.

6.3.1. Assistance med regnskabsopstilling

Ved en assistanceopgave er revisor ikke underlagt bestemmelserne i RS 240. Derimod skal revisor stadig følge de relevante love og bekendtgørelser, som erklæringsbekendtgørelsen, revisorloven og hvidvaskloven. De relevante paragraffer er nævnt tidligere.

Revisor skal altså ikke tilrettelægge sine arbejdshandlinger for at afsløre besvigelser, men skulle noget fremkomme i forbindelse med assistanceopgaven skal revisor selvfølgelig reagere herpå. Revisors arbejdshandlinger inkluderer ikke revisionshandlinger, men alene arbejdshandlinger vedrørende opstilling af regnskab.

I forbindelse med en assistance (med regnskabsopstilling) vil en af revisors arbejdshandlinger være at kontrollere klassifikationen i årsrapporten. Revisor skal her overbevises om, at finansiell information er passende præsenteret og beskrevet, og oplysninger er udtrykt klart i årsrapporten, jf. den regnskabsmæssige begrebsramme omkring bl.a. det retvisende billede, kvalitetskravene og de grundlæggende forudsætninger.

Revisor kan ved en assistanceopgave komme ud for, at der f.eks. er optaget et ulovligt aktionær-/anpartshaverlån, som er forsøgt skjult i årsrapporten ved at præsentere det under andre tilgodehavender. Der er her tale om en ledelsesbesvigelser, som selvfølgelig ikke er tilladt, og revisor må derfor reagere.

Der vil ikke være nogen større forskel i arbejdshandlingen, om det er virksomhed X, Y eller Z.

6.3.2. Review

I lighed med assistanceopgaven er revisor ikke underlagt bestemmelserne i RS 240, men derimod tidligere omtalte love og bekendtgørelser.

Ud over at kontrollere klassifikationen foretager revisor nu en yderligere revisionshandling.

Revisor forespørger virksomheden omkring indtægter, f.eks. om der efter statusdagen er udkrevet (store) kreditnotaer vedrørende indtægter, og om der er foretaget reservation til dækning af sådanne beløb.

Ovenstående situation med kreditnotaer efter statusdagen må også betegnes som en ledelsesbesvigelser. Ledelsen kan være presset til at præstere et godt resultat, og derfor udskriver fiktive fakturaer i regnskabsåret, som umiddelbart efter statusdagen udlignes med en kreditnota.

Virksomhed X

Der har været tale om en stor omsætningsfremgang i forhold til foregående år. Kunne dette indikere fiktive fakturaer? Revisor kunne i forbindelse med forespørgslen til virksomheden bede om periodebalancer for det følgende regnskabsår, hvis sådanne er udarbejdet endnu, for om disse periodebalancer afviger væsentligt fra "normalen".

Ifølge oplysninger fra X vedrører omsætningsstigningen alene salg af nye og brugte enheder. Føres der omsætningsstatistik eller lignende for disse salg, kunne det være revisor behjælpelig.

Virksomhed Y

I modsætning til X har Y stort set uændret omsætning. Dette indikerer ikke umiddelbart fiktivt salg (i hvert fald ikke i forhold til foregående år). Men væsentligst her er, at en stor del af salget foregår ved personlig ekspedition og almindelig fakturaudskrivning som ikke anvendes i X. Dette medfører, at en besvigelser som fiktiv fakturering med efterfølgende kreditnota ikke er oplagt i Y.

Virksomhed Z

Z ligner på mange måder X, men afviger klart på 2 punkter. Ingen stor omsætningsfremgang samt væsentlige økonomiske og likviditetsmæssige vanskeligheder. Kunne disse vanskeligheder få virksomheden til at forbedre omsætningen/indtjeningen med ulovlige midler?

Tilgodehavender for salg udgør ved regnskabsårets udløb kun tkr. 368, og dette giver ikke mulighed for den store anvendelse af fiktiv fakturering. Efterfølgende periodebalancer vil også her være revisor behjælpelig.

6.3.3. Revision

RS 240 samt tidligere omtalte love og bekendtgørelser skal følges i forbindelse med en revision.

Udover at kontrollere klassifikationen udvider revisor revisionshandlingen omkring revision af indtægter. Udvidelsen består i, at forespørgsler erstattes med inspektion, dvs. salgskreditnoter efter statusdagen vil blive gennemgået for bevidst indtægtsfremskyndelse.

Omsætning er vanskelig at revidere, idet manglende indtægtsregistrering er vanskeligt at fange. Revisor kan her supplere inspektion af salgskreditnotaer med nummerkontrol af salgsfakturaer for at kontrollere, at der ikke er huller i nummerrækkefølgen. Dette fanger ikke bevidst udeladt omsætning, men det er også praktisk umuligt at revidere. Næsten uanset hvor godt interne kontroller fungerer, vil det altid kunne lade sig gøre at snyde, og især i de mindre B-virksomheder med oftest ingen interne kontroller.

Revisor foretager som en yderligere arbejdshandling uanmeldt beholdningseftersyn. Det ligger i ordet, at revisor gennemgår virksomhedens likvide beholdninger som består af kassebeholdning og bankindeståender. Formålet hermed er bl.a. forhaling af debitorindbetalinger, hvor bogholderen "låner" en checkindbetaling fra en debitor, og efter en periode indsætter pengene igen. Det kan også være endnu grellere, hvor bogholderen beholder checken, eller decideret stjæler af kassen. En sådan besvigelse falder naturligt ind under medarbejderbesvigelser.

Derfor er det meget brugt, at kombinere et uanmeldt beholdningseftersyn med udsendelse af saldomeddelelser til debitorer. Nærmere beskrivelse heraf i kapital 5.

Arbejdshandlingen klassifikation dækker, som det ligger i ordet, revisionsmålet klassifikation og forståelighed under præsentation og oplysning.

Arbejdshandlingen salgskreditnotaer efter statusdagen dækker revisionsmålet tilstedeværelse under balanceposter. Suppleret med nummerkontrol dækkes revisionsmålet fuldstændighed under transaktionstyper og begivenheder.

Arbejdshandlingen uanmeldt beholdningseftersyn dækker revisionsmålet fuldstændighed under transaktionstyper og begivenheder.

Virksomhed X

Revisor vil gennemgå salgskreditnotaer efter statusdagen for at kunne afkræfte indtægtsfremskyndelse.

I X vil et uanmeldt beholdningseftersyn ikke bibringe væsentlig revisionsbevis, idet der ingen kontanter indgår i virksomheden. Der nævnes, at der anvendes og modtages en meget begrænset mængde checks, og at direktøren/anpartshaveren personligt modtager disse.

Når der ingen kontanter og checks indgår, er det meget vanskeligt for en bogholder, at foretage besvigelser omkring debitorindbetalinger.

Virksomhed Y

Som nævnt under review vil fiktive fakturaer og efterfølgende kreditnotaer ikke være oplagt i Y. Alligevel vil revisor gennemgå bilag efter statusdagen for kontrol af bevidst forskydning.

I modsætning til X har Y mange kassebevægelser, og det åbner straks op for muligheden for besvigelser. Et uanmeldt beholdningseftersyn vil kunne opdage, hvis der er taget af kassen. Det vil dog stadig være muligt for den enkelte ekspedient at besvige virksomheden, idet denne vil undlade at indtaste salget i kasseapparatet (hvor kunden ikke ønsker en kassebon) og komme pengene i egen lomme.

Virksomhed Z

Ligesom i X vil salgskreditnotaer efter statusdagen blive gennemgået.

I modsætning til X har Z en bogholder, som også modtager kasse- og checkindbetalinger om end i meget begrænsede mængder. Et uanmeldt beholdningseftersyn vil her kunne forsvares.

6.4. Delkonklusion

Revisor skal være opmærksom på besvigelser uanset, hvilken erklæringsopgave revisor skal udføre. Det skyldes reglerne i erklæringsbekendtgørelsen, revisorloven og hvidvaskloven.

Ved revision stilles der yderligere krav end ved de andre alternativer, idet en revisionsopgave inddrager RS 240, som er en omfattende revisionsstandard om besvigelser.

Arbejdshandlingerne i forbindelse med assistance (med regnskabsopstilling) er meget begrænsede, idet revisor ikke har mange tilgængelige oplysninger. Revisor vil dog kunne afsløre besvigelser i forbindelse med f.eks. kontrol af klassifikationen. Det kunne være et ulovligt aktionær-/anpartshaverlån, som er forsøgt skjult i årsrapporten ved at præsentere det under andre tilgodehavender.

Ved review vil ovenstående arbejdshandling med kontrol af klassifikation også blive foretaget. Revisor vil her via forespørgsler og analyser skabe overbevisning om, at virksomheden f.eks. ikke har forbedret resultatet ved hjælp af fiktive fakturaer i regnskabsåret, som udlignes igen efter statusdagen.

RS 240 stiller vidtgående krav til revisors arbejdshandlinger startende i planlægningsfasen. Generelt erstattes forespørgsler og analyser af dyberegående arbejdshandlinger som f.eks. bekræftelser og inspektion. Med henblik på besvigelser vil revisor gennemgå kreditnotaer efter statusdagen for bl.a. at fange fiktive fakturaer i regnskabsåret og evt. supplere med nummerkontrol af salgsfakturaer for at kontrollere, der ingen huller er i rækkefølgen.

Ved revision er arbejdshandlingen uanmeldt beholdningseftersyn et godt værktøj til at fange en kreativ bogholder, som enten forhælder debitorindbetalinger eller stjæler af kassen.

Revisors muligheder for at afsløre besvigelser er generelt dårlige. Ved assistance og review er det nærmest umuligt for revisor at fange evt. besvigelser. Det vil oftest være et tilfælde, hvis revisor afslører besvigelser ved disse alternativer.

I en revisionsituation har revisor fået yderligere redskaber med ajourføringen af RS 240 i kampen mod besvigelser, men det er stadig et vanskeligt revisionsområde. Revisor har dog helt sikkert en præventiv effekt ved sin tilstedeværelse i løbet af året og i forbindelse med regnskabsafslutningen. Generelt må konklusionen blive, at revisors chance for at afsløre besvigelser er større ved revision og aftagende til først review og dernæst assistance med regnskabsopstilling.

Kapitel 7. Besparelser ved ophævelse af revisionspligten

SPØRGSMÅL: Hvilke besparelser i eksterne revisoromkostninger vil ophævelsen af revisionspligten medføre?

Med udgangspunkt i de udvalgte virksomheder X, Y og Z som er gennemgået nærmere i kapitel 5 og 6, vil vi udarbejde et timebudget under de forskellige alternativer. Disse timebudgetter vil blive anvendt som grundlag for et gennemsnit af alle mindre B-virksomheder og fremkomme med, hvor meget hvert enkelt alternativ koster, når de til alternativene gennemførte arbejdshandlinger er foretaget.

7.1. Konklusioner fra rapporter fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (E&S) har og er stadig et meget centralt organ omkring diskussionen om de administrative byrder og her i blandt revisionspligten. E&S har ved flere lejligheder bl.a. på foranledning af Økonomi- og Erhvervsministeriet fået udarbejdet forskellige rapporter, som skulle understøtte regeringens kamp imod de administrative byrder.

Vi har valgt nedenstående to rapporter, som vi føler, er mest aktuelle i forhold til vores behandling:

- Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet
- Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber)

Vi vil nedenfor kort gennemgå de væsentligste punkter fra rapporterne.

7.1.1. Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet

Rapporten er udarbejdet af revisionsfirmaet Deloitte (fremover Deloitte-rapporten) og offentliggjort den 23. januar 2004 og har, som det ligger i titlen, til formål at klarlægge revisionshonorarer for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet.

Deloitte-rapporten har videregivet oplysninger som har været anvendt i den meget omtalte AMWAB-rapport, som E&S fik udarbejdet af PLS Rambøll i januar 2004. AMWAB står for Aktivitetsbaseret Måling af Virksomheders Administrative Byrder, og metoden er hentet fra Holland. Der har været en livlig diskussion om, hvorledes målingerne er foretaget, og at nogle områder ikke er taget med i overvejelserne. Vi har valgt ikke at gå nærmere ind i en diskussion af dette videnskabelige målingssystem, men i stedet for koncentrere os om nogle rapporter, hvor der kommer nogle tal på bordet, der kan bruges til noget. AMWAB-rapporten vil derfor ikke blive behandlet yderligere.

E&S har udstukket følgende kommissorium for undersøgelsen ”Undersøgelsen bør såvel kvantitativt som kvalitativt belyse B-virksomhedernes omkostninger til revision, og hvis det er muligt, de besparelser virksomhederne vil opnå, hvis de ikke længere skulle revideres”.

Baggrunden for Deloitte-rapporten er årsrapporter for 2002, som er udarbejdet efter den nye ÅRL. Undersøgelsen er på baggrund af i alt 303 B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet. Med en vis erhvervsaktivitet skal forstås således, at holdingselskaber og selskaber uden aktivitet er sorteret fra.

Rapporten når frem til, at det gennemsnitlige revisionshonorar for de undersøgte B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet udgør kr. 15.324, som er illustreret i nedenstående tabel.

Samtidig viser tabellen også, at revisionshonoraret kun er en lille del af de ydelser, revisor leverer til virksomhederne. Revisors samlede honorar udgør i gennemsnit kr. 42.937, som bl.a. består af regnskabsmæssig og skattemæssig assistance samt rådgivning.

Gns. Revisionshonorar	N	Revisionshonorar	Samlet honorar	Andel
< 5.000 kr.	87	3.263	18.120	18,0 %
5.001-15.000 kr.	117	9.459	32.678	28,9 %
15.001-25.000 kr.	45	21.628	53.328	40,6 %
25.001-100.000 kr.	54	42.209	96.488	43,7 %
I alt	303	15.324	42.937	35,7 %

Tabel 11: Revisionshonorar i forhold til samlet honorar⁷³.

De revisorer, der har meldt tilbage på baggrund af de 303 B-virksomheder, blev bedt om at komme med deres bedste skøn på honoraret, hvis revisionen i stedet for blev erstattet af et review. Her vil det gennemsnitlige honorar udgøre kr. 10.698. Det er ikke ud fra Deloitte-rapporten muligt at se, om honoraret ved review er udført uden andre relaterede ydelser.

Slutteligt blev de samme revisorer bedt om at komme med deres bedste skøn på honoraret for revisionsydelsen, når der ikke samtidig med blev udført andre relaterede ydelser. Her ville det gennemsnitlige honorar udgøre kr. 19.218.

Nedenstående tabel viser de forskellige gennemsnitlige honorarer alt efter opgaven

Revisors opgave	Gns. honorar
Revision sammen med andre opgaver/ydelser	15.324
Review	10.698
Revision isoleret	19.218

Tabel 12: Honorar efter opgaven (egen tilvirkning).

⁷³ Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet, Deloitte, side 13

Ved en ophævelse af revisionspligten vil en B-virksomhed med en vis erhvervsaktivitet gennemsnitlig opnå en besparelse på kr. 15.324. I praksis er der meget få B-virksomheder, som får leveret en ydelse fra revisor, der kun inkluderer revision.

Tilsvarende vil der være en besparelse på kr. 4.626, hvis ophævelsen af revisionspligten blev erstattet med et review.

7.1.2. Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber)

Rapporten er udarbejdet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (fremover E&S-rapporten) og er den foreløbige kulmination på området administrative byrder og herunder væsentligst revisionspligten. E&S-rapporten anvender bl.a. data fra tidligere rapporter, som f.eks. AMWAB og Deloitte-rapporten.

EU's 4 direktiv giver medlemslandene mulighed for at fritage selskaber for revision, såfremt to af nedenstående grænser ikke overskrides i to på hinanden følgende år:

- Balancesum 29 mio.
- Nettoomsætning 58 mio.
- 50 heltidsbeskæftigede

Grænserne er i overensstemmelse med ÅRL's grænser for regnskabsklasse B.

Danmark er sammen med Sverige og Malta de eneste EU-lande, som ikke i en eller anden udstrækning har undtaget små selskaber fra den lovpligtige revision.

E&S-rapporten oplister flere løsningsmodeller til ophævelse eller afvikling af revisionspligten⁷⁴:

⁷⁴ Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber), E&S, side 5

- Fritagelse for revision under nærmere angivne beløbsgrænser (balancesum, nettoomsætning og antal ansatte)
- Erstatte revision med en mindre omfattende kontrol (review)
- Afskaffe eller lempe revisionspligten for anpartsselskaber
- Noget-for-noget-princippet, dvs. selskaber, der har orden i tingene kan fritages.

E&S-rapporten konkluderer, at det danske krav om revisionspligt for B-virksomheder ikke er tilstrækkeligt begrundet til at pålægge virksomhederne omkostninger på ca. 2 mia. kr. årligt. De 2 mia. kr. består af 1,7 mia. kr., der pålægges virksomhederne via den lovpligtige revision samt en forventet stigning på minimum 0,3 mia. kr. som følge af nye internationale revisionsstandarders indførelse i Danmark. Disse standarder er bl.a. RS 240, 315, 330 og 500.

Samtidig konkluderer E&S-rapporten, at revisors muligheder for at afsløre især ledelsesbesvigelser er meget ringe, bl.a. som følge af nedenstående kendetegn for ledelsesbesvigelser:

- De holdes skjult for revisor
- De foregår ofte i virksomheder med så kort levetid, at revisor ikke når at stifte bekendtskab med selskabet
- Transaktioner holdes udenfor bogføringen og regnskabet
- Ledelsen kan tilsidesætte eventuelle interne kontroller
- Besvigelserne undertiden foregår som pengestrømme mellem virksomheder i forskellige lande, som revisor ingen muligheder har for at overvåge

I samme forbindelse slår E&S fast, at der ingen empiriske undersøgelser findes omkring revisors forebyggende effekt ved tilstedeværelsen og arbejdet i virksomhederne.

Slutteligt fastslår E&S-rapporten, at ca. 60 % af B-virksomhederne ønsker revisionspligten afskaffet eller lempet.

7.2. Timebudgetter

Igennem afhandlingen (startende i kapitel 3) har vi beskæftiget os med følgende overordnede arbejdsopgaver/alternativer:

- Ingen arbejdshandlinger
- Assistance med regnskabsopstilling
- Review
- Revision

Vi har efterfølgende i kapitlerne 4-6 set nærmere på de forskellige alternativer med hovedvægten på forskellen i arbejdshandlinger. Vi har konkret udvalgt nogle balanceposter samt området besvigelser for at illustrere disse forskelle tydeligere.

Til at støtte gennemgangen af de udvalgte balanceposter og besvigelserne har vi anvendt 3 udvalgte B-virksomheder for at sætte nogle faktiske tal på en teoretisk fremstilling. Disse 3 B-virksomheder vil danne baggrund for vort timebudget. Timebudgettet vil slutteligt udmønte sig i et honoraroverslag for de forskellige alternativer.

Vores tidligere gennemgang af 3 udvalgte balanceposter og området besvigelser er kun en del af revisors arbejde i forbindelse med f.eks. en revision. Vi har af pladshensyn ikke kunnet beskæftige os med alle balanceposter, resultatopgørelsen og øvrige revisionshandlinger. Men som tidligere beskrevet har vi udvalgt meget centrale områder i en normal situation for revisor.

Timebudgetterne vil bl.a. tage udgangspunkt i vores gennemgang af regnskabsmæssige og revisionsmæssige problemområder, som er gennemgået i kapitel 5 og 6. Øvrige områder i

forbindelse med revisors arbejde er medtaget ud fra de faktiske timesagsregnskaber for de 3 udvalgte B-virksomheder. Timesagsregnskaberne er ikke specificeret ned til hver enkelt balancepost eller resultatopgørelsesområde, hvorfor vi har foretaget en fordeling heraf efter vort bedste skøn.

Vi har valgt til slut at sætte nogle gennemsnitlige priser på de enkelte revisorer, der er tilknyttet sådanne opgaver. Vi er dog bevidste om, at prisniveauet for revisorer, og da især statsautoriserede revisorer, svinger meget alt efter, hvor i Danmark man befinder sig.

Da vi hører til i Vestjylland har vi valgt at lægge lidt oven i priserne, som vi kender dem, for at nå til et landsgennemsnit.

Vi har anvendt følgende gennemsnitlige udfaktureringssatser pr. time excl. moms:

- Statsautoriseret revisor, kr. 1.100.
- Revisormedarbejder, kr. 700.
- Revisorassistent, kr. 400.

Den statsautoriserede revisors arbejde har vi forudsat kun skal omfatte en afsluttende gennemgang og godkendelse af det af primært revisorarbejderens arbejde.

Revisorarbejdereren forudsætter vi har 10-15 års erfaring (kunne være en registreret revisor og/eller cand.merc.aud) og har ansvaret for planlægningen, udførelsen og rapporteringen af arbejdet.

Revisorassistenten har ca. 3 års erfaring og skal assistere revisorarbejdereren på de mindre væsentlige og lettere tilgængelige områder.

Timebudgetterne er yderligere udarbejdet under forudsætningen om, at revisor isoleret set kun udfører den pågældende arbejdsopgave/alternativ, hvilket i praksis nok sjældent

forekommer. Dvs. revisorydelser som f.eks. bogholderi- og skattemæssig assistance samt rådgivning ikke foretages.

Det er forudsat, at revisor under alle alternativerne vil få forelagt en årsrapport, som virksomheden har opstillet/udarbejdet på grundlag af deres bogføring/råbalance.

Der er ikke budgetteret med tid til afsluttende gennemgang/opfølgning med virksomheden, som fra revisors side kan bestå af kun den statsautoriserede revisor eller revisormedarbejderen eller hele revisorteamet. Yderligere viser vore erfaringer, at en sådan seance kan tage alt mellem 0 – 4 timer. Disse faktorer kan give store udsving fra virksomhed til virksomhed, og vi har derfor valgt at holde dette udenfor vores timebudgetter.

Vi anvender i timebudgetterne betegnelsen ”generelt”, som indeholder alt indledende arbejde inden selve udførelsen af opgaven, som f.eks. tilegnelse/opdatering af viden omkring den pågældende virksomhed og i forlængelse heraf udarbejdelse af arbejdsplan/instruks. Vi forudsætter dog, at virksomheden ikke for revisor er en førstegangsopgave.

Samtidig anvender vi betegnelsen ”øvrige bestanddele”, herunder hører årsrapportens øvrige bestanddele udover resultatopgørelsen og balancen samt de der tilhørende noter, dvs. påtegning, ledelsesberetning, anvendt regnskabspraksis samt noter omkring f.eks. eventualforpligtelser, sikkerhedsstillelser, kautioner og nærtstående parter.

Under områderne resultatopgørelse og balance er inkluderet timer til udarbejdelse af dokumentation og udfyldelse af arbejdsplan/instruks.

Ud mod højre i tabellen er angivet hvilken medarbejder, der anvendes. Nedad i tabellen er angivet hvilket område og evt. underliggende områder, der er foretaget arbejds handlinger i.

Alternativet ingen arbejdshandlinger er hurtigt overstået, idet revisor ikke skal foretage sig noget som helst.

7.2.1. Assistance med regnskabsopstilling

En sådan opgave vil typisk blive udført af en revisormedarbejder med en meget hurtig gennemgang/godkendelse af en statsautoriseret revisor.

Vi har valgt at samle virksomheder X, Y og Z i en samlet tabel, idet vi som tidligere omtalt ikke finder, der vil være nogen større forskel imellem de arbejdsopgaver, der skal udføres.

Nedenstående tabel er meget overordnet opstillet, idet en assistanceopgave er af mere generel karakter, hvilket normalt ikke indebærer gennemgang af hver post i resultatopgørelsen og balancen.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	1	¼	1¼
Resultatopgørelsen	0	1	¼	1¼
Balancen	0	2	¼	2¼
Øvrige bestanddele	0	1	¼	1¼
I alt	0	5	1	6

Tabel 13: Timebudget assistanceopgave virksomhed X, Y og Z (egen tilvirkning)

Med ovenstående satser vil en assistanceopgave koste ca. kr. 4.600.

7.2.2. Review

På en sådan type opgave vil arbejdet også blive udført af en revisormedarbejder med en gennemgang/godkendelse af en statsautoriseret revisor.

Vi har valgt at opdele balancen i henholdsvis aktiver og passiver for at tydeliggøre, hvor tidsforbruget er størst.

Virksomhed X

Når de 3 udvalgte balanceposter er behandlet i virksomhed X, er de væsentligste poster på plads. Der eksisterer dog et par mellemregningskonti, men disse bør ikke give anledning til problemer.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	1½	¼	1¾
Resultatopgørelsen	0	1½	¼	1¾
Aktiver	0	4	½	4½
Passiver	0	2	¼	2¼
Øvrige bestanddele	0	2	¼	2¼
I alt	0	11	1½	12½

Tabel 14: Timebudget review virksomhed X (egen tilvirkning)

For virksomhed X vil et review koste ca. kr. 9.350.

Virksomhed Y

Tilsvarende udgør de 3 udvalgte balanceposter de væsentlige poster for virksomhed Y. I modsætning til virksomhed X vil Y generelt kræve mindre omfang og/eller dybde i revisors arbejdshandlinger, idet det drejer sig om et meget beskedent tilgodehavende, som er hurtigt afklaret.

Samtidig med en beløbsmæssig meget lavere varebeholdning. Generelt vil arbejdshandlingerne i en handelsvirksomhed også være mindre end i en produktionsvirksomhed.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	1½	¼	1¾
Resultatopgørelsen	0	1½	¼	1¾
Aktiver	0	2½	¼	2¾
Passiver	0	1½	¼	1¾
Øvrige bestanddele	0	1½	¼	1¾
I alt	0	8	1¼	9¾

Tabel 15: Timebudget review virksomhed Y (egen tilvirkning)

For virksomhed Y vil et review koste ca. kr. 6.975.

Virksomhed Z

I virksomhed Z udgør de 3 udvalgte balanceposter de væsentligste poster. Der er dog enkelte yderligere balanceposter, som kræver arbejde for revisor, som driftsmidler, bankgæld og aktionærlån. I virksomhed Z's situation vil revisor, som tidligere nævnt, generelt være mere opmærksom på virksomhedens økonomiske og likviditetsmæssige situation. Dette medfører bl.a., at revisor vil anvende mere tid på passiverne og især forpligtelserne knyttet til varekreditorerne. Varebeholdningerne er i forhold til virksomhed X meget lavere og vil kræve mindre tidsforbrug af revisor. Modsætningsvis kan tilgodehavender for salg kræve yderligere tidsforbrug, da der hovedsageligt er tale om udenlandske debitorer.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	1½	¼	1¾
Resultatopgørelsen	0	2	½	2½
Aktiver	0	3½	½	4
Passiver	0	3	½	3½
Øvrige bestanddele	0	2½	½	3
I alt	0	12½	2¼	14¾

Tabel 16: Timebudget review virksomhed Z (egen tilvirkning)

For virksomhed Z vil et review koste ca. kr. 11.225.

Som ovenstående 3 timebudgetter indikerer, kan honoraret for en mindre B-virksomhed godt afvige meget alt efter virksomhedens type, branche og økonomiske situation. Et gennemsnitligt honorar ved et review vil udgøre ca. kr. 9.180.

7.2.3. Revision

På en typisk revisionsopgave for en mindre B-virksomhed vil revisormedarbejderen trække på en revisorassistent til at udføre enkelte delopgaver i forbindelse med revisionen. Afslutningsvis vil en statsautoriseret revisor foretage en gennemgang/godkendelse af den samlede revisionsopgave.

Revisorassistentens arbejde kunne f.eks. bestå i en eller flere af nedenstående opgaver:

- Afstemning af varekreditorer til kontoudtog/fakturaer
- Afstemning af likvide beholdninger
- Bilagsgennemgang efter statusdagen
- Kontrol af foretagne periodiseringer
- Eftertælling af diverse lister (debitorer, lager, kreditorer m.v.)
- Gennemgang af driftskonti
- Salgs- og købsrevision

Vi har foretaget en yderligere opdeling af timebudgettet, således aktiver og passiver er blevet yderligere specificeret samtidig med, at løbende revision er indsat som særskilt område.

Besvigelser er ikke oplistet som et særskilt område, idet det går på tværs at hele revisionsprocessen/opgaven. Helt fra det generelle omkring bl.a. planlægningen til udførelsen under de forskellige områder.

Virksomhed X

Der henvises til bemærkningen om virksomhed X under netop gennemgåede review.

Den klart væsentligste post er dog varebeholdninger, som vil afspejle sig i revisors tidsforbrug.

Jf. tidligere gennemgang så foretages der ikke løbende revision i virksomhed X, idet der intet beholdnings/- kasseeftersyn foretages og udsendelse af saldomeddelelser sker ved statusdagen. Salgs- og købsrevision bliver normalt foretaget i forbindelse med en løbende revision. Tiden er dog her anført under løbende revision, selvom den først foretages ved statusrevisionen.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	2	$\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$
Løbende revision	1	0	0	1
Resultatopgørelsen	1	2	$\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4}$
Aktiver, tilgodehav.	$\frac{1}{4}$	4	$\frac{1}{4}$	$4\frac{1}{2}$
Aktiver, varebeholdn.	$\frac{1}{4}$	6	$\frac{1}{2}$	$6\frac{3}{4}$
Aktiver, i øvrigt	1	1	$\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4}$
Passiver, varekredit.	1	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$
Passiver, i øvrigt	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4}$
Øvrige bestanddele	0	2	$\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4}$
I alt	5	$18\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$25\frac{3}{4}$

Tabel 17: Timebudget revision virksomhed X (egen tilvirkning)

For virksomhed X vil en revision koste ca. kr. 17.525.

Virksomhed Y

Der henvises til bemærkningen om virksomhed Y under netop gennemgæede review.

Jf. tidligere gennemgang så foretages der løbende revision i virksomhed Y, idet dette ligger i naturlig forlængelse af et uanmeldt beholdnings/- kasseeftersyn.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	2	$\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$
Løbende revision	1	1	0	2
Resultatopgørelsen	1	2	$\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4}$
Aktiver, tilgodehav.	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$
Aktiver, varebeholdn.	$\frac{1}{4}$	5	$\frac{1}{2}$	$5\frac{3}{4}$
Aktiver, i øvrigt	1	1	$\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4}$
Passiver, varekredit.	1	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$
Passiver, i øvrigt	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4}$
Øvrige bestanddele	0	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4}$
I alt	$4\frac{3}{4}$	$13\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{2}$	21

Tabel 18: Timebudget revision virksomhed Y (egen tilvirkning)

For virksomhed Y vil en revision koste ca. kr. 14.275.

Virksomhed Z

Der henvises til bemærkningen om virksomhed Z under netop gennemgæede review.

Jf. tidligere gennemgang så kan et uanmeldt beholdnings/- kasseeftersyn forsvares i virksomhed Z og især på grundlag af den nuværende situation.

I forbindelse med eftersynet foretages der også en løbende revision.

	Assistent	Medarbejder	Statsautoriseret	I alt
Generelt	0	2	½	2½
Løbende revision	1	1	0	2
Resultatopgørelsen	1	2	½	3½
Aktiver, tilgodehav.	¼	4½	¼	5
Aktiver, varebeholdn.	¼	5	¼	5½
Aktiver, i øvrigt	1	1½	¼	2¾
Passiver, varekredit.	1½	1	¼	2¾
Passiver, i øvrigt	½	1½	¼	2¼
Øvrige bestanddele	0	2½	½	3
I alt	5½	21	2¾	29¼

Tabel 19: Timebudget revision virksomhed Z (egen tilvirkning)

For virksomhed Z vil en revision koste ca. kr. 19.925.

Ved revision er der stort set tilsvarende forskel imellem de 3 timebudgetter som ved review bare med et generelt højere honorarniveau. Et gennemsnitligt honorar ved en revision vil udgøre ca. kr. 17.240.

7.3. Delkonklusion

Ud fra vore forudsætninger og beregninger vil en ophævelse af revisionspligten medføre en gennemsnitlig besparelse for den enkelte mindre B-virksomhed på kr. 17.240. Dette forudsætter, at den mindre B-virksomhed før ophævelsen kun fik foretaget revision og ikke andre relaterede revisoropgaver, og efter ophævelsen ingenting får foretaget af revisor.

Hvis der i stedet for den drastiske ophævelse af revisionspligten blev indført review, vil den enkelte mindre B-virksomhed gennemsnitlig spare kr. 8.060, idet vore beregninger har vist, at et review i gennemsnit vil koste kr. 9.180.

Afslutningsvis kunne en ophævelse af revisionspligten kombineres med, at den mindre B-virksomhed skulle have revisor til at assistere med regnskabsopstillingen. Dette vil betyde en besparelse på i gennemsnit kr. 12.640, idet vore beregninger har vist, at en assistanceopgave vil koste kr. 4.600.

Ovenstående tal er resultatet af vores kvalitative stikprøve af mindre B-virksomheder. Som det tydeligt fremgår i vore timebudgetter, kan revisors mængde og dybde af revisionshandlingerne svinge meget fra virksomhed til virksomhed, hvorfor gennemsnitsbetragtningen skal tages med forsigtighed.

En sammenligning med vores analyseresultater sat op imod Deloitte-rapporten viser, at de gennemsnitlige honorarer, hvor der er foretaget revision eller review isoleret, er ca. 2.000 kr. lavere ved vores analyse. Der kan være flere grunde hertil, hvoraf en kunne være størrelsen af B-virksomhederne. Vores analyse omfatter udelukkende mindre B-virksomheder der vil blive omfattet af lovforslaget, mens Deloitte-rapporten også indeholder større B-virksomheder.

Vi mener, at der ikke kun skal fokuseres på den enkelte mindre B-virksomheds besparelse på revisorregningen, men også de problemer en ophævelse af revisionspligten kan medføre for samfundet som helhed.

Kapitel 8. Bemærkninger til lovforslag L50

8.1. Interessenternes synspunkter

SPØRGSMÅL: Hvad er B-virksomhederne og deres interessenters syn på ophævelse af revisionspligten?

En eventuel ophævelse af revisionspligten er et område som mange faglige organisationer, erhvervsgrupper har deres helt egne holdninger til. Vi har i det følgende udvalgt kommentarer og bemærkninger fra forskellige interesseorganisationer, for at prøve at skabe et overblik over deres holdninger til en eventuel ophævelse af revisionspligten.

FSR (Foreningen af Statsautoriserede Revisorer)⁷⁵

FSR er positivt indstillet overfor lovforslag, der understøtter et velfungerende og konkurrencedygtigt dansk erhvervsliv, men mener ikke, det er tilfældet med det fremsatte lovforslag L50, som de mener, vil have væsentlige utilsigtede og uheldige konsekvenser. Det vil være for omfangsrigt at gennemgå alle hovedpunkterne i kritikken i høringsvaret, og i relation til opgaven vil vi fokusere på kommentarerne til ophævelse af revisionspligten for mindre B-virksomheder.

Høringsvaret oplister mange ulemper og uheldige konsekvenser ved en ophævelse af revisionspligten for mindre B-virksomheder. Vi har udvalgt nogle af problemstillingerne:

- Der skal bruges flere ressourcer i forbindelse med skatteligningen, for at få et pålideligt materiale, samt at revisor i forbindelse med revisionen opdager en række fejl vedr. skat og afgifter m.v., som bliver rettet i forbindelse hermed.
- Revisionspligten i sig selv er forebyggende mod besvigelser, fejlagtige oplysninger m.v.

⁷⁵ Høringsvar af 9. september 2005

- Revisor vil ikke længere kunne konstatere overtrædelser af forskellige regler, såsom ulovlige aktionærlån, kapitaltabsproblemer, overtrædelse af bogføringsloven.
- Minoritetsinteresser beskyttes ikke, og de bør have ret til at forlange ekstern revision.
- Svært for banker og andre leverandører at anvende regnskabet til kreditvurdering og som basis for kontrakter, hvilket kan medføre øgede omkostninger for virksomheden.
- Øgede forespørgsler fra myndighederne vil i realiteten eliminere de besparelser hos virksomhederne, som søges opnået med forslaget.

Konstateringen af, hvorvidt revisionspligten indtræder, sker principielt på et balancetidspunkt, hvor balancesum, nettoomsætning og antal ansatte for to på hinanden følgende år kan gøres op. Standarder og god skik for revisionsplanlægningen og revision i årets løb vil i disse tilfælde vanskeligt kunne opfyldes. Med andre ord: Hvornår skal årets revision påbegyndes ved indtræden af revisionspligt? Efter regnskabsårets udløb?

*FRR (Foreningen Registrerede Revisorer)*⁷⁶

FRR har i deres høringssvar vedr. L50 ligesom FSR udtrykt positive tilkendegivelser vedr. lettelse af de administrative byrder for danske virksomheder, og støtter også en del af de konkrete lovforslag, men vedr. revisionspligt ophører de positive tilkendegivelser. FRR kan ikke tilslutte sig forslaget, om at ophæve revisionspligten for de mindste selskaber, idet de mener, at ophævelsen vil gøre selskaber og samfundet mere skade end gavn.

Lovforslaget præsenterer revision ensidigt som en byrde for selskaberne og det bør være muligt at vælge fra for de mindste virksomheder. FRR mener, at effekten af et fravalg er det modsatte, nemlig nye byrder og en stor omkostning for erhvervslivet.

FRR har lavet en undersøgelse blandt sine medlemmer omkring de fejl, som de opdager i forbindelse med revisionen af regnskaberne. Undersøgelsen viser, at revisor finder mange

⁷⁶ FRR, høringssvar af 2. september 2005 og rapport om virkninger af ophævelse af revisionspligten

fejl i regnskaberne, som ikke vil blive opdaget ved en ophævelse af revisionspligten for B-virksomheder. Disse fejl kan medføre tab for det offentlige.

Undersøgelsens resultat viser at:

- Mere end 75 % har fejl i momsregnskabet
- Over 33 % har fejl i opgørelsen af den skattepligtige indkomst
- 20 % har fejl i afregningerne af medarbejdernes A-skat
- Næsten 16 % har ydet ulovlige lån til ledelse eller aktionærer
- I næsten 22 % af selskaberne er der sket en ulovlig sammenblanding af virksomhedens og ledelsens private økonomi.

I relation til de høje antal fejl i momsregnskabet kommer FRR med et eksempel på store tab for det offentlige. Når virksomheder mangler likviditet er det fristende at skubbe momsindbetalingen, og går der længe, inden man finder ud af at virksomheden skylder et større momsbeløb, vil det ofte være for sent. Virksomheden bliver nødt til at lukke. Tilbage står et samfund med manglende momsindtægter. Sådant forhold vil revisor have opdaget ved revisionen.

FRR mener, at forslaget vil medføre en dårligere samfundsøkonomi, idet skattemyndighederne vil være nødsaget til at ansatte yderligere medarbejdere for at opretholde det nuværende kontrolniveau.

Håndværksrådet⁷⁷

Håndværksrådet anbefaler en ophævelse af revisionspligten, og vil gerne have sat grænsen for omsætning op til 12 mio. kr. De foreslår muligheden for at stramme lovgivningen igen, hvis der mod forventning kan påvises mange besvigelser som følge af den manglende revisionspligt for små virksomheder.

⁷⁷ Pressemeldelse af 10. november 2005 og undersøgelse af SMV'ers syn på revisionspligten.

Håndværksrådet støtter forslaget, fordi der er mange penge at spare for de små virksomheder, og fordi den frivillige revision tilsyneladende fungerer godt i andre europæiske lande. De mener ikke, det er rimeligt at nogle virksomheder skal pålægges at købe en påtegning, fordi andre virksomheder har behov for at skulle vise den til banken, leverandører m.v. for at få bedre vilkår.

Desuden er det deres mening, at en frivillig påtegning vil skabe mere konkurrence på prisen for revisors arbejde, at virksomhederne vil kunne forhandle prisen ned. Håndværksrådet mener, at ophævelsen af revisionspligten er det mest betydningsfulde forslag, når det administrativt skal være lettere og billigere at drive virksomhed i Danmark.

Dansk Handel & Service (DHS)⁷⁸

DHS støtter tiltag, der har til formål at sikre vækst og bedre konkurrencevilkår for danske virksomheder. Derudover er DHS bekymret for afskaffelsen af revisionspligten for B-virksomheder, da de bl.a. frygter en stigende svindel, som vil skabe en unfair konkurrence til skade for de mange seriøse virksomheder.

DHS opstiller 3 grunde til ikke at reducere revisionspligten for B-virksomheder:

- Uanset om der eksisterer en revisionspligt, vil virksomhederne blive afkrævet en revision af regnskabet af bl.a. finansieringsinstitutter, leverandører og kunder. Revisionen vil således for langt de fleste seriøse virksomheder, blot gå fra at være lovpligtig revision til at være nødvendig og påkrævet.
- Revision er troværdig regnskabsinformation og kontrol af oplysninger, herunder forebyggelse af økonomisk kriminalitet. Revisor kontrollerer de interne forretningsgange ved revision og har derved mulighed for at påpege de svagheder, der kan øge risikoen for økonomisk kriminalitet.
- Skattemyndighederne tager normalt udgangspunkt i revisors arbejde. Foreligger der ingen revisorerklæring, skal myndighederne bruge flere ressourcer ved en kontrol af

⁷⁸ Høring vedrørende to lovforslag om administrative lettelser, DHS hjemmeside.

virksomhederne. Det vil give myndighederne behov for yderligere personale samt bedre kontrolredskaber for at gennemskue virksomhedernes regnskaber. Sluttelig vil det medføre nye administrative byrder for virksomhederne.

DHS har fået lavet en undersøgelse blandt sine medlemsvirksomheder, der viser, at de fleste virksomheder betragter revision som en investering og giver en merværdi for virksomheden. Det er denne merværdi, lovforslaget er i risiko for kraftigt at forringe gennem reduktion eller langsom udfasning af det velindarbejdede danske revisionssystem.

*Finansrådet*⁷⁹

Finansrådet går ind for at der sker en lempelse af revisionspligten for de mindste B-selskaber, og at ophævelsen sker med gradvis lempelse.

Finansrådet er tilfreds med at der er mulighed for at selskabets interessenter kan kræve en revision af selskabets regnskab, hvilket medfører at der kun foretages revision i de selskaber, hvor revision tilfører en merværdi, der er større end omkostningerne ved revision.

Ifølge Finansrådet vil pengeinstitutterne stadig forbeholde sig retten til at stille krav om revision, såfremt det findes nødvendigt i forbindelse med kreditbehandlingen af selskabets engagement.

*Lars Kiertzner (LK) og Lars Bo Langsted (LBL), Aalborg Universitet*⁸⁰

LBL er ikke begejstret for lovforslaget omkring ophævelse af revisionspligten for små B-virksomheder, da han frygter det vil medføre øget økonomisk kriminalitet samt virksomhedernes regnskab vil miste den værdi som revisor tilfører ved revisionen.

LBL gør opmærksom på, at revisor er den eneste person der har den fornødne uafhængighed, kompetence og redskaber til at afdække den kriminalitet som ikke kan

⁷⁹ Udkast til ændring af årsregnskabsloven, aktieselskabsloven mv.

⁸⁰ Slut med revisionspligt for de mindste selskaber og Forslag til ophævelse af revisionspligten for små virksomheder omfattet af regnskabsklasse B i Årsregnskabsloven.

fanges af de interne kontroller i virksomhederne, såsom ledelseskriminalitet. Han mener, at den præventive effekt af lovpligtige revision er klart den vigtigste. Det er således den eksterne revisors succeskriterium, at revisors tilstedeværelse og arbejdsindsats afskrækker ledelse og ansatte fra at tænke på at begå økonomisk kriminalitet.

Han gør desuden opmærksom på, at den lovpligtige revision tilfører regnskabet en væsentlig værdi for virksomhedens leverandører, långivere og offentlige myndigheder.

LK er af den opfattelse at en lempelse af revisionspligten for små B-virksomheder kan være relevant, men ikke ud fra argumentet om omkostningsbesparelse, som anses for den væsentligste begrundelse for ophævelse af revisionspligten. Han mener derudover, at der bør overvejes lovpligtige alternativer til revision, således at det offentlige ikke lider for store tab i relation til skatter og afgifter.

Han mener, der er principielle overvejelser der skal gøres inden revisionspligten ophæves for små B-virksomheder, som f.eks. hvordan situationen er ved frivillig valgt revision, hvis revisor eksempelvis påtænker at tage forbehold, og dette sandsynligvis medfører at revision aflyses af ledelsen, eller regnskabet indsendes uden den ”problematisk” revisionspåtegning.

LK er overbevist om at de fleste små B-virksomheder fortsat vil have behov for at inddrage revisor eller en anden udefrakommende ekspert i forbindelse med regnskabsaflæggelse, selvom revisionspligten afskaffes. Han forventer at ophævelsen af revisionspligten vil medføre et øget pres på de offentlige myndigheder, og konkluderer at en offentlig opklarende kontrol uanset omfanget ikke kan blive så stærk som revisors forebyggende indsats. Han mener at revisors forebyggende nytte er klart undervurderet, men at det er svært at vurdere nyttesiden kontra omkostningssiden.

LK afslutter sit indlæg med, at ud fra en rationel betragtning burde alternativer til lovpligtig revision, mest hensigtsmæssigt lovpligtig review, overvejes seriøst.

8.2. Vores bemærkninger til seneste lovforslag

Vores bemærkninger til lovforslaget er under forudsætning af, at den vedtages som den oprindelig var fremsat i november 2005.

Vi har valgt at fokusere på området revisionspligt i forbindelse med lovforslaget, men har dog et par enkelte bemærkninger til nogle af de regnskabsmæssige forslag til lettelser.

Man kunne forstille sig en situation, hvor en mindre B-virksomhed har meget rod i bogholderi, løn, regnskab m.v. Skattemyndighederne har ved flere lejligheder fundet alvorlige fejl i virksomhedens registreringer. Vil det her være muligt for skattemyndighederne, at pålægge en mindre B-virksomhed revision? Skattemyndighederne har allerede nu ved hjælp af skattekontrolloven og opkrævningsloven mulighed for at beskikke en revisor til henholdsvis at udarbejde et skattemæssigt regnskab eller opgøre afgiftstilsvaret eller lignende. Tilsvarende mulighed er ikke nævnt i lovforslaget eller bemærkningerne hertil. Vi mener, det bør være muligt at pålægge revision i et sådant tilfælde.

Nogle mindre B-virksomheder må vel kunne tænkes at have mindretalsaktionærer. Vil det ikke være rimeligt, at disse kunne fremtvinge et revideret regnskab! Lovforslaget eller bemærkninger hertil åbner ikke op for en sådan mulighed. Vi mener, det må være rimeligt, at der kan fremtvinges en revision, men det vil på nuværende tidspunkt ikke være muligt, idet fritagelse for revision besluttet på en generalforsamling efter de almindelige regler.

Det vil desuden give problemer, når en mindre B-virksomhed, der har været fritaget for revision, skifter status til en større B-virksomhed, som nu lige pludselig skal have foretaget revision. Det vil helt naturligt medføre øgede omkostninger i forbindelse med skiftet, idet primobalancen nu bliver omfattet af revisionspligten. Revisor vil skulle bruge ekstra ressourcer for at opnå en overbevisning om, at primobalancen er uden væsentlige fejlinformationer. Denne overbevisning vil være vanskelig for revisor at opnå, idet f.eks.

varelageropgørelsen primo ikke har været revideret og næppe kan revideres flere måneder efter regnskabsårets udløb. Som et resultat heraf vil kvaliteten af revisionen blive forringet.

Efter lovforslaget skulle bl.a. holdingselskaber ikke kunne fritages for revision, hvilket betyder, at selskaberne der ligger øverst i selskabsstrukturen/koncernen, moderselskabet, ikke går fri. Herunder ligger et eller flere datterselskaber, hvoraf en af disse er en mindre B-virksomhed. Dette selskab vil ikke skulle have foretaget revision. Vil det være muligt at foretage en revision af moderselskabet, hvor et af datterselskaberne ikke har været revideret? Det mener vi ikke er muligt, og derfor vil datterselskabet alligevel skulle have foretaget revision.

Nogle virksomheder vil blive klassificeret som en mindre B-virksomhed som følge af en negativ egenkapital, som en af vore udvalgte virksomheder, Z, er et tydeligt eksempel på. En B-virksomhed med stor negativ egenkapital kan således have en stor nettoomsætning men ikke overskride størrelsesgrænserne for balancesum og antal ansatte. Den negative egenkapital kan dække over en balance med store forpligtelser. Lige netop sådan en type virksomhed burde være underlagt revision, idet ovenstående kan indikere going concern-problemer.

Fritagelsen for indregning af leasingaktiver m.v. i balancen mener vi i yderste konsekvens vil medføre, at nogle årsrapporter ikke længere vil være retvisende, og derfor skal leasingaktiver indregnes alligevel. Meningen med indregningen i sin tid var, at det ikke skulle være afgørende, om den pågældende virksomhed anskaffede aktivet eller leasede det. Nu er man tilbage ved startstedet igen. Om grunden til fritagelsen kan være, at balancesummen skal nedbringes, så flere vil kunne fritages for revision, det er ikke godt at vide!

Fritagelsen for udarbejdelse af anlægsnoten i årsrapporten mener vi ikke vil give det store udbytte, da det stadig er nødvendig at holde styr på oplysningerne fra anlægsnoten til beregning af afskrivninger. Skattemyndighederne vil i forbindelse med en kontrol oftest

alligevel skulle bruge de oplysninger som anlægsnoten giver. Her vil revisor så blive kontaktet og skal gøre noget arbejde bagud i stedet for det forelå ved udarbejdelsen.

8.3. Delkonklusion

Den foreslåede ophævelse af revisionspligten for de mindre B-virksomheder møder modstand fra de fleste af ovenstående interessenter. Alle er generelt enige om det kan være en god ide at lempe de administrative byrder for de mindre virksomheder i Danmark, men at lempe revisionspligten vil gøre mere skade end gavn.

FSR og FRR er forståelig nok ikke begejstret for at lempe revisionspligten, og fremkommer med flere argumenter for at bevare revisionspligten. DHS er ligeledes imod afskaffelsen, og ligger især vægt på den værdi revisor påfører regnskabet.

Håndværksrådet ønsker at fjerne revisionspligten, og havde gerne set at grænserne blev sat længere op, end det er tilfældet i lovforslaget. Finansrådet kan også tilslutte sig ideen om lempelse af revisionspligten, men ønsker stadigvæk at have mulighed for at kræve revision i udvalgte virksomheder.

LBL er skepsis overfor ophævelsen af revisionspligten og mener at det vil medføre øget økonomisk kriminalitet og virksomhedernes regnskaber vil miste deres værdi. LK er af den opfattelse at en lempelse kunne være relevant, men så gerne at der blev indført lovpligtige alternativer til revision, herunder specielt review.

Vores bemærkninger til lovforslaget L50 kan kort sammenfattes således:

- Skattemyndighederne vil få besværliggjort arbejdet
- Mindretalsaktionærer kan ikke fremtvinge et revideret regnskab
- Statusskifte fra mindre til større B-virksomhed, som medfører revision af primobalancen.

- Mindre underliggende B-virksomheder i en koncern vil, uagtet intentionerne i lovforslaget, blive omfattet af revision, som følge af revisionen i moderselskabet.
- B-virksomheder med en negativ egenkapital vil i nogle tilfælde ikke blive omfattet af en revision bl.a. som følge af en lav balancesum.

Kapitel 9. Konklusion og perspektivering

9.1. Konklusion

På baggrund af vores behandling vil vi nu fremkomme med vor konklusion på de i problemformuleringen opstillede spørgsmål.

Hvilke relevante alternativer er der til lovpligtig revision?

I vores afhandling er vi fremkommet med følgende relevante alternativer til lovpligtig revision:

- Review
- Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger
- Assistance med regnskabsopstilling
- Ingen arbejdshandlinger

Disse alternativer er kun relevante, såfremt det blive vedtaget, at revisionspligten skal ophæves for mindre B-virksomheder.

Review er det alternativ, der ligger sig mest opad revision. Der er her tale om en gennemgang af virksomhedens regnskab, som igennem mange år har været en anvendt form i forbindelse med personligt ejede virksomheder.

Aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger vedrører udvalgte dele af et regnskab på baggrund af en aftale med virksomheden og oftest en tredjemand.

Assistance med regnskabsopstilling er baseret på opfyldelse af regnskabslovgivningens krav i forbindelse med opstilling af regnskabet, som f.eks. klassifikationen af de enkelte regnskabsposter.

Ingen arbejdshandlinger vil sige, at virksomheden selv udarbejder og aflægger regnskabet og dermed ikke inddrager revisor.

Hvad er forskellen i arbejdshandlinger og udtrykt sikkerhed ved de forskellige alternativer?

Arbejdshandlingerne i forbindelse med review er primært forespørgsler og analyser af regnskabs poster. Findes eller er der mistanke om fejlbehæftede regnskabsposter, kan revisor foretage yderligere arbejdshandlinger, som tenderer revisionslignende handlinger.

Ved aftalte arbejdshandlinger vedrørende regnskabsmæssige oplysninger udfører revisor de arbejdshandlinger, der findes nødvendige for at løse opgaven. Arbejdshandlinger vil minde meget om handlinger foretaget ved review og nok i særdeleshed ved revision.

Assistance med regnskabsopstilling indebærer, at revisor assisterer virksomheden med at indsamle, klassificere og summere regnskabsmæssige oplysninger. Der vil normalt ikke blive efterprøvet regnskabsposter.

Ved review afgives der i erklæringskonklusionen begrænset grad af sikkerhed mod høj grad af sikkerhed ved revision. Konklusionen er negativ formuleret ved review i modsætning til den positivt formulerede ved revision.

De øvrige alternativer udtrykker ingen sikkerhed i erklæringen og indeholder derfor intet konklusionsafsnit.

Hvorledes kommer forskelle i arbejdshandlinger til udtryk i udvalgte balanceposter?

Forskellene i arbejdshandlinger følger graden af sikkerhed i revisorerklæringen, således at der udføres begrænsede arbejdshandlinger i forbindelse med assistance med regnskabsopstilling modsat omfattende arbejdshandlinger ved revision. Her imellem ligger review.

Balanceposterne tilgodehavender, varebeholdninger og varekreditorer blev udvalgt under hensyntagen til væsentlighed og risiko.

Ved assistance med regnskabsopstilling indeholder revisors arbejdshandlinger ved de udvalgte balanceposter bl.a., om ÅRL's bestemmelser mht. det retvisende billede, kvalitetskravene og de grundlæggende regnskabsforudsætninger opfyldes. Herunder f.eks. skemakravene. En udvalgt arbejdshandling kunne være kontrol af råbalance til årsrapport.

Næste trin er review, hvor ovenstående handlinger suppleres med yderligere arbejdshandlinger. Ved de udvalgte balanceposter kunne der her være tale om forespørgsler om vurdering af tabshensættelser ved tilgodehavender, ukurans ved varebeholdninger og kreditorafstemninger ved varekreditorer.

Sidste trin er revision, hvor der suppleres med endnu flere arbejdshandlinger. Kendetegnene for arbejdshandlingerne ved revision er de dyberegående betegnelser som f.eks. bekræftelser og inspektion. Her kunne eksempler på arbejdshandlinger ved de udvalgte balanceposter være udsendelse af saldomeddelelser ved tilgodehavender, fysisk kontrol af lager ved varebeholdninger og bilagsgennemgang efter statusdagen ved varekreditorer.

Hvorledes påvirkes muligheden for at opdage besvigelser såfremt revisionspligten ophæves?

Valg af alternativ er i første omgang ikke afgørende ved besvigelser, idet revisor skal være opmærksom på besvigelser i alle erklæringsopgaver i henhold til reglerne i erklæringsbekendtgørelsen, revisorloven og hvidvaskloven.

Der stilles dog i kraft af RS 240 yderligere krav til revisors arbejdshandlinger i forbindelse med revision end ved de andre alternativer.

Ved assistance med regnskabsopstilling og review indgår besvigelser ikke specifikt i arbejdshandlingerne, men besvigelser vil kunne afsløres i forbindelse med revisors

almindelige arbejdshandlinger. Bl.a. som følge heraf er revisors muligheder for afsløring af besvigelser dårlige og vil, såfremt det opdages i vid udstrækning være ved en tilfældighed.

Arbejdshandlingerne ved revision vil som udgangspunkt være tilrettelagt mere med henblik på afsløring af besvigelser, som f.eks. uanmeldt beholdningseftersyn. Bl.a. som følge heraf er revisors afsløringsmuligheder bedre end ved de andre alternativer. Revisors tilstedeværelse i virksomheden i løbet af året og ved regnskabsafslutningen har dog helt sikker en præventiv effekt.

Hvilke besparelser i eksterne revisoromkostninger vil ophævelsen af revisionspligten medføre?

Vi har foretaget en kvalitativ stikprøveudvælgelse mellem mindre B-virksomheder og fremkommet med 3 virksomheder, som har været inddraget i vores behandling af balanceposter og besvigelser. Ud fra disse 3 virksomheder har vi opstillet timebudgetter under alternativerne assistance med regnskabsopstilling, review og revision. Det gennemsnitlige revisorhonorar ved alternativerne er opstillet i nedenstående tabel.

Alternativ	Gns. honorar
Assistance med regnskabsopstilling	4.600
Review	9.180
Revision	17.240

Tabel 20: Honorar efter alternativ (egen tilvirkning).

Som det fremgår af ovenstående tabel, vil den umiddelbare besparelse ved ophævelse af revisionspligten være på kr. 17.240. Besparelsen vil være mindre i det omfang virksomheden pålægges eller vælger et af de andre alternativer.

Hvad er B-virksomhederne og deres interessenters syn på ophævelse af revisionspligten?

Interessegrupper er generelt enige om at der skal ske en lempelse af de administrative byrder for de danske virksomheder.

De fleste er dog skeptiske overfor lovforslaget om ophævelse af revisionspligten for de mindre B-virksomheder. De frygter, at der bliver en stigende økonomisk kriminalitet og dermed et tab for samfundet, samt at virksomhedernes regnskaber mister den merværdi som revisor tilfører.

Håndværksrådet er den eneste interessegruppe der helt klart ønsker en ophævelse af revisionspligten og havde gerne set at lovforslaget omfattede en større gruppe af B-virksomhederne.

9.2. Perspektivering

Vi mener, at den administrative lovpligtige lettelse som virksomheden måtte få ved ophævelsen af revisionspligten, vil blive erstattet af en "frivillig" omkostning pålagt af andre myndigheder eller øvrige af virksomhedens interessenter, som f.eks. banker. Det må desuden formodes, at skattevæsenet vil kunne få mulighed for at pålægge virksomheden en revision af regnskabet på virksomhedens regning, samt at mindretalsaktionærer i et eller andet omfang vil kunne kræve, at regnskabet bliver revideret.

Som nævnt tidligere finder vi modellen med størrelsesgrænser diskutabel, idet bl.a. en stor negativ egenkapital kan medføre at virksomheden fritages for revision. Lige netop i en sådan situation er revisionen uvurdelig. Dette virker ikke hensigtsmæssigt.

Vi frygter at Erhvervs- & Økonomiministeren vil have modellen med størrelsesgrænserne vedtaget næsten uanset hvor lave de bliver. Bliver modellen vedtaget vil det efterfølgende være lettere at hæve størrelsesgrænserne uden større behandling i folketinget, således at alle B-virksomheder indenfor en årrække vil være omfattet af fritagelsen for revision.

Vi er af den holdning at såfremt regeringen får vedtaget et lovforslag om ophævelsen af revisionspligten for mindre B-virksomheder og der ikke samtidig bliver vedtaget relevante alternativer hertil, er det en uheldig udvikling. Vi mener, at der som minimum bør være krav

om assistance med regnskabsopstilling, når virksomhederne skal udarbejde og indsende regnskaber til offentliggørelse, men ser helst at udgangen bliver et review.

Udgangen af behandlingen i april 2006 forventer vi bliver en endelig forkastelse af det oprindelige lovforslag L50, hvilket vil betyde at den fuldstændige ophævelse af revisionspligten ikke bliver til noget. Vi forventer herefter at der fremsættes et nyt lovforslag, hvor revision erstattes af review eller alternativt assistance med regnskabsopstilling.

Man kan kun håbe at området omkring de administrative byrder og i særdeleshed ophævelse af revisionspligten ikke udvikler sig til en politisk sag, hvor der skal spares mest muligt uanset hvilke konsekvenser det kan have på andre områder.

Fremtiden må vise om revisionspligten bliver ophævet.

Kapitel 10. Anvendte forkortelser

APSL	Anpartsselskabsloven
ASL	Aktieselskabsloven
E&S	Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
FRR	Foreningen af Registrerede Revisorer
FSR	Foreningen af Statsautoriserede Revisorer
IAS	International Accounting Standard
LVEV	Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder
RL	Revisorloven (lov om statsautoriserede og registrerede revisorer)
R&R	Revision og Regnskabsvæsen
RS	Revisionsstandard
RV	Revisionsvejledning
RVL	Regnskabsvejledning
SAS	Statement on Auditing Standards
ÅRL	Årsregnskabsloven Nye ÅRL (fra 2001)

Kapitel 11. Litteraturfortegnelse m.v.

11.1. Litteratur

Bøger og rapporter

Revision – koncept og teori, Forlaget FSR (Lars Bo Langsted m.fl.).

Revisor – regulering og rapportering, Forlaget Thomsen (Kim Fücksel m.fl.).

Revisionspligt for små selskaber, Forlaget FSR (Petersen og Wiese).

Regnskab og revision, Greensøjura (Mogens Christensen).

Revisorhåndbogen, Forlaget Thomsen.

Revisoransvar, Forlaget Thomsen (Lars Bo Langsted m.fl.).

Årsrapporten – teori og regulering, Gads Forlag (Jens O. Elling).

Håndbog i årsrapport, Revifora (redigeret af Lars Kiertzner).

Årsrapporten – kommentarer til årsregnskabsloven, Forlaget Thomsen (Aksel Runge Johansen m.fl.).

Supplement til årsrapporten – kommentarer til årsregnskabsloven, Forlaget Thomsen (Jens Otto Damgaard m.fl.).

KPMG – årsregnskabsloven af 2001 – nye krav og særlige problemstilling.

AMWAB – basismåling på årsregnskabsloven (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen).

Revisionshonorar for B-virksomheder med en vis erhvervsaktivitet (Deloitte).

Rapport om revisionspligt for B-virksomheder (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen).

Retningslinjer for revisors etiske adfærd, FSR marts 2005

Lempelse af revisionspligten for B-selskaber, kandidatafhandling Aalborg okt. 2005 (Christina Bjerre m.fl.)

Bortfald af revisionspligt, kandidatafhandling Aalborg nov. 2004 (Camilla Mehlsen m.fl.)

Regnskabs- og revisionsmæssig behandling af varebeholdningen i en produktionsvirksomhed, kandidatafhandling Århus nov. 1997 (Lars Møller Jensen m.fl.)

Artikler m.m.

Inspi, særskilt hæfte om revisionspligten, nr. 5 2005.

Inspi, Forslag til ophævelse af revisionspligten for små virksomheder omfattet af regnskabsklasse B i årsregnskabsloven, nr. 10 2005 (Lars Kiertzner).

Jyllandsposten, Slut med revisionspligt for de mindste selskaber, 19. september 2005 (Lars Bo Langsted).

PWC's hjemmeside, 21 % af de danske virksomheder er udsat for økonomisk kriminalitet, 29. november 2005.

FYR, Revisionsorientering dec. 1997, A.6.2., Revision af varelager (Jens Skovby)

Revifora, Revisionsorientering marts 2003, A.6.3., Revision af debitorer (Henrik Welinder)

R&R, ISA 240 – yderligere skærper af krav til revision vedrørende besvigelser, nr. 7 2004 (Christiansen & von Cappeln, KPMG).

R&R, Opdateringer til erklæringsbekendtgørelsen set ud fra en praktisk synsvinkel, nr. 4 2005 (Morten S. Renge).

R&R, Ny revisionsrisikomodel, nr. 6 2005 (Anders Bisgaard).

R&R, Forenklinger af årsregnskabsloven og selskabslovene – endnu engang!, nr. 9 2005 (Henrik Steffensen).

Dansk Handel og Service's hjemmeside, Høring vedrørende to lovforslag om administrative lettelser.

Håndværksrådet, Håndværksrådets holdning til revisionspligt, 4. november 2005.

FRR, FRR's høringssvar til lovforslag om administrative lettelser, 2. september 2005.

FRR, Rapport om virkninger af ophævelse af revisionspligten, 4. november 2005.

FSR, Høringsforslag: Administrative lettelser på selskabs- og regnskabsområdet, 9. september 2005.

FSR, Kommentarer til lovudkast L50 & L51.

Finansrådet, Udkast til ændring af årsregnskabsloven, aktieselskabsloven m.v., 5. september 2005.

Diverse materiale fra FSR's og Revisorgruppen Danmarks hjemmeside.

11.2. Figur- og tabeloversigt

Figuroversigt

- 1 Afhandlingens struktur
- 2 RS-systemet
- 3 Dansk agentteori
- 4 Revisionsprocessen
- 5 Begrebsrammens 5 niveauer
- 6 Besvigelsestrekanten

Tabeloversigt

- 1 Byggeklodsmodellen
- 2 Styrke af revisionsbevis
- 3 Alternativer og sikkerhed
- 4 Revisionsmål
- 5 Arbejdshandlinger ved tilgodehavender
- 6 Arbejdshandlinger ved varebeholdninger
- 7 Arbejdshandlinger ved varekreditorer
- 8 Revisionsmål ved arbejdshandlinger
- 9 Besvigelsesrisikofaktorer
- 10 Arbejdshandlinger ved besvigelser
- 11 Revisionshonorar i forhold til samlet honorar
- 12 Honorar efter opgaven
- 13 Timebudget assistanceopgave virksomhed X, Y og Z
- 14 Timebudget review virksomhed X
- 15 Timebudget review virksomhed Y
- 16 Timebudget review virksomhed Z
- 17 Timebudget revision virksomhed X
- 18 Timebudget revision virksomhed Y
- 19 Timebudget revision virksomhed Z
- 20 Honorar efter alternativ

BILAG 1

VIRKSOMHED X

SIDE 1 AF 2

RESULTATOPGØRELSE

	År 1	År 0
	1.000 kr.	1.000 kr.
Nettoomsætning	5.139	2.608
Andre driftsindtægter	0	370
Vareforbrug	-3.641	-2.073
BRUTTORESULTAT	1.498	905
Andre eksterne omkostninger	-745	-580
Personaleomkostninger	-501	-301
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	252	24
Afskrivninger m.v.	-77	-3
RESULTAT FØR FINANSIELLE POSTER	175	21
Finansieringsindtægter	3	0
Finansieringsomkostninger	-165	-248
RESULTAT FØR SKAT	13	-227
Skat af årets resultat	36	225
ÅRETS RESULTAT	49	-2
 FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Overført til overført overskud	49	-2

(Antal ansatte = 3 / 2)

BILAG 1	VIRKSOMHED X	SIDE 2 AF 2	
B A L A N C E			
	År 1	År 0	
	1.000 kr.	1.000 kr.	
A K T I V E R			
Driftsmidler	155	216	
Materielle anlægsaktiver i alt	155	216	
ANLÆGSAKTIVER I ALT	155	216	
Varebeholdninger	2.933	2.512	
Varebeholdninger i alt	2.933	2.512	
Tilgodehavender for salg	640	370	
Andre tilgodehavender	15	26	
Periodeafgrænsningsposter	35	56	
Tilgodehavender i alt	690	452	
Bankindeståender	64	0	
Likvide beholdninger i alt	64	0	
OMSÆTNINGSAKTIVER I ALT	3.687	2.964	
AKTIVER I ALT	3.842	3.180	
P A S S I V E R			
Anpartskapital	125	125	
Overført overskud	54	5	
EGENKAPITAL I ALT	179	130	
Bankgæld	0	1.134	
Leverandørgæld	470	68	
Mellemregning moderselskab	1.523	1.336	
Mellemregning direktør	1.412	131	
Anden gæld	258	381	
Kortfristede gældsforpligtelser i alt	3.663	3.050	
GÆLDSFORPLIGTELSE I ALT	3.663	3.050	
PASSIVER I ALT	3.842	3.180	

BILAG 2

VIRKSOMHED Y

SIDE 1 AF 2

RESULTATOPGØRELSE

	År 1	År 0
	1.000 kr.	1.000 kr.
Nettoomsætning	5.760	5.994
Vareforbrug	-4.117	-4.219
BRUTTORESULTAT	1.643	1.775
Andre eksterne omkostninger	-557	-646
Personaleomkostninger	-818	-806
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	268	323
Afskrivninger m.v.	-15	-12
RESULTAT FØR FINANSIELLE POSTER	253	311
Finansieringsindtægter	8	11
Finansieringsomkostninger	-4	-4
RESULTAT FØR SKAT	257	318
Skat af årets resultat	-78	-95
ÅRETS RESULTAT	179	223
 FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Udbytte	150	200
Overført til overført overskud	29	23
	179	223

(Antal ansatte = 4 / 4)

BILAG 2	VIRKSOMHED Y	SIDE 2 AF 2	
B A L A N C E			
	År 1	År 0	
	1.000 kr.	1.000 kr.	
A K T I V E R			
Driftsmidler	32	47	
Materielle anlægsaktiver i alt	32	47	
ANLÆGSAKTIVER I ALT	32	47	
Handelsvarer	635	602	
Varebeholdninger i alt	635	602	
Tilgodehavender for salg	49	44	
Tilgode hos tilknyttet virksomhed	160	179	
Andre tilgodehavender	7	5	
Periodeafgrænsningsposter	9	9	
Tilgodehavender i alt	225	237	
Kasse- og bankindeståender	217	217	
Likvide beholdninger i alt	217	217	
OMSÆTNINGSAKTIVER I ALT	1.077	1.056	
AKTIVER I ALT	1.109	1.103	
P A S S I V E R			
Anpartskapital	200	200	
Overført overskud	361	332	
Foreslået udbytte for regnskabsåret	150	200	
EGENKAPITAL I ALT	711	732	
Leverandørgæld	31	39	
Gæld til tilknyttet virksomhed	224	190	
Selskabsskat	63	79	
Anden gæld	80	63	
Kortfristede gældsforpligtelser i alt	398	371	
GÆLDSFORPLIGTELSE I ALT	398	371	
PASSIVER I ALT	1.109	1.103	

BILAG 3

VIRKSOMHED Z

SIDE 1 AF 2

R E S U L T A T O P G Ø R E L S E

	År 1	År 0
	1.000 kr.	1.000 kr.
Nettoomsætning	3.887	3.278
Vareforbrug	-2.403	-2.106
BRUTTORESULTAT	1.484	1.172
Andre eksterne omkostninger	-592	-901
Personaleomkostninger	-865	-640
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	27	-369
Afskrivninger m.v.	-100	-130
RESULTAT FØR FINANSIELLE POSTER	-73	-499
Finansieringsindtægter	1	2
Finansieringsomkostninger	-217	-209
RESULTAT FØR SKAT	-289	-706
Skat af årets resultat	0	0
ÅRETS RESULTAT	-289	-706
 FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Overført til overført underskud	-289	-706

(Antal ansatte = 4 / 4)

BILAG 3 **VIRKSOMHED Z** **SIDE 2 AF 2**

B A L A N C E

	År 1 1.000 kr.	År 0 1.000 kr.
A K T I V E R		
Indretning lejede lokaler	15	20
Immaterielle anlægsaktiver i alt	15	20
Grund	60	60
Driftsmidler	238	168
Materielle anlægsaktiver i alt	298	228
ANLÆGSAKTIVER I ALT	313	248
Varebeholdninger	774	704
Varebeholdninger i alt	774	704
Tilgodehavender for salg	368	290
Andre tilgodehavender	30	165
Periodeafgrænsningsposter	5	19
Tilgodehavender i alt	403	474
OMSÆTNINGSAKTIVER I ALT	1.177	1.178
AKTIVER I ALT	1.490	1.426
P A S S I V E R		
Aktiekapital	1.600	1.600
Overført underskud	-3.592	-3.303
EGENKAPITAL I ALT	-1.992	-1.703
Prioritetsgæld	33	38
Langfristede gældsforpligtelser i alt	33	38
Kortfristet del af langfristet gæld	5	5
Bankgæld	743	1.023
Leverandørgæld	1.055	1.280
Lån aktionær	1.460	560
Mellemregning aktionær	25	63
Anden gæld	161	160
Kortfristede gældsforpligtelser i alt	3.449	3.091
GÆLDSFORPLIGTELSE I ALT	3.482	3.129
PASSIVER I ALT	1.490	1.426